

Upravništvo: Ljubljana, Knafjeva 5
— Telefon šte. 3122, 3123, 3124,
3125, 3126.
Inseratni oddelek: Ljubljana, Selen-
burgova ul. — Tel. 3492 in 2492.
Podružnica Maribor: Grajski trg št. 7.
Telefon št. 2455.
Podružnica Celje: Kocenova ulica 2.
Telefon št. 190.
Računi pri poš. ček. zavodih: Ljub-
ljana št. 11.842, Praga čisto 78.180,
Wien št. 105.241.

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka.
Naročnina znaša mesečno 25 din.
Za inozemstvo 40 din.

Uredništvo:
Ljubljana, Knafjeva ulica 5, telefon
3122, 3123, 3124, 3125, 3126; Maribor,
Grajski trg št. 7, telefon šte. 2455;
Celje, Sirossmayerjeva ulica št. 1,
telefon šte. 65.

Rokopisi se ne vračajo.

Ameriška nevtralnost

V juliju, ko v Evropi niso še grmeli topovi, je predsednik Zedinjenih držav Severne Amerike Franklin Roosevelt napravil prvi poskus za spremembo nevtralnostnega zakona iz leta 1937. Po tedanjem predlogu senatorja Pittmana je Roosevelt predvsem želel odpraviti znano prepoved o prodaji orožja in streliva vojskujočim se strankam ter jo, kakor pri ostalem blagu, zamenjati z določbo »cash and carry« (plačaj in odpelji), obenem pa doseči razširjenje svojih pooblastil za primer izbruhne vojne. Zaradi opozicije, na katero je naletel zlasti med senatorji, Roosevelt tedaj ni več vztrajal na zahtevanih spremembah. Toda v začetku tega meseca, ko je v Evropi izbruhnila vojna, je nenadoma sklical kongres, kakor je skupno ime za obe zbornici ameriškega narodnega predstavnstva, na izredno zasedanje za 21. septembra.

Dva razloga sta bila po mnenju listov predvsem odločilna za Rooseveltov sklep. Možnost ameriškega zalaganja zaveznikov z vsem potrebnim ni lahko že od vsega početka pomenila svarilo proti splošnemu oboroženemu obračunu; v primeru pa, da bi to svarilo ne zaleglo, bi se mogli Anglija in Francija brez najmanjšega prestopa še nadalje zalagati z vsemi vojnimi potrebščinami iz Amerike, kar bi pomenilo posredno pomoč Zedinjenih držav obema demokratskima velesilama na evropskem zapadu. Po sebi se vsiljuje vprašanje, ali je bila ta namera zares tako odločilna za Rooseveltovo politiko nevtralnosti, ki bi ohranila videz enakopravnega postopanja z obema vojskujočima se strankama, ki bi pa dejansko podprla samo eno izmed njih. Zdi se, da o tem že po obliki in vsebini ameriške nevtralnosti, kakor jo je objavil Roosevelt takoj ob izbruhu vojne v Evropi, ne moremo dvomiti. Zanimiva in poučna je v tej zvezi primerjava Rooseveltove nevtralnosti z ono, ki jo je zastopal prezident Wilson pred 25 leti ob izbruhu svetovne vojne. Wilson je dal tedaj ameriški nevtralnosti neprimerno bolj strog značaj. Na poziv nemškega cesarja Viljema, naj iskreno in nepristransko poda svoje mnenje o nastali vojni, je Wilson odgovoril: »Bilo bi nepravilno in preuranjeno izrekat dokončne sodbe, ki jih je bolje prihraniti za konec vojne, ko bo mogoče proučiti dogodke in okoliščine po njih pravem pomenu in z različnih vidikov.« V dekretu, s katerim je proglasil nevtralnost, je Wilson tedaj izrecno posvaril Američane s stavkom: »Potrebno je, da ostanemo nepristranski ne le v dejanjih, temveč tudi v mislih.«

V nasprotju s to najstrožjo in popolno nevtralnostjo, ki je hotela naložiti Američanom celo miselno nepristranost, ki je niti mednarodne določbe ne zahtevajo od nevtralnih držav, se Roosevelt ob izbruhu sedanje vojne v Evropi prav nič ni bal biti »nepreviden in preuranjen«, ko je ob proglasitvi ameriške nevtralnosti izjavil: »Ne morem zahtevati, da bi Američani ostali nevtralni celo v svojih mislih. Tudi nevtralec ima pravico, da se prepriča o dejstvih. Ne more se od njega zahtevati, da bi zatajil svojo vest in svojega duha.«

Razlika obeh stališč, Wilsonovega in Rooseveltovega, je očitna že po samih besedah, še bolj pa se ta razlika seveda kaže dejansko, ko so se danes tako rekoč vsa ameriška poročevalska in druga propagandna sredstva, ki posredujejo Američanom vpogled v razvoj dogodkov, potrudila, da prikažejo te dogodke z vidika posebnih simpatij in posebne naklonjenosti ameriški javnosti. Vendar pa bi bilo napačno iz te razlike sklepati na nadaljnji razvoj v tem pravcu, da bodo Zedinjene države enako kakor za Wilsonovega časa, samo še poprej, šle tudi same v vojno na strani Anglije in Francije. Imeti je treba pred očmi, da so Američani po svoji miselnosti in svojem temperamentu bolj nagnjeni k temu, da nečemu nasprotujejo ali nekaj odklanjajo kakor pa da se kaj navdušijo. Zato se po nerazpoloženju ameriške javnosti proti eni izmed vojskujočih se strank še ne more z gotovostjo sklepati na podpiranje druge stranke, posebno ne na podpiranje, ki bi mesto dobička prinašalo žetve.

Ob upoštevanju tega razpoloženja, ki prihaja še prav posebno do izraza na samem kongresu, se Roosevelt ni odločil za kake načelne reforme ameriške nevtralnosti, temveč le za nekaj tehničnih kompromisov med sedanjim nevtralnostnim zakonom ter željo po podpiranju naravnih zaveznikov navzlic strogo zakoniti nevtralnosti, ki na papirju ne pozna razlik med obema vojskujočima se strankama. V tem okviru je možno in verjetno, da bo Roosevelt s svojo reformo to pot prodril. Znani so nam sedaj tudi v podrobnostih novi predlogi senatorja Pittmana. Razen ukinitve izvozne prepovedi za orožje naj bi novi nevtralnostni za-

Ribentrop danes drugič v Moskvi

Nemški zunanji minister povabljen v Moskvo, da razpravlja z ruskimi državnikami o vprašanih, ki so v zvezi z dogodki na Poljskem — Rusija zahteva od Estonske baze za vojno mornarico in prepustitev vse zunanje trgovine

Moskva, 26. sept. s. Uradna agencija TAS poroča: Na povabilo ruske vlade dosepe jutri v Moskvo nemški zunanji minister Ribentrop, da prouči z rusko vlado vprašanja, ki so v zvezi z razvojem dogodkov na Poljskem.

Basel, 26. sept. z. »Baseler Nachrichten« poročajo iz Berlina, da je po informacijah iz zelo dobro poučenega vira pričakovati v kratkem novo skupno izjavo nemške in ruske vlade, ki se bo nanašala na bodočo usodo Poljske. Obe vladi bosta ponovno naglasili svojo solidarnost v tem pogledu in znova poudarili načelo, da je to izključno zadeva Nemčije in Rusije. Poljska se nobene druge države ne tiče. Zatrjuje se tudi, da bo zunanji minister Ribentrop odpotoval v Moskvo, kjer bo imel pogajanja o gospodarskem sodelovanju med Nemčijo in Rusijo.

Ruski pritisk na Estonsko

London, 26. sept. s. Švedski časopis »Dagens Nyheter« poroča, da je ruska vlada stavila v ultimativni obliki estonskemu zunanjemu ministru zahtevi, da Estonska dovoli baze za rusko vojno mornarico v Estoniji in prepusti Rusiji vso svojo zunanjo trgovino.

Talin, 26. sept. s. Estonski zunanji minister Selter se je mudil v Moskvi samo 15 ur. Po svojem povratku v Talin se je takoj sestal s predsednikom države in vrhovnim poveljnikom vojske, estonska vlada pa je imela izredno sejo. Takoj nato se je Selter zopet z letalom vrnil v Moskvo. O vsebini njegovih razgovorov v Moskvi in razlogih nenadne vrnitve ne dajejo estonski uradni krogi nobenih poglobljenih izjav. Izgleda pa, da je ruska vlada stavila Estonski zelo dalekosežne zahteve.

Delna demobilizacija v Litvi

Moskva, 26. sept. AA. (Tas). Litovsko vrhovno poveljstvo meni, da je položaj v vzhodni Evropi razčiščen in da ni neposredne nevarnosti za Litvo; zato je večeraj odredilo delno demobilizacijo rezervistov.

Saradzoglova misija

Turški zunanji minister pri Kalininu in Molotovu
Snovanje novega balkanskega bloka pod rusko-turškim varstvom?

Moskva, 26. septembra. AA. (Havas) Turški zunanji minister Saradzoglu je prišel sredi ob 21.30 iz Odese v Moskvo. V njegovem spremstvu so tajnik zunanje ministrstva Akalin, načelnik ministrstva Erkin in sovjetski ankerski poslanik Terentijev. Postaja je bila okrašana s turškimi zastavami. Saradzoglu je pozdravljen na postaji pomočnik komisarja za zunanje zadeve Potemkin. Prisotni so bili tudi šef protokola Barkov, poveljnik garnizije Surovorov, turški poslanik Ali Hajdar Aktaj ter grški, bolgarski, rumunski, iranski in afganski poslanik.

Danes je bilo v Kremlju kosilo v čast turškega zunanje ministrstva ter turškega odposlanstva. Kosila so se udeležili predsednik zveze sovjetskih republik Kalinin, Molotov in druge ugledne osebnosti. Za danes so določeni obiski Saradzogla pri Kalininu in Molotovu. Današnji in jutrišnji dan bosta posvečena političnim razgovorom. Saradzoglu bo ostal v Moskvi tri dni.

London, 26. sept. z. »Exchange Telegraph« poroča, da v merodajnih angleških

Italija, Balkan in Rusija

»Frankfurter Zeitung« napoveduje učinkovit poseg »trikota Nemčija—Rusija—Italija« na Balkan z namenom, da zagotovi mir v tem predelu Evrope

Berlin, 26. septembra. b. Direktor lista »Frankfurter Zeitung«, dr. Rudolf Kircher, ki se že nekaj časa mudi v Rimu, da tamkaj proučuje odmeve novega dogajanja v Evropi v italijanskih političnih in diplomatskih krogih, objavlja daljši copis iz Rima pod naslovom »Italija in Sovjetija«. V njem najprej ugotavlja, da nemško-ruski sporazum ni presenetil Italije, ki je bila o njem v vseh podrobnostih že v naprej poučena. Zdi se celo, da se je z mislijo tega

kon obsegal še naslednje glavne določbe: Ameriške ladje ne smejo prevažati niti potnikov niti blaga v države, ki so v vojni; določijo se vojni pasovi, v katerih ameriške ladje ne smejo pluti; ameriški državljani ne smejo brez dovoljenja potovati na ladjah vojskujočih se držav; vojskujoče se stranke ne smejo prodajati svojih vrednostnih papirjev v Zedinjenih državah; predsednik lahko omeji uporabo ameriških luk za podmornice in oborožene trgovske ladje vojskujočih se strank; predsednik mora vsakih šest mesecev kongresu poročati o vojnih obdajah vojskujočim se strankam.

Na južni meji Letonske so sovjetske čete že v stiku z letonskimi. Za zdaj so stik ustvarile samo prednje straže, pričakovati pa je, da se bodo v kratkem sestale tudi komisije višjih častnikov obeh držav.

Ruska zagotovila angleški vladi

London, 26. sept. z. »Neue Zürcher Zeitung« poroča, da so bile davi v zvezi z zadnjim sestankom med ruskim veleposlanikom Majskim in zunanjim ministrom lordom Halifaxom razširjene vesti, da je dal ruski veleposlanik angleški vladi nova zagotovila sovjetske vlade. Da bo ostala Rusija v sedanji vojni nevtralna in da ne bo razširila ali kako drugače poglobila svojih odnosov z Nemčijo preko že sklenjenega nenapadnega pakta. Zanimivo je, da je te vesti prvi objavil italijanski radio. Merodajni londonski krogi slej ko prej odklanjajo vsako podrobnejšo informacijo in se vprašujejo, zakaj je Rim tako hitel z objavo te vesti.

Ruski pohod na Poljsko in Anglija

London, 26. sept. z. V oficijelnih londonskih krogih ne prikrivajo svojega zadovoljstva nad postopanjem Rusije na Poljskem. S tem nastopom je Rusija prav za prav postala zaveznik Anglije in Francije, ker je na eni strani zasedla poljsko žitnico in poljske petrolejske vrelce, na drugi strani pa zaprla dohod Nemčije do Rumunije in sploh na Balkan. V londonskih krogih slej ko prej zatrjujejo, da Nemčija na to ni bila pripravljena, postavljena pred izvršeno dejstvo, pa je morala napraviti vesel obraz k neprijetni zadevi. Hitler je na svojem poljskem pohodu sicer dobil prav znatno industrijo, toda žitnico Poljske je zasedla Rusija. V krogih angleškega zunanje ministrstva izjavljajo, da vztraja Anglija glede Poljske slej ko prej na obnovi statusa quo, ker je Anglija svoječasno, ko je bila poljska država obnovljena, prevzela jamstvo za njene meje.

Saradzoglova misija

Turški zunanji minister pri Kalininu in Molotovu
Snovanje novega balkanskega bloka pod rusko-turškim varstvom?

Moskva, 26. septembra. AA. (Havas) Turški zunanji minister Saradzoglu je prišel sredi ob 21.30 iz Odese v Moskvo. V njegovem spremstvu so tajnik zunanje ministrstva Akalin, načelnik ministrstva Erkin in sovjetski ankerski poslanik Terentijev. Postaja je bila okrašana s turškimi zastavami. Saradzoglu je pozdravljen na postaji pomočnik komisarja za zunanje zadeve Potemkin. Prisotni so bili tudi šef protokola Barkov, poveljnik garnizije Surovorov, turški poslanik Ali Hajdar Aktaj ter grški, bolgarski, rumunski, iranski in afganski poslanik.

Danes je bilo v Kremlju kosilo v čast turškega zunanje ministrstva ter turškega odposlanstva. Kosila so se udeležili predsednik zveze sovjetskih republik Kalinin, Molotov in druge ugledne osebnosti. Za danes so določeni obiski Saradzogla pri Kalininu in Molotovu. Današnji in jutrišnji dan bosta posvečena političnim razgovorom. Saradzoglu bo ostal v Moskvi tri dni.

London, 26. sept. z. »Exchange Telegraph« poroča, da v merodajnih angleških

Italija, Balkan in Rusija

»Frankfurter Zeitung« napoveduje učinkovit poseg »trikota Nemčija—Rusija—Italija« na Balkan z namenom, da zagotovi mir v tem predelu Evrope

Berlin, 26. septembra. b. Direktor lista »Frankfurter Zeitung«, dr. Rudolf Kircher, ki se že nekaj časa mudi v Rimu, da tamkaj proučuje odmeve novega dogajanja v Evropi v italijanskih političnih in diplomatskih krogih, objavlja daljši copis iz Rima pod naslovom »Italija in Sovjetija«. V njem najprej ugotavlja, da nemško-ruski sporazum ni presenetil Italije, ki je bila o njem v vseh podrobnostih že v naprej poučena. Zdi se celo, da se je z mislijo tega

svetovnopoličnega preokreta dolgo pečal sam Mussolini, ki je zato narj brez pridržkov pristal. Italija je sicer bila po svojem notranjem režimu nasprotna boljševoizmu, toda le boljševoizmu kot mednarodni propagandi, ne pa tudi boljševoizmu kot ruskemu notranjepoličnemu sistemu, ki ga je ona celo priznala kot prva velesila izvajajoč v tem pogledu strogo realno politiko.

Mirna revizija

Italijani vidijo pomen novega nemško-ruskega dejstva predvsem v konstruktivnih zamislih, ki stoje za njim. Rim se že dolgo zavzema za tako zvano »mirno revizijo« versajskih določb in za vzpostavitve boljsega, pravičnejšega mira. Pri tem se Italijani do danes niso izneverili svojemu naslednjemu stališču, da se ne sme vsaka država vmešavati v vsako zadevo. Zato so bili in so proti angleškemu vmešavanju v zadeve evropskega jugovzhoda prav tako kakor so bili proti vmešavanju Rusije v španske zadeve. Zato tudi priznavajo, da imata v vzhodni Evropi pravico do odločanja samo Nemčija in Rusija. Tesno sodelovanje z Nemčijo je pri tem Italijanom najboljše jamstvo, da so spoštovani tudi italijanski interesi, v kolikor pri-

hajajo tudi v vzhodni Evropi v poštev. Nemčija in Rusija bosta v vzhodni Evropi to italijansko stališče gotovo upoštevali.

Italijansko in rusko vplivno območje

V kolikor bi se nemško-rusko sodelovanje ne omejilo po svojih posledicah samo na vzhodno Evropo in bi prešlo tudi na Balkan, kjer ima Italija svoje posebne interese, so Italijani prepričani, da bodo tudi na tem prostoru strogo varovani vsi italijanski interesi. V Rimu zavračajo sleherno misel, da bi Italija imela zaradi albanske zasedbe kakke posebne načrte na Balkanskem polotoku v smeri proti Solunu ali celo Carigradu. To so samo zlobne govorice, ki jih pobija politika prijateljstva do Jugoslavije in Grčije, kakor je prišla prav v zadnjem času ponovno do izraza. V prostranem podunavskem področju, zlasti onem južno od Dunava, kjer so italijanski interesi najmočnejši, ne zasleduje italijanska politika ničesar drugega, kakor da si pridobi dobrih prijateljev, s katerimi bi mogla živeti v dobrih političnih in gospodarskih odnosih, ter da odstrani s tega področja vse tuje vplive. To pa seveda ne izključuje današnje Rusije, ki na Balkanu ne pozna več carističnih metod. Rusko sodelovanje z Rumunijo in Turčijo more samo utrditi balkanski mir, kakor je Italija dosegla isto s svojimi pogodbami z Jugoslavijo in Grčijo. Konstruktivno delo v tem smislu bi pomenilo torej največji doprinos k izločitvi angleškega in francoskega vpliva s tega področja, kar se ujema s istočasnim stremenjem Italije, Rusije in Nemčije.

Nov ravnovesni trikot

Tako nastaja po tej nemški sodbi iz Rima nov ravnovesni trikot na Balkanu: trikot Nemčija—Rusija—Italija, katerega skupna želja je, da bi se sedanji konflikt ne razširil na evropski jugovzhod. S tem bo državam v področju tega trikota tudi v bodoče zagotovljen miren razvoj, ker bodo za vedno izločene iz območja zapadnih velesil. Po lastni volji in moči se te države niso znale osvoboditi zapadnega vpliva. Položaj, ki ga v tej novi kombinaciji zavzema Italija, je pomembnejši kakor katerikoli njen položaj v novejšem času. Delo, ki ga bo Italija na tem področju izvršila, je ogromnega pomena ne le za njo samo, temveč tudi za vse jugovzhodne dr-

Vseameriška konferenca v Panami

Proti vsakemu tujemu vmešavanju v ameriške zadeve in za mir, zgrajen na pravici in svobodi

Washington, 26. septembra. a. (Havas) Panamski zunanji minister Garai, ki je bil izvoljen za predsednika vseameriške konference, je v svojem otvoritvenem govoru med drugim dejal: Pakt DN, lokarnske pogodbe, Briand-Kelloggov pakt in drugi instrumenti mednarodnega prava, ki veljajo za zmago duha nad snovjo, so samo potrdili, da je priprava za vojno edina možnost za rešitev mira. Resni položaj nalaga sinovom svobodne in miroljubne Amerike, da se posvetujemo o funkcijah, ki jih je usoda določila naši celini, da preprečimo vse, kar grozi svetu in krščanski civilizaciji. S to našo konferenco bomo dosegli večno slavo, če se po zaslugi našega prizadevanja in naše skupne volje posreči vrniti svetu mir kljub misterioznim silam zla, kakor jih je imenoval Briand. Toda mir mora biti soliden in zgrajen na resnici, časti, pravici in svobodi, kajti za mir na pritisk bajonetov in topovskih žrel je imela naša Amerika zmerom pripravljen odgovor: sveto dolžnost odpora.

Ameriški državni podtajnik v zunanjem ministruvstvu Sumner Welles je nato v svojem govoru orisal, kaj bodo storile Zedinjene države v vojaškem in finančnem pogledu, da se uredi problemi, ki se tičejo ameriške poloble glede na vojno v Evropi. Opozoril je, da je že konferenca v Buenos Airesu sklenila poiskati pota in načine za obrambo ameriških držav v miru, in da se v primeru vojne na kateri drugi celini ameriške države ne zapletejo v vojno. Pred očmi imamo okoliščino, da more biti naša izolacija v sedanjih mednarodnih razmerah relativna; zato smo dolžni vpoštevati da so mnoge države z drugih celin spremenile svoj trgovinski in produkcijski sistem in ga prilagodile svojim političnim in ideološkim ambicijam. S sodelovanjem in vzajemno odločnostjo lahko dosežemo, da nas ne zadene katastrofa.

V sedanjem trenutku je velevažno, da smo krepki in močni, kajti zelo pogosto smo imeli priložnost videti, kakšna je usoda tistih, ki so slabotni. Stremeti moramo za tem, da se prelo našega obrambnega programa ponovno potrdi vera v individualno pobudo in moč svobodnega človeka. Potrdilo tega načela pomeni dejansko nespremenljivo deklaracijo pravic ameriških republik, da se same zavarujejo pred vsemi zunanjimi nevarnostmi in posledicami vojne, ki divja na tisoče kilometrov daleč od ameriških obal. Ko je Welles podčrtal pravico Amerike, da se sama zavaruje

žave, ki se bodo sedaj lahko izognile konfliktu. Brez navedenega trikota velesil bi jim bilo to zelo težko, če ne celo nemogoče. Seveda bo to zahtevalo tudi od balkanskih držav trezno samoomejevanje in mednarodno izravnavo, ki bo dopuščala, da se ob prijateljskih nasvetih Italije in Nemčije ter premišljenemu vplivu Moskve polagoma odstranijo tudi vse individualne skrbi in želje posameznih balkanskih držav, ki bi motile skupne interese te nove kombinacije velesil.

V berlinskih političnih krogih tolmačijo ta Kircherjeva izvajanja kot prvi prikaz delitve vplivnih področij ne le med Nemčijo in Rusijo po najnovjšem nemško-ruskem sporazumu, temveč tudi med Italijo in Nemčijo na eni (mejna črta Dunav) ter Italijo in Rusijo na drugi strani (Jugoslavija in Grčija v prijateljskem sodelovanju z Italijo, Rumunija, Bolgarija in Turčija pa z Rusijo). To naj bi po sodbi berlinskih krogov tvorilo protutež Italije proti novemu dejstvu v Evropi: razširjenju ruskega vpliva na srodno in jugovzhodno Evropo.

Mirovna akcija Italije

Rim, 26. sept. z. Po odmevu, ki ga je imel po svetu zadnji Mussolinijev govor, sklepa v tukajšnjih krogih, da bo italijanska mirovna ofenziva zopet obnovljena. Kljub temu, da sta Anglija in Francija Mussolinijevo ponudbo v konciliantni obliki odklonili, mislijo, da se ni izgubljeno vse upanje, ker Pariz in London gotovo še nista rekla zadnje besede. Konkretni mirovni predlogi še niso formulirani. Sedaj je treba po sodbi rimskih krogov najprej nekaj časa počakati, da bodo Mussolinijeve besede povsod dobro premislili.

Budimpešta, 26. sept. z. Madžarski listi so s simpatijami pozdravili Mussolinijeve mirovne pobude in visoko cenijo njegova prizadevanja za lokalizacijo evropske vojne in za obnovo mira. Prepričani so, da postopa Mussolini sporazumno z Nemčijo in Rusijo. Nesoglasja obstojajo samo v pogledu usode Poljske. Kar se tiče Nemčije, računajo na madžarskih krogih da bo sedaj zastavila vse svoje sile na zapadu. Politika Rusije je za madžarske politične kroge še vedno uganka. Intenzivno diplomatsko akcijo na Balkanu spremljajo madžarski krogi zelo pozorno. Prepričani so, da se na Balkanu in sploh na vzhodu Evrope do spomladi ne bo nič spremenilo.

Vseameriška konferenca v Panami

Proti vsakemu tujemu vmešavanju v ameriške zadeve in za mir, zgrajen na pravici in svobodi

Washington, 26. septembra. a. (Havas) Panamski zunanji minister Garai, ki je bil izvoljen za predsednika vseameriške konference, je v svojem otvoritvenem govoru med drugim dejal: Pakt DN, lokarnske pogodbe, Briand-Kelloggov pakt in drugi instrumenti mednarodnega prava, ki veljajo za zmago duha nad snovjo, so samo potrdili, da je priprava za vojno edina možnost za rešitev mira. Resni položaj nalaga sinovom svobodne in miroljubne Amerike, da se posvetujemo o funkcijah, ki jih je usoda določila naši celini, da preprečimo vse, kar grozi svetu in krščanski civilizaciji. S to našo konferenco bomo dosegli večno slavo, če se po zaslugi našega prizadevanja in naše skupne volje posreči vrniti svetu mir kljub misterioznim silam zla, kakor jih je imenoval Briand. Toda mir mora biti soliden in zgrajen na resnici, časti, pravici in svobodi, kajti za mir na pritisk bajonetov in topovskih žrel je imela naša Amerika zmerom pripravljen odgovor: sveto dolžnost odpora.

Ameriški državni podtajnik v zunanjem ministruvstvu Sumner Welles je nato v svojem govoru orisal, kaj bodo storile Zedinjene države v vojaškem in finančnem pogledu, da se uredi problemi, ki se tičejo ameriške poloble glede na vojno v Evropi. Opozoril je, da je že konferenca v Buenos Airesu sklenila poiskati pota in načine za obrambo ameriških držav v miru, in da se v primeru vojne na kateri drugi celini ameriške države ne zapletejo v vojno. Pred očmi imamo okoliščino, da more biti naša izolacija v sedanjih mednarodnih razmerah relativna; zato smo dolžni vpoštevati da so mnoge države z drugih celin spremenile svoj trgovinski in produkcijski sistem in ga prilagodile svojim političnim in ideološkim ambicijam. S sodelovanjem in vzajemno odločnostjo lahko dosežemo, da nas ne zadene katastrofa.

V sedanjem trenutku je velevažno, da smo krepki in močni, kajti zelo pogosto smo imeli priložnost videti, kakšna je usoda tistih, ki so slabotni. Stremeti moramo za tem, da se prelo našega obrambnega programa ponovno potrdi vera v individualno pobudo in moč svobodnega človeka. Potrdilo tega načela pomeni dejansko nespremenljivo deklaracijo pravic ameriških republik, da se same zavarujejo pred vsemi zunanjimi nevarnostmi in posledicami vojne, ki divja na tisoče kilometrov daleč od ameriških obal. Ko je Welles podčrtal pravico Amerike, da se sama zavaruje

Amerika in Rusija

Washington, 26. septembra. AA. (DNE) Zunanji minister Hull je izjavil na včerajšnjem sprejemu poročevalcem listov, da vlada ni razpravljala o vprašanju, ali je treba Rusijo šteti med vojujoče se države, da bi se prepoved izvoza orožja razširila tudi nanjo.

Promet med Nemčijo in Ameriko ustavljen

London, 26. septembra. AA. (Reuter) Hamburg - American Line in Severno-nemški Lloyd sta včeraj objavila, da zaradi vojne ustavljata promet z Zedinjenimi državami.

Rusija in Japonska

Moskva, 26. sept. AA. (Havas). Čim bolj se je razmerje med Rusijo in Japonsko slabšalo, tem bolj je sovjetska vlada postopno zniževala stanje osebja svojega poslanstva v Tokiu. Tako je število osebja ruskega poslanstva padlo od 40 na 6 ljudi. Zdaj misli Rusija spet pomnožiti to osebje. Z novim postankom Smetaninom, ki se bo prav v kratkem odpeljal na svoje novo mesto, pojeta tudi dva svetnika, tajnik in atašeji. Razen tega je sovjetska vlada imenovala več novih konzulov v japonskih mestih.

Naskok na Varšavo

Nemške čete zavzele utrdbo Mokotovsko in del predmestja Mokotova — Prodiranje Rusov proti demarkacijski črti se nadaljuje

Berlin, 26. septembra. AA. (DNB) Vrhovno vojno poveljstvo sporoča: Na vzhodu smo nadaljevali umik na demarkacijsko črto. Samo vzhodno od spodnjega toka reke San so bile še krajeve borbe z deli razbite sovražne vojske. Pri tem smo ujeli 2.000 vojakov. Ker se nam nikakor ni posrečilo prepričati poveljnika Varšave, da je nadaljnji odpor poljske prestolnice samoubravni brez pomena, smo začeli večeraj z borbo proti Varšavi. Utrdbo Mokotovsko smo zasedli z naskokom, istotako del predmestja Mokotova.

Berlin, 26. septembra. AA. (DNB) Korrespondenca »Deutscher Dienst« komentira včerajšnje poročilo nemškega vrhovnega poveljstva in pravi: Poročilo, da so posebna nemška vojska letala napadla važne vojaške cilje v Varšavi, demantira kratko in odločno neresnične glasove, razširjene v tujini, da so Nemci bombardirali cerkve in bolnišnice v poljski prestolnici. Prav tako so tuji državljani, ki so s pomočjo nemških poveljstev mogli zapustiti Varšavo, večkrat izjavili poročevalcem listov, da nemška letala bombardirajo vojaške objekte in da je zato število civilnih žrtev v Varšavi sorazmerno majhno. Te izjave potrjuje tudi najnovejšo poročilo iz Rige. V nasprotju s tem pa pripovedujejo begunci, da so poljska oblastva pri pripravah za obrambo Varšave popolnoma zanemarila vse interese civilistov. To najbolj postavljajo na izkaz nekateri listi, ki pretežno krokolidske solze in obžaluje ljudi, ki so šli v cerkve in so jih zalele nemške granate. Razumljivo je, da morajo v milijonskem mestu, ki ga vojska oblega, nastati žrtev med prebivalstvom, toda poudariti je treba, da si ravno nemško poveljstvo prizadeva, da to število simbolno omeji.

Amsterdam, 26. sept. br. »Telegraf« objavlja daljše poročilo z varšavske fronte, v katerem beleži, da postaja nemško obstrreljanje Varšave zmerom jače in zmerom bolj uničujoče. Jugozapadna varšavska predmestja so že popolnoma razdejana in izruvana z zemljo. Le tako je Nemcem uspelo zavzeti neko razdejano poljsko trdnjavo jugozapadno od Varšave in danes varšavske predmestje Mokotova. Položaj v Varšavi sami postaja medtem že obupen. Poljski se bore z junastvom, ki mu ni primere, a polagoma jim pričinja primanjkovati živil in drugih življenjskih potrebščin ter tudi že streliva.

Pariz, 26. sept. AA. (Reuter). Po vestih, ki so prispjele semkaj iz Varšave, je dajala Varšava v teku noči še vedno odpor. Radiogrami iz Varšave dodajajo, da so poljske čete odbile v teku včerajšnjega dneva več nemških napadov na Prago in zapadna predmestja poljske prestolnice.

Rusko vojno poročilo

Moskva, 26. septembra. AA. (Havas) Vojno poročilo generalnega štaba sovjetske armade z dne 25. septembra pravi: Sovjetske čete so nadaljevale svoje prodiranje proti demarkacijski črti, zavzele mesti Suvalki in Gonjadž ter tako pridrle na črto Suvalki—Gonjadž—Suraz—Janov, 30 km severozapadno od Brest—Litovska. Dalje so sovjetske čete zavzele Opalin in Dubienko na Bugu, 24 in 30 km severovzhodno in južnovzhodno od Holma, Komarov, Lavrikov in Podgajčki, 25 km severovzhodno od Sambora, Jajce, 20 km severozapadno od Drohobiča, ter Rinik in Kožilovo, 50 km južozapadno od Sarja.

Moscicki ni odstopil

London, 26. sept. AA. (Havas). Poljska agencija Pat uradno zanika, da bi bil predsednik Moscicki odstopil v korist Paderevskega.

Člani ruskega poslaništva zapustili Varšavo

Moskva, 26. sept. AA. (DNB). Dobro obveščeni krogi pravijo, da so vsi člani sovjetskega veleposlaništva danes zapustili Varšavo, skupno 62 uradnikov in nameščencev.

Hitler na bojišču ob Bzuri

Berlin, 26. sept. AA. Iz Hitlerjevega glavnega štaba poročajo: Včeraj je se Hitler odpravil z letalom v kraje vzhodno od Bzura, kjer se je pred dnevi zmagovito končala bitka na Poljskem. Hitlerjevo letalo je pristalo na nekem vojnem letališču blizu Varšave, sredi nemških čet. Po cestah, ki drže na jug in zahod, se je zmerom vidilo dolge vrste ujetnikov, zaplenjeni vojni material pa se zbirajo in urejajo. Polagoma se vrača mir. Njive so zorane in kmetje sejejo. Boji so le še v Varšavi sami.

Berlin, 26. sept. AA. Vodja rajha in državni kancelar Hitler se je vrnil danes v Berlin.

Pogreb generala Fritscha

Berlin, 26. sept. AA. (DNB). Pred veliko grobnico v čast junakov, ki so padli v svetovni vojni, je bila danes dopoldne velika svečanost v spomin generalu v. Fritschu, ki je 22. septembra padel na bojišču. Kot zastopnik vodje rajha je maršal Göring položil lavorjev venec na krsto. Ko je bila tako izkazana v imenu države čast zemskim ostankom generala Fritscha so krsto prepeljali na invalidski pokopališče. Po vseh ulicah so bili razvrščeni v špalirju vojniki. Poleg generalov stare in nove nemške vojske in poleg številnih visokih in glavnih predstavnikov države, nacionalno-socialistične stranke in njenih formacij, se je svečanosti udeležilo mnogo tisoč berlinskih prebivalcev. Čeprav je deževalo, je velika množica tvorila špalir po vseh ulicah, kjer je šel sprevod. Pred spomenikom mrtvih je bila razvrščena četa, katero je vodil poveljnik Berlina general Seifert. V odprtem četverkotu sta stala dva bataljona pešpolka »Velika Nemčija«, dve bateriji 1. topniškega polka ter 1 eskadron konjenice. Ob stebrih grobnice so stale zastave 8 polkov in 4 standardne nemške vojske. Glavni poveljnik nemške vojske, general v. Brauchitsch, je imel govor, v katerem je med drugim dejal: Nemška vojska je presunjena in polna globoke žalosti, ko stoji poleg odra moža, ki je bil eden najboljših, kar jih je kdaj imela prusko-nemška armada, moža, ki se je od najboljnjih podporočnikih dni posvečal vse življenje resnemu in neumornemu delu za službo ljudstvu in domovini in vojski. Bil je tudi med prvimi, ki so po bur-

nih dneh leta 1918 združili vse svoje napore, da s svojimi prami branijo nemški vzhod. Bil je eden »eden izmed najboljših«. Brauchitsch je končal svoj govor z besedami: V začetku leta 1934 je general Fritsch stopil na čelu vojske kot glavni poveljnik. Vodja rajha mu je poveril zgodovinsko nalogo, da skuje orožje, katerega se bo moglo posluževati genialno državno vodstvo nacionalno-socialističnega rajha. Fritsch je tudi to nalogo sijajno izvršil.

Glavni vzroki poljskega poraza

Pariz, 26. sept. s. Francoski poslanik v Varšavi Leon Noel, ki se je vrnil v Pariz, je izjavil, da sta bila glavna vzroka poljskega poraza izredna premoč nemškega letalstva ter odlična nemška obveščevalna služba. Nemci so v najkrajšem času izvedeli za vsak nov sedež poljske vlade, čeprav so se ti nahajali v manjših, vojaško brezpomembnih krajih. Nemška letala so vedno takoj stopila v akcijo.

Italijanska sodba o ruski armadi

Milan, 26. sept. z. Italijanski listi razpravljajo o sposobnosti posameznih armad vzhodno od držav in prihajajo glade ruske armade do zaključka, da je v najboljšem primeru sposobna za defenzivo, da pa je ofenzivno neuporabna. Temu je na eni strani krivo pomanjkanje izobolanih oficirjev, na drugi strani pa pomanjkanje potrebne vojne industrije.

Nemški komunisti imejitelji ruskih polkov

Pariz, 26. septembra. br. Morda ni zgolj slučaj, da nosijo ruski polki, ki so zasedli poljsko ozemlje, po večini imena nemških komunističnih in socialističnih voditeljev. Tako nosi polk, kateremu so morali Nemci prepustiti Brest-Litovsk, ime po znanem nemškem komunistu Ernestu Thälmannu. Polk, ki je vkorakal v Lvov in prevzel mesto od nemških čet, nosi ime znanega nemškega socialista Karla Liebknechta, ki je bil umorjen leta 1919. Vrhovno vodstvo komunistične propagande v zasednem poljskem ozemlju ima generalni tajnik komunistične internacionale Dimitrov, znan iz procesa zaradi požiga rajstaga v Berlinu.

V ruski del Poljske se vrača mir

Moskva, 26. sept. AA. (Tas). Krajevne oblasti v zapadni Ukrajini in kmetski odbori delajo zelo živahno, da obnovijo trgovino, industrijo in promet. Odprli so šole s poukom v ukrajinskih. Bolnišnice spet sprejemajo bolnike. Bolnišča nega za rromane je brezplačna. V vaseh okoli Horėba so kmetje začeli spravljati domov sladkorno repo in jo pošiljajo v sladkorne tovarne. Telefonske centralne v Rovnu je uvedla promet s Pinskom, Sarnim, Luckom ita.

V Karpatih sneži

Pariz, 26. sept. AA. Havas poroča iz Užoka na poljsko-madžarski meji: V Karpatih sneži, zato zastaja prodiranje ruskih

čet. Na poljskih tleh ni videti več nemških čet. Po poročilih, ki so jih dobili v Užoku, so Rusi dospeli do Turke, 23 km od poljsko-madžarske meje. Mislijo, da bodo ruske čete prišle na mađarsko mejo danes jutraj. Rusi bodo pridrli približno 25 km od slovaške meje. Mađarsko prebivalstvo si prizadeva, da kolikor le more ublaži usodo poljskih beguncev.

10 poljskih pilotov pristalo na škotskem

Pariz, 26. sept. AA. (Havas). Glasilo delavske stranke piše, da je 10 poljskih pilotov pristalo s svojimi aparati na nekem škotskem letališču. Pristali so z majhnimi bojnimi letali in izrazili željo, da bi se udeležili bojev na zapadni fronti. Neki pilot je izjavil, da so letala srečala nemška lovka letala in morala prestopi obstrreljevanje protiletalskih topov. Poljski letalci bodo gostje letalskega društva, dokler se glede njih kaj ne ukrene.

Demobilizacija na Slovaškem

Berlin, 26. sept. AA. DNB poroča iz Bratislave: Po poročilu slovaškega ministrstva za narodno obrambo se je začela demobilizacija slovaških čet, ker je spet uveden red na njeni severni meji. Pod orožjem so ostale samo specialne čete in vsi častniki, ki se bodo pred demobilizacijo še posebej vezbali.

Upor slovaškega poslanika v Londonu

London, 26. sept. br. Slovaška vlada je 22. t. m. odpoklicala svojega diplomatskega zastopnika iz Londona, ki pa se pozivu ni odzval. Kakor poročajo sedaj iz Bratislave, je bilo uvedeno proti njemu kazensko stopanje. Vsa njegova posestva in ostalo imetje v Slovaški mu bodo zaplenili.

Dr. Hodža v Parizu

Pariz, 26. sept. AA. Bivši predsednik češkoslovaške vlade dr. Milan Hodža je prispel v Pariz.

Rumunsko-ruska meja ni zaprta

Bukarešta, 26. sept. AA. (Rador) Rumunski uradni krogi odločno zanikajo vesti, ki govore o neki napetosti med Rumunijo in Rusijo, o vojaških incidentih ter zatvoritvi meje proti Rusiji. Promet med Rumunijo in Rusijo je normalen. Meja sploh ni bila zaprta in rumunsko-ruski odnosi se razvijajo na temelju popolne nevtiralnosti. Uradni krogi opozarjajo s tem v zvezi na nedavno izjavo o nevtiralnosti, katero je Molotov dal rumunskemu poslaniku v Moskvi, nato pa pristavljajo, da so poveljniki sovjetskih čet na Poljskem prav tako pokazali željo, da se na meji ohrani popolna nevtiralnost.

Rumunska pomoč poljskim beguncem

Bukarešta, 26. sept. AA. Ministrski svet je sklenil ustanoviti centralni oddelek za pomoč poljskim beguncem v Rumuniji, in sicer v okviru stroge nevtiralnosti.

Na zapadni fronti letalski spopadi

Večjih spopadov na kopnem doslej še nikjer ni bilo Gibanje nemških čet ob švicarski tromeji

Pariz, 26. septembra. AA. (Havas) Vojno poročilo z dne 26. septembra jutraj pravi: Stalna delavnost sovražnega topništva južnovzhodno od Zweibrückna. Včeraj je bilo več borb naših lovskih letal z nemškimi lovskimi letali.

Pariz, 26. septembra. br. Na zapadni fronti so bile danes številne letalske bitke. Vojno poročilo objavlja, da je bilo sestreljenih več nemških letal. Nevtiralni opozovalci soglasno priznavajo silno sposobnost, vztrajnost, hrabrost in spretnost francoskega letalstva, ki z največjim uspehom sodeluje pri vseh vojaških akcijah in s svojimi izvidniškimi akcijami podpira francosko topništvo, ki more zaradi tega zelo precizno obstrreljevati določene cilje. Posebno priznavajo se izražajo o francoskem letalstvu italijanski poročevalci, ki naglašajo, da francosko letalstvo daleč nadkriljuje nemško.

Pariz, 26. septembra. AA. (Havas) Po tridnevni živahni akcijah na bojišču je bil današnji dan spet precej miren izvzemši odseka vzhodno od Zweibrückna, kjer je sovražno topništvo tudi danes nadaljevalo z bombardiranjem francoskih postojank, zlasti delov izra fronte. Ogenj nemškega topništva je bil usmerjen na višine, ki gospodarijo nad malo dolino nedaleč od same francoske meje, blizu nemških mestec Zweibrückna in Pirmansensa. Na alzaškem bojišču trajajo že teden dni živahne vojaške akcije. Značaj borb se ni v ničemer spremenil. V glavnem gre za krajevne borbe in za topniški ogenj z ene in druge strani. Niti v eni izmed borb niso bile, ki so bile angažirane, bile večje kot en bataljon. Torej niti na tem delu bojišča ni bilo večjih bitk.

Nemško poročilo

Berlin, 26. sept. AA. Na zapadu streljanje topništva, da se ovira sovražnikova akcija. Neznatna delavnost izvidnic. Ne dvomimo je ugotovljeno, da so francoska letala letela preko belgijskega ozemlja. V zračnih borbah smo sestrelili pet francoskih letal in dva balona. Naše protiletalsko topništvo je sestrelilo eno francosko letalo.

Belgijski obmejni most zletel v zrak

Bruselj, 26. sept. s. Pri belgijskem mestu Arlon je zletel v zrak železniški most nekaj sekund po tem, ko se je peljal čezenj brzovlak proti luksemburški meji. Izgle-

da, da je po nesreči eksplodirala mina, ki je bila položena pod most.

Možnost nemške ofenzive ob švicarski meji

Pariz, 26. sept. s. V zvezi s hudim artilerijskim ognjem iz Siegfriedove linije med Neuenburgom in švicarsko mejo piše današnji »Matine«, da to najbrže ni priprava za direkten napad v tej smeri, temveč morda samo maskiranje drugih operacij, ki jih Nemci pripravljajo tik ob švicarski meji pri Baselu.

New York, 26. sept. s. Francoski vojaški krogi skrbno proučujejo možnost nemške ofenzive na področju med švicarsko mejo in južnim vzhodnim Vogevoz. Opaziti je bilo tam zbiranje večjih oddelkov nemške vojske. Francoska težka artilerija je takoj začela z ognjem v tej smeri. Francozi so poslali od Belforta proti meji velika ojačenja.

Pariz, 26. sept. z. Vse zanimanje javnosti je sedaj osredotočeno na dogodke na zapadni fronti. »Intransigeant« piše, da se šele sedaj vidi pravi pomen francoskih operacij prejšnjih tednov. Po lokalnih prodorih je sedaj težkemu topništvu omogočeno, da se je približalo glavnim postojankam Siegfriedove črte. Francosko letalstvo z največjim uspehom sodeluje pri akcijah. Nemci so se doslej omejevali na večje in manjše izvidniške akcije, izgleda pa, da se pripravljajo na večjo akcijo. Tudi nemško letalstvo je vedno bolj aktivno. »Tempe« naglašja, da imajo sedaj Nemci na zapadni fronti 100 do 110 divizij. »Journal des Debats« smatra, da bo moralo priti sedaj na zapadni fronti do večjega spopada, če ne bo med tem diplomacija našla drugega izhoda. Franciji se v ostalem prav nič ne mudi, da Nemčijo pa itak ni drugega izhoda, kakor vojaške odločitve.

Napad na Friedrichshafen

Berlin, 26. sept. AA. (DNB). Poklicani nemški krogi izjavljajo v zvezi z včerajšnjimi vestmi o bombardiranju Friedrichshafna, da ni na mesto priletela nobena bomba.

18 milijonov letakov spuščeni na nemška tla

London, 26. sept. s. Angleška letala so včeraj podnevi izvršila nad Nemčijo dva nova izvidniška poleta ter še tretjega ponoči. Letala so zopet metala letake, Nem-

ška lovka letala so jih ponovno napadla, vendar so se vsa angleška letala nepoškodovano vrnila v svoja oporišča. Skupno so angleška letala od začetka vojne pa dosele odvrkla nad Nemčijo že 18 milijonov letakov. Angleška letala letijo pri teh svojih poletih v zelo veliki višini. Navadno se jim kljub noči posreči odvrti letake na odrejena mesta.

Angleška letala so metala nad Nemčijo letake sledeče vsebine:

Nemški narod! Pozor! Pozor! Upanja vaše vlade na bliskovito vojno so jalova, kajti angleška vlada je pripravljena na triletno vojno. Francoska vojska je prekoračila nemško mejo že 6. septembra, 4 dni prej nego je bilo to omenjeno v nemških vojnih poročilih. Na zapadu so v strelskih jarih ramo ob ramo s francoskimi vojniki tudi angleški vojniki. Angleška in francoska vojna mornarica sta odrezali nemško trgovsko mornarico od sveta in onemogočili Nemčiji uvoz petroleja, bakra, nika, kavčuka, volne in bombaža, ki jih nujno rabi za nadaljevanje vojne. Nemčija ne more več teh predmetov kupovati kakor v prejšnji vojni v nevtiralnih državah, ker jih ne more plačati. Noč za nočjo dokazuje angleško letalstvo svojo moč s poleti nad Nemčijo. Nemci, vzemite vse to na znanje!

Chamberlain in Churchill o vojnem položaju

Poročila na včerajšnji seji angleškega parlamenta

London, 26. sept. s. V spodnji zbornici je danes popoldne podal ministrski predsednik svoje četrti poročilo o mednarodnem položaju od začetka vojne. Chamberlain je uvodoma omenil drugi sestanek vrhovnega angleško-francoskega vojnega sveta. Za Anglijo je bilo veliko zadovoljstvo, da je mogla pozdraviti ministrskega predsednika Daladierja in njegove tovariše na angleških tleh. Na seji je bilo doseženo popolno soglasje s francoskimi nasprotniki o stališču do razvoja dogodkov in ukrepih za uresničitev zavezniških načrtov, kakor tudi o medsebojni izpolnitvi dobav orožja in municije.

Ruska intervencija

Učinek ruske akcije na Poljskem je postal jasnejši. Ruske čete so povsod hitro napredovale proti liniji, ki je bila sporazumno določena med nemško in rusko vlado. Rusi se niso zasedli vsega ozemlja, ki jim je bilo prepuščeno in ki obsega več nego polovico Poljske. Ta linija teče do bližine mađarske in slovaške meje in pušča ruske čete do predmestij Varšave ter jim prepušča večji del Galicije in poljskih ležišč nafte. Ves svet je pretresen zaradi nesreče poljskega naroda, ki se še nadalje brani kljub ogromni premoči sovražnika in strašnega bombardiranja.

Položaj na zapadu in uspehi blokade

Na zapadni fronti je francoska vojska na nekaterih mestih napredovala in je kljub energičnim protinapadom obdržala vse pridobljeno ozemlje. Letalstvo vrši normalne izvidniške polete in patrolno službo proti podmornicam skupno z mornarico. Letala so dosegla proti podmornicam velike uspehe. Dalje je Chamberlain omenil pomoč dominionov, ki pripravljajo ekspedicijske vj. k. in dobavljajo orožje, municijo ter živila. O delovanju ministrstva za ekonomsko vojno je dejal, da je njegova naloga uničenje sovražnikovega ekonomskega sistema, ki naj bi prisililo sovražnika, da preneha vojno, ker bi mu bil preprečen dovoz neobhodno potrebnega vojnega materiala. Prezgoden pa bi bil v tem oziru optimizem, ker ima Nemčija velike zaloge surovin, tako da hitri rezultati ne bo pričakovati. Toad angleška blokada je preprečila Nemčiji ves dovoz po morju. Okoli četrtilijona ton blaga, namenjenega v Nemčijo, so že zasedle kontrolne postaje za kontraband. Anglija upošteva interese nevtiralnih držav in vodi glede tega prijateljske razgovore z mnogimi vlada.

Vlada upa, da bo z nadaljnjimi ukrepi še bolj poostrela blokado. Nemčije preko nevtiralnih držav. Nevtiralne države znajo razlikovati med postopanjem Anglije in Nemčije napram njim. Nemčija nastopa z grožnjami in je potopila zadnje dni tri ladje nevtiralnih držav v nasprotju z mednarodnimi zakoni. Nemška propaganda skuša dokazovati, da angleško postopanje ni humano, toda ni videti razlike med pomorsko blokado in obleganjem na kopnem. Napadi nemških podmornic na angleške ladje pa so gotovo nehumani in v nasprotju z mednarodnimi zakoni.

Churchill o borbi proti podmornicam

Mornariški minister Churchill je podal poročilo o vojni proti podmornicam in zaščiti trgovske mornarice. Spremljevalni šteti za trgovske ladje je že popolnoma v operaciji, vendar še obstaja precejšnji riziko radi napadov podmornic, kakor tudi drugih bojnih ladij in letal. Poleg spremljevalnega sistema bo zato vlada oborožila v najkrajšem času vse trgovske ladje z obrambnim orožjem proti napadom ter jih opremila z moštvo, izvežbanim v to svrhu. Plovba trgovske mornarice kljub vojni doslej ni trpeła. To je velika stvar, če pomislimo, da je dnevno na morju okoli 2000 angleških ladij.

Čuden slučaj, da se moram v borbi proti podmornicam tekom 25 let drugič boriti proti istemu sovražniku in z istimi sredstvi. Toda položaj v vojni proti podmornicam je sedaj za nas mnogo ugodnejši. Takrat je bilo potrebnih 15 do 20 rušičev za uničenje ene podmornice. Sedaj zadostuje za to eden ali dva rušiča. Tudi, če je bilo dosele potopljenih res samo šest ali sedem nemških podmornic, pomeni to najbrž več nego desetino vseh podmornic, s katerimi razpolaga Nemčija. Najbrž pa je to četrtnina ali celo tretjina. Do konca oktobra bo akcija proti podmornicam še potrjena. Če bo sovražnik zgradil nove podmornice, smo pripravljani, da odgovorimo s povečanimi protikužniki. Letalstvo je igralo doslej v borbi proti podmornicam važno vlogo. V to svrhu so bile stavljen v akcijo matič-

Luksemburški nevtiralnostni ukrepi

Pariz, 26. sept. AA. Luksemburška vlada je danes objavila ukaz, s katerim se določajo ukrepi z namenom, da se ohrani popolna nevtiralnost velike vojvodine Luksemburga. Zlasti se preprečuje pripravljane, podpiranje, favoriziranje ali pa izpeljava kakršnegakoli sovražnega dejanja na ozemlju Luksemburga v zvezi s katerikoli bojujoče se stranko. Prav tako je prepovedala propagandne organizacije v korist katerekoli bojujoče se stranke, vsako nabiranje prostovoljcev, kakor tudi postavljanje radio-postaj ali kakšnih drugih prometnih sredstev v korist katerekoli bojujoče se stranke.

Razpust francoske komunistične stranke

New York, 26. sept. s. Na današnji seji francoske vlade je bil sklenjen razpust francoske komunistične stranke.

Papeški nuncij pri Daladierju

Pariz, 26. sept. s. Ministrski predsednik Daladier je imel dopoldne razgovor s papeškim nuncijem.

ne ladje proti letalom. Izreden slučaj je zahteval potopitev »Courageous«. Spremljali so ga štirje rušilci od katerih pa sta se dva t.k. pred katastrofo odstranila, ker sta šla na pakoč trgovskim ladjam, ki jih je napadla podmornica. Optimizem glede trgovske plovbe bi bil sicer prezgoden, toda dosedaj se ta razvija nemoteno. Sovražne ladje so z mrtvi izgubile. Doslej so nemške ladje potopile v prvem tednu 65.000 ton angleških ladij, v drugem 46.000 ton, v tretjem 21.000 in v zadnjem samo še 9.000 ton. V tem času pa smo zasegeli 67.000 ton več nemiškega blaga, kakor pa ga je bilo potopljenega na naših ladjah. Dobava surovin je Angliji zagotovljena.

V nekaterih primerih so poveljniki nemških podmornic postopali korektno napram našim ladjam. Eden izmed njih je celo brežično obvestil admiraliteto o legi potopljene ladje. Ta poveljnik se nahaja sedaj v našem ujetništvu in postopamo z njim obzirno. Večinoma pa nastopajo nemške podmornice surovo in v nasprotju z mednarodnimi zakoni. Mnogo ladij nevtiralnih držav je bilo potopljenih. Angleška mornarica ni spravila v nevarnost nobene nevtiralne ladje in ni prekršila nobenega zakona.

Debata

V interpelacijski razpravi je izjavil Chamberlain, da vlada za sedaj ne namerava ničesar dodati k svojim dosedanjim izjavam o vojnih ciljih Anglije. Poslanec so ostro kritiziral delovanje ministrstva za informacije. Po priznanju državnega podtajnika je v tem ministristvu izmed 872 uradnikov samo 26 novinarjev. Vlada bo položaj preiskala. Trgovski minister Stanley je izjavil, da bo skušala vlada ohraniti neokrnjene, trgovske zveze z baltičskimi državami in Finsko.

Laburisti podpirajo vlado

London, 25. sept. s. Vodja opozicije Attlee in Greenwood sta danes popoldne obiskala ministrskega predsednika Chamberlaina. Posvetovala sta se z njim o vprašanju prehrane prebivalstva in razdelitvi dela. Delavska stranka bo podpirala vlado pri povečanju vojne produkcije industrije.

Japonska ofenziva na Kitajskem

Tokio, 26. sept. AA. (DNB). Japonske čete, ki napredujejo proti glavnemu mestu province Honan, Cangčejou, so v tridnevni bitki premagale armado kitajskega generala Kvaliensa. Del japonskih čet je v ponedeljek prestopil reko Mi. Zaradi nove ofenzive so sedaj japonske čete oddaljene le še 60 km od Cangčaja.

Pariz, 26. septembra. AA. (Havas). Iz Cungkingna poročajo: Včerajšnji boji na fronti severno od Hunana med reko Hsi-kiang in vzhodnim bregom Hsankinga so napravili pravo razdejano. Z neprestanimi napadi s kopnega in z vode skušajo Japonci prodreti proti prestolnici Hunana. Japonski poskusi, da bi izkrcali čete, so se izjalovili. Kitajske čete, ki se jim je posrečilo prekoračiti reko Hsi-kiang, zasledujejo Japonce na drugem bregu.

Ruske rezerve nafte

Moskva, 26. sept. AA. (Stefani). Sovjetske rezerve nafte znašajo tri milijarde ton, to je 32 odst. celotne svetovne rezerve.

Železniški promet v Italiji spet normalen

Rim, 26. sept. AA. Od 8. oktobra bodo obnovljene normalne zveze na skoraj vseh železniških progah med Italijo in tujino, ki jih je Italija ukinita zaradi izrednih razmer v Evropi.

43 smrtnih žrtev orkana v Kaliforniji

Los Angeles, 26. septembra. AA. Včerajšnji tropski naliv in orkan sta terjala življenje 43 ljudi. Pogrešajo 15 motornih čolnov in mnogo bark. Skode je že zdaj več ko milijon dolarjev.

Vpepelitev dr. Freuda

London, 26. sept. AA. (Reuter). Danes so bili sežgani posmrtni ostanki velikega učenjaka Sigmunda Freuda. Verskih obredov ni bilo. Pri tej priliki sta imela poslovilna govora predsednik mednarodnega združenja za psihoanalizo dr. Ernest John ter književnik Stefan Zweig.

Vremenska napoved

Zemunska: Prevladovalo bo vedro vreme, le na zapadu bo še precej močno oblačno vreme. Lahen mraz tu pa tam.

Nemci o potopitvi nevtralnih parnikov

Nemška uradna izjava o vzrokih, zakaj je bilo potopljenih več finskih, norveških in švedskih parnikov

Berlin, 26. septembra. br. V zvezi s potopitvijo več finskih in švedskih parnikov s strani nemških podmornic je bil izdan danes naslednji komunikat:

Glede potopitve švedskih, finskih in drugih parnikov nevtralnih držav, ki so bili namenjeni v Anglijo, ugotavljamo sledeče: 1. Ker je Anglija takoj v začetku vojne objavila listo tihotapskega blaga, ki gre daleč preko mednarodnih določb, je Nemčija v samoohranbi posegla po potrebnih obrambnih ukrepih. 2. V zakonu z dne 12. septembra objavljena lista tihotapskega blaga je bila dostavljena vsem nevtralnimi državam. 3. V zvezi s točko 12 tega zakona je smatrali vsako blago, odnošno snov, ki lahko služi za izdelavo smodnika za tihotapsko blago. 4. Celuloza je snov, ki služi za izdelavo eksplozivov. 5. Mnenje inozemskih listov, da celuloza ni tihotapsko blago, je treba razumeti samo tako, da jim manjka potrebno poznavanje tehnične kemije. Vsak strokovnjak ve, čemu služi celuloza. V ostalem pa je tudi v tem pogledu sledila Nemčija samo zgledu Anglije, ki je 15. septembra zaplenila parnik s tovarom papirja, namenjen za Nemčijo. 6. Poveljniki nemških podmornic so torj s potopitvijo teh parnikov izvršili samo svojo dolžnost, ker so s tem preprečili izvoz celuloze v Anglijo, od koder bi se bila vrnila v obliki razstreliv, ki bi se uporabljala proti nemškemu narodu. V skladu z viteško tradicijo nemške vojne mornarice, so bile posadke potopljenih ladij pravčasno opozorjene in tudi vse rešene. 7. Za tihotapsko blago se smatra tudi les, ker lahko služi vojnim namenom. 8. Vsaka nevtralna država, ki smatra, da je bila s potopitvijo svojih za Anglijo namenjenih parnikov oškodovana, se lahko pritoži na nemško tihotapsko sodišče v Hamburgu. 9. Če od Anglije izvzeta vojna ovira in škoduje trgovini nevtralnih držav v Nemčijo, morajo nevtralne države dobro vedeti, kje so vojni juhskači, ki iz za zelenih miz naglašajo, da hočejo kljub miroljubnosti Nemčije voditi proti njej vojno. Nemčija ne želi vojne in nima nikakih vojnih ciljev ter se samo brani pro-

ti angleškim napadom ter s preprečanjem uvoza vojnih potrebščin v Anglijo samo ideji miru.

Sklicanje konferenc severnih nevtralnih držav

Stockholm, 26. sept. br. Zaradi torpediranja parnikov nevtralnih držav s strani nemških podmornic je imela švedska vlada danes sejo, po kateri je bil izdan uradni komunikat, da je vlada sklenila predlagati sklicanje konference severno-evropskih nevtralnih držav, na kateri bodo razpravljali o skupni akciji za zaščito svojih pravic in interesov, ki jih bodo branile do skrajnosti. Vlada znenkrat ni odpoklicala svojih trgovskih ladij, kakor je bilo prvotno poročano, dala pa je ladjam navodila, da se po možnosti drže vodovja nevtralnih držav. Vlada haje razglabla o možnostih, da bi izvoz celuloze in lesovine, ki tvorijo polovico vsega švedskega izvoza in gre po veliki večini v Anglijo, usmerila po železnicah do norveških luk. Vendar bi to povišalo ceno za 20 odstotkov.

Pomorske bitke ob norveški obali ni bilo

London, 26. sept. AA. (Havas). Admiraliteta je izdala naslednje sporočilo: O kakšni pomorski bitki pred norveško obalo ni prišlo nobeno poročilo.

Oslo, 26. sept. AA. (Reuters). Norveško ministristvo za vojno mornarico je izdalo sporočilo, v katerem pravi, da je eksplozija dinamita dala včeraj osnovo za vesti o topniškem ognju, ki so ga slišali s odprtega morja blizu Bergena.

Se en švedski parnik torpediran

Oslo, 26. septembra. AA. (Havas). Norveška brzojavna agencija razglasa, da je neka nemška podmornica torpedirala švedski tovorni parnik »Silesia«. Ladja se je potopila 45 milj od južnozapradsne norveške obale.

Beleške

Sreska seja JNS za mesto Ljubljano

Včeraj je bila seja razširjenega sreskega odbora Jugoslovenske nacionalne stranke za Ljubljano. Vodil jo je poselevodiči podpredsednik g. Rudolf Zitnik. Seja je bila izredno dobro obiskana ter so bili polnoštevno navzoči funkcionarji JNS iz vsega ljubljanskega območja. Poročilo o zunanjem in notranjem političnem položaju je podal dr. Albert Kramer, ki je posebno obravnaval sporazum s Hrvati in njegove posledice za celokupni notranje-politični razvoj. Njegova izjava, da je sporazum velik dogodek, ki bo, ako se bo lojalno izvajal in mu bo sledila modra državna politika, mogočno utrdil zavest usodne povezanosti Slovencev, Hrvatov in Srbov, so bila živahno odobravana. Dr. Kramer je poudaril, da bo mogoče rešiti problem preureditve države z ozirom na Slovence le ob sodelovanju vseh političnih faktorjev, ki skupno predstavljajo voljo naroda. Nobena enostranska akcija ne more voditi do pozitivnih uspehov, in nihče ne more izključiti, da rešijo napredni Slovenci, ki verujejo v jugoslovensko idejo, svojo soodločujočo besedo.

Na koncu svojega poldrugournega poročila je dr. Kramer v učinkujocih besedah poudarjal dolžnosti jugoslovenskih rodoljubov v sedanjem težkem času: utrjevati v narodu samozavest, odločno pobijati vse poskuse defetistične propagande, dvigati vero v obrambno silo, življenjsko voljo in v bodočnost Jugoslavije, doprnsnati vse, da se utrjuje narodna vzajemnost. To naj bodo danes glavne naloge ne samo posameznika, temveč tudi vseh narodnih organizacij in ne v zadnji vrsti tudi politične organizacije JNS.

Referat g. dr. Kramerja je bil sprejet z burnim odobranjem.

Dr. Andjelinovič pri Ljubi Davidoviču

Drugi predsednik Jugoslovenske nacionalne stranke dr. Grga Andjelinovič je obiskal v soboto dopoldne šefa demokratske stranke Ljubo Davidoviča ter z njim dolgo konferiral o političnem položaju. Dr. Andjelinovič je podrobno informiral predsednika Davidoviča o stališču JNS na podlagi resolucije poslednje seje njenega glavnega odbora.

Demokrati o položaju

V Velikem Gradishtu v požarevskem okrožju je bila v nedeljo okrožna konferenca zaupnikov Davidovičeve demokratske stranke. Glavni govornik je bil znani demokratski pravak dr. Božidar Marković. V dvurnem govoru je razložil zunanji in notranji politični položaj. Dejal je, da je bila demokratska stranka ustanoviteljica bliska združene opozicije ter prva in najbolj odločna pobornica ideje sporazuma med Srbi in Hrvati. Stala je vedno na stališču, da je treba istočasno z rešitvijo hrvatskega vprašanja izvesti tudi obnovo demokracije in političnih svobod. Demokratska stranka ni v načelu proti sporazumu, ki sta ga sklenila dr. Maček in Cvetković, pač pa se ne strinja z načinom, kako je prišlo do sporazuma. Končno je razpravljal dr. Marković tudi o demokratskih levičarjih okoli dr. Ribarja, ki vodijo sedaj neko akcijo na svojo pest. Rekel je, da ti ljudje ne bodo nikdar več sprejeti v vrste demokratske stranke.

»Hrvatski Sokol« ne bo več obnovljen

Zastopniki bivšega Hrvatskega Sokola so objavili v sročnih zagrebških listih izjavo, da hrvatsko narodno vodstvo še ni odločilo, komu bo poverilo moralno in telesno vzgojo hrvatske mladine. Junaku ali Bratstvu. Iz te izjave izhaja, da bivši Hrvatski Sokol vsekakor ne bo več obnovljen, kar se je dalo sklepati že po svojačasni izjavi dr. Matka, ki smo jo zabeležili tudi v »Jutru«.

Odstavitev vodstev OUZD na Hrvatskem

Kakor nam poročajo iz Zagreba, so bili po odloku hrvatskega bana, ki opravlja po sporazumu tudi vse posle ministristva socijalne politike, na podlagi pooblastila v finančnem zakonu razrešeni svoje dolžnosti člani ravnateljstev in nadzornih odborov okrožnih uradov za zavarovanje delavcev v Zagrebu, Splitu, Osijeku, Karlovcu, Dubrovniku in Sušaku. Komisarji bodo imenovani te dni.

»Nova riječ« o potrebi reparacij pri policiji

Zagrebska Vilderjeva »Nova riječ« objavila je v svoji rubrici o pobljanju korupcije dopis iz Beograda, ki pravi: Nesteti so prestopki, ki so jih storili poljejski organi za zaščito ranih bivših režimov. Mislimo, da je čas za ukrepe, ki bodo pokazali vsej naši javnosti, da smo na novem potu. Takoj naj se odpuste iz državne službe brez pravice na pokojnino vsi policijski organi, ki so vedoma kršili in gazili zakon ali se posluževali pri preiskavah nedovoljenih sredstev. Odpustiti je treba ne samo tiste, ki so neposredno sodelovali pri takih dejanjih, nego tudi vse tiste, ki so ta način tolerirali ali celo priporočali. Objaviti je treba nemudoma proglas vsem policijskim uslužbencem, da se pri svojem delu strogo drže določil zakona. Za ugotovitev krivice treba stvarnih dokazov ne pa z nastiljem izsiljenih priznanj. V policijski službi naj bodo zaposleni samo kvalificirani in res sposobni ljudje. Aretirani in zapreti se sme v bočoe državljan samo v primerih, ki jih zakon izrecno določa. Za vsako neopravičeno pridržanje v zaporu odgovarja osebno tisti, ki to postopanje odredi.

Samozvani tolnači

Za starino »Obzorom« se je oglasila še »Hrvatska straža« in obsodila resolucijo glavnega odbora Jugoslovenske nacionalne stranke. Glasilo msgr. Šimraka zatrjuje, da se je JNS samo »pritajila«, ker je ostala zvesta jugoslovenski misli in da bo pričela s politiko rušenja sporazuma, čim bo nastopila za to primerna prilika. Ne zdi se nam vredno polemizirati s »Hrvatsko stražo«, katere neresnost smo že ponovno pribili. Njeno krundanje in spletke še manj pomenijo kakor one starine »Obzora«, ki

Nemški uradni pregled o poteku vojnih operacij na Poljskem

Nemško vrhovno poveljstvo je izdalo v soboto zvečer pregled o poteku vojnih operacij na poljskem bojišču. Pregled pravi najprej, da se je začela nemška vojska pripravljati na borbo s Poljski že spomladi, ko so se množili znaki, da Poljski resno računajo z vojno z Nemčijo. Nato objava nadaljuje:

»Prišli smo temeljito proučevati verjetne operacijske načrte poljskega vrhovnega vodstva na podlagi poljske strokovne vojaške literature, raznih novinskih člankov ter že storjenih vojaških ukrepov. Bila je cela vrsta posvetovanj med kancelarjem Hitlerjem in vrhovnimi poveljniki nemške suhozemske, pomorske in zračne vojske. Na osnovi teh posvetovanj, ki so se jih udeležili tudi šefi generalnih štabov teh vojev, je bil izdelan končno operacijski načrt za nastop nemške oborožene sile.

Po studiju poljskih virov se je prepričal nemško vrhovno poveljstvo, da poljsko vrhovno vodstvo podeduje nemško vojsko. Poljsko vrhovno vodstvo je bilo v svojih operacijskih načrtih pripravljeno, da bo večina nemških sil vezanih na zapadno fronto in da bo imelo zaradi tega celo priliko preiti v ofenzivo. Vodilna njegova misel je bila takojšnja osvojitve Gdanska ter napad na Vzhodno Prusijo od treh strani. V ta namen je razporedilo svoje sile takole:

Prvo poljsko armado je postavilo severno od Varšave, kjer naj bi odbila morebitni nemški napad; pozneje pa sama vpadla na ozemlje Vzhodne Prusije. Na levem krilu te varšavske armade je bila koncentrirana močna poljska armada v koridorju, ki naj bi krila bok varšavske vojske ter izvedla po zasledbi Gdanska vpad v

Vzhodno Prusijo z zapada. Za zaščito operacij teh dveh armad je bila postavljena na Poznanjskem; tretja, najmočnejša poljska armada, ki bi imela z boka napasti nemško vojsko prodirajočo v koridor. Njena naloga pa je bila tudi ograjati prodiranje nemške vojske z juga v Slezijo. Četrto poljsko armado je postavilo vrhovno poveljstvo na ozemlju med Krakovom in Lvovom. Njena glavna naloga je bila braniti poljska industrijska središča v Sleziji in v trikotu med Kielcami, Sandomirom in Radomom.

Cilj nemške vrhovne komande je bil obkoliti in uničiti veliko poljsko vojsko v loka reke Visle. V ta namen je bila celotna nemška vojska razdeljena v dve veliki vojski, v južno in severno. Južna vojska je bila sestavljena iz treh armad, severna pa iz dveh. Naloga južne vojske je bila prodrati do Visle, zasedati Slezijo, vreči poljsko vojsko na prostoru med Krakovom in Lvovom nazaj proti Sanu ter preprečiti poznanjski poljski vojski možnost udarca z boka na proti Varšavi prodirajoče nemške kolone. Severna vojska je imela nalogo zasedati koridor prekoračiti Vislo, potem skupno z divizijami iz Vzhodne Prusije kreniti proti vzhodu ter poiskati stika z levim krilom južne vojske na njenem prodiranju proti Varšavi. Levo krilo severne vojske je imelo nalogo prodrati iz Vzhodne Prusije preko rek Nareva in Buga za hrbet Varšave ter se tam združiti s kolonami južne vojske, prodirajočimi preko Visle in Sana za hrbtom poljske vojske proti črti Lublin-Brest Litovsk. Potek operacij, ki so zdaj končane dokazuje, da je nemška vojska v celoti izpolnila postavljene ji naloge.

predstavlja vsaj gotovo tradicijo, četudi njima nikogar za seboj in govori samo v imenu svojega direktorja. »Hrvatska straža« pa je brez vsake tradicije in njen direktor se toliko ne pomeni v hrvatskem javnem življenju kakor »Obzorove«.

Nam je seveda razumljivo, čemu se zagajanja »Hrvatska straža« v JNS. Pozabljajo samo, da so njene intrige kakor pleve v vetru. Kakor so ostale brez najmanjšega uspeha njene spletke proti enotnosti in slogi v vrstah Kmetstvo-demokratske koalicije, tako bodo ostali brez rezultata tudi vsi njeni poskusi zanesti nezaupanje v odnosih med Jugoslovensko nacionalno stranko in KDK, katere vodstvo sta samo pravilno komentirali resolucije JNS brez samozvanih tolnačev »Obzorove« in Šimrakov sorte.

Reorganizacija invalidskega združenja

V začetku prihodnjega meseca bo v Zagrebu glavna skupščina jugoslovenskega invalidskega združenja. Predsednik osrednjega odbora Nedić je izjavil novinarjem, da bo osrednji odbor zahteval od glavnega skupščine pooblastilo za popolno reorganizacijo združenja v skladu z novo upravno razdelitvijo države. Za enkrat se še ne ve, ali se bo združenje razdelilo na tri samostojne sekcije, ali pa bodo ustanovljena tri ločena združenja, ki bi stvorila potem med seboj nekako zvezo.

Dr. Stojadinović in radikalna stranka

Beograjski listi obširno popisujejo, kako si je hotel izposlovati bivši šef JRZ dr. Milan Stojadinović po svojem padcu ponovno sprejem v staroradikalno stranko Ace Stanojevića. Poslal je kmalu po zlomu svojega režima svojega brata Dragomira Stojadinovića k Aci Stanojeviću, ki pa je odločno odklonil vsak razgovor. Pozneje se je oglasil Dragomir Stojadinović pri tajniku glavnega odbora radikalne stranke Petroviću ter mu sporočil željo svojega brata, da bi se vrnil v okrilje staroradikalne skupine, h kateri se je bil šel, dokler ni postal predsednik vlade. Petrović je sporočil vsebino razgovora za Dragomir Stojadinovićem Aci Stanojeviću, ki je nato osebno sprejel dr. Stojadinovičevega brata. V kratkem razgovoru mu je povedal, da ne more biti govora o povratku dr. Milana Stojadinovića in njegovih prijateljev v vrste starih radikalov. Po tej odločni izjavi Ace Stanojevića se je dr. Milan Stojadinović odločil nastopiti s samostojno akcijo ter je sestavil svojo znanu interpelacijo. Po informacijah beograjskih listov je po-

skušal dr. Milan Stojadinović še enkrat doseči spravo z glavnim odborom in sicer po objavi sporazuma med Cvetkovićem in dr. Mačkom. Poslal je nekemu članu Glavnega odbora dolgo spomenico, katero so podpisali tudi številni njegovi politični prijatelji. V spomenici razlaga svojo politiko in dokazuje, da se med svojim režimom ni pregrešil proti načelom programa Narodno radikalne stranke in da bi bila njegova največja želja vrniti se nazaj v okrilje glavnega odbora. Naletel pa je, kakor zatrjujejo beograjski listi, tudi tokrat na gluha ušesa.

Nemške vesti o aretacijah angleških fašistov

Nemški listi poročajo, da je bil v Londonu aretiran voditelj angleških fašistov Mosley, ki je ved do zadnjega govoril po shodi proti angleškemu vstopu v vojno. Do dal je baje še 1. septembra: »Ako želi Nemčija napraviti red na vzhodu ter zagotoviti tam tako potrebni mir, potem ji moramo želeči Angliji pri tem poslu samo vse najbolje. Angliži sploh nimamo nobenega interesa na tem, kaj se dogaja na vzhodu. Bojimo se za angleški narod, če pojdemo sedaj v vojno. Angleški fašisti smo proti vsaki vojni in se borimo za mir z vsemi.«

Tisoči milijard za vojno

V zvezi z ugotovitvijo kancelarja Hitlerja v njegovem gdanskem govoru, da je Nemčija v zadnjih šestih letih porabila za oboroževanje 90 milijard mark, objavlja »Der deutsche Volkswirt« sedaj še podatke o oborožitvenih izdatkih Anglije, Francije in Poljske. Po teh podatkih so imenovane tri države v istem razdobju, torej v zadnjih šestih letih porabile za svojo oborožitev: Anglija 40, Francija 26 in Poljska 5 milijard mark ali v našem denarju preko tisoč milijard dinarjev. Nemčija je po teh podatkih porabila več, kakor vse tri njene nasprotnice skupaj. To je razumljivo, ako se pomisli, da si je morala Nemčija v zadnjih šestih letih svojo oboroženo silo skoro na novo zgraditi, dočim so se one tri države postopno oboroževale že vso povojno dobo. Anglija za suhozemno vojsko do lanskega leta res ni mnogo žrtvovala, zato pa je tem več izdala za svojo mornarico.

Kontrola nad trgovino nevtralnih držav

Po nemškem mnenju bo angleški sistem »bratih list« kmalu uničil vso zunanjo trgovino nevtralnih držav

Berlin, 26. sept. AA. (DNB). Ukrepi, ki jih je začela izvajati Anglija v zadnjih dneh zaradi kontrole trgovine nevtralnih držav, morejo v najkrajšem času povzročiti trgovinski polom teh držav. Potem ko je Anglija s svojim spiskom blaga, ki se smatra za vojno kontribandno, proglasila za tihotapsko blago skoraj vse surovine in številne gotove izdelke, ki se z njimi vrši svetovni trgovinski promet, poskuša sedaj še po tako zvanem sistemu »bratih list«, dobro znanem že iz časov svetovne vojne, skleniti krog ter odvzeti poslednjo možnost za trgovino Nemčije z nevtralnimi državami tako neposredno kakor tranzitno. V ta namen zahteva Anglija, da ladje, ki vozijo blago v nevtralne države, ne smejo vkrcati to blago »za daljno odredbo«, to je tako, da bo dobil poveljnik šele na poti povelje, ki naj izkrcna blago ali pooblastilo, da ga proda v luki, ki mu po ceni najbolj konvenira, temveč mora od vsega začetka imeti v ladijskih knjigah zabeleženo definitivnega kupca blaga. Če ta pogoj ni izpolnjen, bodo pomorske sile, ki bodo pregledale parnik in ladijske knjige, smatrale blago, vkrcano »za daljno odredbo«, da je blago namenjeno Nemčiji, ter ga bodo kot tako zaplenile. Da bi se olajšalo nadzorstvo med nevtralnimi trgovinskimi ladjami, zahteva Anglija, da se vse te ladje v lastnem interesu ustavijo v angleških protitihotapskih kontrolnih postajah. V nasprotnem primeru bodo angleške vojne ladje prisilile nevtralne parnike peljati v najbližje omenjenih luk, ako bodo smatrale, da ni mogoče na morju pregledati tovor in knjige parnika.

Angleži gredo pri svojih zahtevah glede nadzorstva nad nevtralnimi ladjami tako daleč, da ta njihova kontrola obsega ne samo ladje, ki gredo v smeri proti evropskim nevtralnimi državam, temveč tudi ladje, ki plovejo iz evropskih luk v prekomorske države. V teh primerih se hočejo Angleži prepričati, da ni blago namenjeno kakim nemški tvrdki v prekomorskih krajih, ali kakemu podjetju, ki se nahaja na črni listi zaradi tega, ker podpira Nemce. Treba je omeniti, da so zastopniki norveških parničnih tovarov že obvestili urugvajska časopisna podjetja, da dopuščajo angleške vojne ladje prevoz papirja v Južno Ameriko samo v primeru, ako kapitan na osnovi ladijskih knjig lahko dokaže, da je papir namenjen listom, ki ugodno pišejo o Angliji.

Če se bo izvajal ta sistem, je jasno, da bo v kratkem času povzročil skoraj popolno ustavitev zunanje trgovine nevtralnih držav. Zaradi tega je razumljivo, da se nevtralne države odločno branijo proti »bratim list«, da se jim nasilno ovira zunanja trgovina, ki jim jo mednarodno pravo garantira. Tako pravi n. pr. finski list »Hufvudstabsbladet«, da nevtralne države ne morejo sprejeti angleških predpisov o vojni kontribandi ter ne morejo priznati pravice osnovne odredbam, ki naj se jim finsko brodovje pokori. V vsaki vojni obstoja tabor vojskujočih se držav in tabor nevtralnih držav. Nevtralne države imajo pravico braniti svoje interese z isto vztrajnostjo kakor vojskujoče se države. Izkušnja je pokazala, da so nevtralne države na tem polju vedno prodirle s svojimi zahtevami, ako so odločno nastopile. S pravnega stališča imajo nevtralne države ne samo pravico, temveč so celo dolžne nadaljevati dosedanje trgovinske zveze z obema vojskujočima se taboroma enako. Branec to svojo pravico, branijo te države tudi svo-

jo nevtralnost. Ker je sedaj ostala večina sveta izven oboroženega spopada, imajo nevtralne države, če bodo nastopile odločno, možnost, prisiliti vojskujoče se države, da spoštujejo predpise mednarodnega prava. Zato morajo nevtralne države zahtevati od Anglije, naj spoštuje tudi one gospodarske interese nevtralnih držav ter ne sme zahtevati, da propade zunanja trgovina teh držav, ker b ito pomenilo kršitev nevtralnosti.

Angleški odgovor

London, 26. sept. s. Ministristvo za informacije objavlja odgovor angleške vlade na nemške pritožbe glede izvajanja pomorske blokade s strani Anglije: Nevtralne države imajo pravico trgovati z Nemčijo, toda Anglija ima po mednarodnem pravu pravico, da prepreči kontribandno blago, tudi če gre to v Nemčijo preko nevtralnih držav. Ta praksa je bila izvajana tudi v svetovni vojni. Vsaka država ima pravico, da prepreči sovražniku dovoz vsega materiala, ki omogoča sovražniku nadaljevanje vojne. Angleška vlada pa se pri tem trudi, da vpoštevata lastne interese nevtralnih držav.

London, 25. sept. AA. (Reuters) Po poročilih, ki so jih zbrali strokovnjaki, delujejo nemške podmornice na vseh morjih ob glavnih prometnih prokah. Podmornice čutijo od dne do dne hujši pritisk britanske mornarice. Ze 29. dni so znanj svojih oporišč in moralna njihovega moštva naglo pojema. To je razumljivo, če pomislimo, da so ti moštve, za tedne in tedne stisnjeni v ozkem prostoru in da jim manjka ne samo živeža in pitne vode, ampak pogosto tudi po cele ure čistega zraka. Razen tega — in to je posebno važno — so skoraj vsa ta moštva že imela priložnost prepričati se, da razpolaga britanska mornarica danes za boj proti podmornicam s sredstvi, o katerih se ji v svetovni vojni niti sanjalo ni. Zujad prihajajo za vse te podmornice dnevi hujših preizkušenj. Poleg živeža in vode jim začenja primanjkovati tudi žer goriva; prav tako pa tudi torpedi in drugo strelivo. Njihovi poveljniki začinjajo že misliti na to, kako bi spravili podmornice čimprej v bližino nemških obal. Težko, s katerimi se imajo boriti nemške podmornice ne gre podcenjevati, predvsem pa je treba imeti pred očmi, da je popolnoma izurjenih ljudi za podmornice v nemški mornarici sorazmerno malo.

Razmere na Češkem

Praga, 25. septembra. AA. (DNB). Skupina novinarjev iz nevtralnih držav se nahaja na potovanju po protektoratu, da bi ugotovila netočnost vesti neke angleške agencije o krvavih nevedih v poednih mestih protektorata. Tuji novinarji so obiskali včeraj popoldne Brno, Pardubice, Píbram, Pisek in Tabor. Novinarji so lahko na osnovi izčrpnega vprašanja in izpraševanja v teh mestih ugotovili, da se nikjer ni ničesar nenavadnega pripetilo. Na osnovi popolnoma normalnega in mirnega poteka življenja v protektoratu so gostje prišli do prepričanja, da so londonске vesti izmišljene od začetka do kraja.

Mraz in sneg v Švici

Zeneva, 26. septembra. AA. (Reuters) Švicarski pristojni krogi poročajo, da je velik mraz v Švici ter sneg, ki pokriva planine in številne klanec, v veliki meri olajšal nalogo Švice, da v primeru potrebe brani svoje meje.

Gospodarstvo

Nasa zunanja trgovina v zadnjem mesecu pred pričetkom vojne v Evropi

Carinski urad nemškega ministrstva objavlja podatke o naši zunanji trgovini v mesecu avgustu. Podatki o izvozu in uvozu se nanašajo na zadnji mesec pred pričetkom vojne, ki nam je prinesla v prvi polovici septembra skoro popolno zastoj pri izvozu kakor tudi pri uvozu. Se le v drugi polovici septembra je pričela znova oživljati naša trgovina z inozemstvom, sevda v mnogo manjšem obsegu.

Velik izvoz v avgustu

V avgustu se normalno prične naša izvozna sezona, letos pa so pričakovani vojni dogodki še po svoji strani vplivali na našo zunanjo trgovino. Tako smo v tem mesecu zabeležili izredno velik izvoz, ki je po količini dosegel 382.990 ton (lani 348.168), po vrednosti pa 594.7 milijona din nasproti 461.9 milijona din v istem mesecu lanskega leta. Po količini se je letos v avgustu naš izvoz nasproti lanskemu avgustu povečal za 10%, po vrednosti pa celo za 28.8%.

V nasprotju z izvozom pa se uvoz v avgustu ni povečal, temveč je bil celo nekoliko manjši nego lani. V avgustu smo uvozili 111.104 tone blaga (lani 110.167) v vrednosti 415.9 milijona din nasproti 407.1 milijona din v lanskem avgustu. Naš uvoz se je torej nasproti lanskemu avgustu zmanjšal po količini za 0.9%, po vrednosti pa za 2.2%.

Predvsem zaradi povečanega izvoza za namene naša trgovinska bilanca za avgust prav znatno aktivnost, in sicer v višini 178.8 milijona din, medtem ko je znašala lani v avgustu aktivnost trgovinske bilance le 54.8 milijona din. Gibanje naše zunanje trgovine je bilo letos v prvih osmih mesecih naslednje (v milijonih din):

	izvoz	uvoz	saldo
januar 1939	319.1	378.3	- 59.2
februar 1939	339.5	402.1	- 62.6
marec 1939	423.0	476.3	- 53.3
april 1939	433.3	418.8	+ 14.5
maj 1939	466.5	424.1	+ 42.4
junij 1939	432.5	428.3	+ 4.2
julij 1939	408.0	433.8	- 25.8
avgust 1939	594.7	415.9	+178.8
jan.-avg. 1939	3416.5	3377.7	+ 39.8
< < 1938	3132.2	3456.0	- 323.8
< < 1937	3960.0	3294.0	+ 666.0
< < 1936	2333.7	2587.7	- 254.0
< < 1935	2391.2	2323.4	+ 67.8
< < 1932	1760.8	1822.8	- 62.0

V prvem letošnjem četrtletju je naš izvoz po vrednosti zaostajal za izvozom v istem razdobju lanskega leta za 92 milijonov din. V maju se je naš izvoz prvokrat zopet dvignil preko lanske višine. Tako je v prvih osmih mesecih dosegel vrednost 3416.5 milijona din, to je za 284.3 milijona din ali za 9.1% več nego lani v istem razdobju.

Naš uvoz pa je znašal v prvih osmih mesecih 3377.7 milijona din, to je za 78.3 milijona din ali za 2.3% manj nego lani. Naša celotna trgovinska bilanca je za razdobje prvih osem mesecev postala aktivna in znaša za to razdobje izvojni presežek 39.8 milijona din; lani je bila naša trgovinska bilanca v istem razdobju pasivna za 323.8 milijona din, predlanskim pa je bila aktivna za 666 milijonov din.

Kakor je zboljšanje naše trgovinske bilance v zadnjih mesecih razveseljivo, tako se moramo na drugi strani zavedati, da se je ta ugodni razvoj s pričetkom vojne v Evropi ustavil in moramo za bodoča računati z znatno skrcenim izvozom.

Podrobnosti o izvozu v avgustu

Povečanje skupne vrednosti izvoza v avgustu je deloma pripisati večjemu izvozu pšenice. V preteklem mesecu smo izvozili 6495 vagonov pšenice (lani v avgustu 4305) v vrednosti 110.3 milijona din (80.9). Izvoz kornice pa je bil manjši nego lani in je dosegel le 382 vagonov (911) v vrednosti 4.6 milijona din (10.6). Precej je nasproti lanskemu avgustu nazadoval tudi izvoz otrobov, in sicer od 3.4 na 0.9 milijona din.

Izvoz žitola se je povečal na 80 vagonov (63) v vrednosti 2.6 milijona din (1.3). Znatno se je nasproti lanskemu letu povečal izvoz svežega sadja, ki se je povzpela na 27.9 milijona din (16.8) in izvoz vina, ki je dosegel 74 vagonov (24) v vrednosti 2.2 milijona din (0.9). Izvoz zdravilnih zelišč se je povzpela na 6.4 milijona din (3.8) in izvoz konjopline na 16.9 milijona din (11.4). V avgustu smo prvokrat letos izvozili tudi nekaj tobaka, in sicer za 36.9 milijona din.

Izvoz živine

Medtem ko se je izvoz konj zmanjšal na 1116 glav (lani 4325) v vrednosti 2.3 milijona din (15.1) in izvoz goveje živine na 2203 glave (2717) v vrednosti 7.0 milijona din (9.3), se je izvoz svinj tudi v avgustu precej povečal, in sicer na 31.604 glave (27.448) v vrednosti 50.6 milijona din (36.8) in izvoz drobnice na 8.6 milijona din (7.0). Izvoz žive perutnine se je zmanjšal na 4.1 milijona din (7.0), izvoz svežega mesa in zaklane perutnine na 10.0 milijona din (11.6), izvoz mesnih izdelkov na 4.9 milijona din (5.2). Izvoz svinjske masti pa se je dvignil na 10.2 milijona din (5.3). Izvoz jaje je bil manjši nego lani in se je skrcil na 9.9 milijona din (16.9). Izvoz perja in puha pa na 0.7 milijona din (1.7). Znatno je nazadoval v primeru z lanskim letom izvoz surovih kož, in sicer od lanskim 23.9 na 6.4 milijona din.

Večji izvoz lesa

Izvoz gradbenega lesa v avgustu sicer ni dosegel enakoga obsega kakor v juliju, ki je prekoracil 10.000 vagonov, vendar je bil večji nego lani v istem mesecu. V avgustu smo izvozili 9212 vagonov gradbenega lesa (lani 7515) v vrednosti 79.3 milijona din (68.1). Drv smo izvozili v avgustu 296 vagonov (397), oglja 259 vagonov (127) nadalje 102.700 železniških pragov (81.395) v vrednosti 6.7 milijona din (3.8). Lesnih izdelkov pa 3.4 milijona din (2.8). Ekstraktov za strojenje smo v avgustu izvozili za 5.5 milijona din (5.3).

Celotni naš izvoz lesa in gozdnih proizvodov je znašal v avgustu 11.383.000 ton v vrednosti 107.1 milijona din. Primerjava z izvozom v avgustu lanskega in predlanskega leta nam nudi naslednje sliko:

mesec	1939	1938	1937
avgust	594.7	515.0	83.1
avgust 1938	957.8	90.8	113.8
avgust 1937	1138.3	113.8	113.8

Po vrednosti znaša povečanje izvoza lesa in gozdnih proizvodov nasproti lanskemu letu 18% nasproti predlanskemu letu pa 37%. Kakor v prejšnjih mesecih nam kaže tudi statistika za avgust predvsem povečanje izvoza lesa v Italijo, in Madžarsko. V Italijo smo v avgustu izvozili 3097 vagonov lesa (lani v avgustu 2582) v vrednosti 23.5 milijona din (18.2), v Madžarsko pa se je naš izvoz v avgustu povečal na 1536 vagonov (436) v vrednosti 11.4 milijona din (3.4). To povečanje izvoza v Italijo in Madžarsko je posledica ustavitve izvoza avstrijskega lesa na italijansko in madžarsko tržišče.

Izvoz je že v juliju nazadoval in je v avgustu dosegel le 1060 vagonov (lani 2587) v vrednosti 12.8 milijona din (28.2) Izvoz v Nemčijo je padel torej pod polovico lanskega izvoza. Znova pa se je dvignil v avgustu izvoz v Anglijo, ki se je v prvem polletju v splošnem slabo razvijal. V avgustu smo izvozili v Anglijo 1190 vagonov lesa (1197) v vrednosti 14.9 milijona din (13.1).

Precej se je povečal izvoz lesa v Egipt, in sicer na 770 vagonov (274) oziroma na 6.4 milijona din (2.4) ter izvoz v Belgijo na 740 vagonov (29) oziroma na 6.9 milijona din (0.3) V Grčijo smo izvozili 585 vagonov (608) v vrednosti 4.9 milijona din (4.4). Na podlagi nove trgovinske pogodbe izvažamo letos nekaj več lesa v Francijo. Ta izvoz je znašal v avgustu 216 vagonov (88) v vrednosti 3.9 milijona din (1.4). Enaki razlogi, kakor pri Italiji in Madžarski, so bili merodajni za povečanje izvoza v Švice. Kamor smo v avgustu izvozili 249 vagonov (85) v vrednosti 2.5 milijona din (1.2). Znova je prišel oživljati tudi izvoz v Nizozemsko, ki je v avgustu narasel na 160 vagonov (136) v vrednosti 2.2 milijona din (1.3).

Naš obtok bankovcev se ni več znatno dvignil

Najnovejši izkaz Narodne banke od 22. septembra zaznamuje le še razmeroma majhno povečanje obtoka bankovcev. Vse kaže, da je naš obtok dosegel najvišje stanje in da se bo pričel zopet krčiti, ko bo prišel denar zopet v večji meri pritekati v denarne zavode in ga ljudje ne bodo več držali doma. Medtem ko se je naš obtok bankovcev v prejšnjih treh tednih povečal za 1344 milijonov din, zaznamuje najnovejši izkaz le še nadaljnje povečanje za 63.8 milijona din. Obtok je dosegel 22. t. m. višino 8754.1 milijona din (lani 6452.3). Za zboljšanje situacije na našem denarnem trgu pa je znatno nadalje povečanje naložb na žirovni računih pri Narodni banki za 68.9 na 974.4 milijona din. V zadnjih štirih tednih je bilo gibanje obtoka bankovcev in privatnih žirovni naložb naslednje (v milijonih din):

bankovcev	naložbe	
22. avg. 1939.	7346.1	822.7
31. avg. 1939.	7986.2	905.5
8. sept. 1939.	8486.5	639.0
15. sept. 1939.	8690.3	905.5
22. sept. 1939.	8754.1	974.4

Posojila so se v tretji četrtini septembra povečala le še za 34.1 milijona din, tako da so dosegla 2427.8 milijona din (lani 1694.7). V zadnjih štirih tednih, ko je Narodna banka dajala denarnim zavodom na razpolago večja denarna sredstva za izplačevanje vlog, se je celotno stanje posojil pri Narodni banki povečalo za 593 milijonov din.

Med aktivnimi se je v najnovejšem izkazu pojavila nova postavka, in sicer na osnovi uredbe o specialnih blagajniških zapisih za narodno obrambo. Teh blagajniških zapisov je dostoj Narodna banka eskontirala za 153 milij. din. Zlata podlaga se v tem tednu ni spremenila, pač pa so nekoli-

Dvajset let slovenskega združenja trgovcev v Celju

Celje 26. septembra. V nedeljo 24. t. m. je poteklo 20 let, odkar je prešlo Združenje trgovcev za mesto Celje (prej Gremij trgovcev v Celju) v slovenske roke in je bil izvoljen za predsednika veletrgovca g. Rudolfa Stermecki, ki sedaj že 20 let predseduje tej agrilni go. spodarski korporaciji. Ob priliki jubileja je bila v nedeljo v prostorih združenja slavnostna seja uprave in nadzorstva združenja. V slavnostnem govoru je predsednik g. Stermecki med drugim omenil, da so bile 24. septembra 1919 prvokrat po vojni volitve na občnem zboru Gremija trgovcev v Celju. Ta dan se je celjsko slovensko trgovstvo prvokrat pomerilo z nemškimi. Gremij je imel takrat 199 članov. Od teh se je udeležilo volitev 122. Za g. Stermeckega kot predsednika je glasovalo 71, za g. Ivana Ravnikarja kot podpredsednika pa 80 članov. Nasprotna, nemška skupina je oddala 42 glasova za g. Warena kot predsednika in 42 glasova za g. Fabiana kot podpredsednika. Zmaga je bila torej na slovenski strani. Volilna borba je bila zanimiva zlasti tudi zato, ker je bilo nekaj Slovencev za kompromis z Nemci. Pokojni nemški trgovec g. Stiger je potem pri volitvah predlagal kompromis. Trgovec g. Leskovšek pa je izjavil naj se voli po listkih, kakor so volili takrat ko so Slovenci želeli kompromis.

Takoj po prevzemu po Slovincih se je Gremij trgovcev preselil iz Mestne hranilnice v Narodni dom, kjer je opravljal svoje prvega slovenskega tajnika ravatelj g. Drago Kralj.

Združenje trgovcev za mesto Celje ni pokazalo svojih sposobnosti samo na gospodarskem področju, marveč se je v vseh 20 letih borilo tudi na raznih drugih področjih. Zelo srečno roko je imelo združenje v vprašanju regulacije Savinje. Skicalo je namreč vse župane občin ob Savinji ter narodne poslance in banke svetnike na sestanku zaradi akcije za regulacijo Savinje. Na predlog tedanjega narodnega poslanca za celjski srez g. Ivana Prekorška je bila

(1.6) Nadalje smo izvozili v Argentino za 2.6 milijona din lesa (4.2), v Alžir za 1.9 milijona din (1.3) in v Albanijo za 1.8 milijona din (0.6).

V prvih osmih mesecih letošnjega leta je dosegel naš izvoz lesa in gozdnih proizvodov 85.095 vagonov (lani 63.904), predl. 79.879, vrednost izvoza pa je narasla na 736.5 milijona din, to je za 168.9 milijona din več nego lani, toda za 13.3 milijona din manj nego v istem razdobju predlanskega leta.

Velik izvoz kovin in rud

Kakor v juliju, je bil tudi v avgustu naš izvoz bakra izredno velik. V preteklem mesecu smo izvozili 391 vagonov bakra (lani 157) v vrednosti 63.7 milijona din (18.8). Surovega svinca smo izvozili za 2.3 milijona din (0.7), izklopov in rud pa za 38.2 milijona din (30.6).

Izvoz cementa je nazadoval od lanskim 6.2 na 5.8 milijona din. Znatno je bil izvoz kalcijevega karbida in cianamida, ki je dosegel vrednost 8.2 milijona din (8.0).

Naš uvoz surovin

Uvoz bombaža je bil v avgustu steer manjši nego lani in je dosegel le 94 vagonov (lani 147), povečal pa se je uvoz bombažne preje na 143 vagonov (128). Uvoz volne in volnene preje se je povečal na 52 vagonov (46), uvoz umetne svile pa na 22 vagonov (18).

Kakor je znano, je že prejšnje mesece uvoz surovin kož zaradi uvoznih omejitev padel na minimum. V avgustu se je uvoz surovin kož nekoliko povečal na 26 vagonov, vendar je še vedno hudo zaostajal za lanskim letom, ko smo v avgustu uvozili 107 vagonov surovin kož. Premoga smo v preteklem mesecu uvozili 4567 ton (lani 4795), oljnih plodov in oljnega semena pa 39 vagonov (36).

Tudi v avgustu smo uvažali zgolj ožji oščen riž in sicer 141 vagonov (147) v vrednosti 4.1 milijona din (4.5). Surove kave smo uvozili 66 vagonov (47) v vrednosti 4.8 milijona din (1.6).

Tudi statistika za avgust zaznamuje uvoz sladkorja, in sicer 224 vagonov v vrednosti 8.5 milijona din. Skupaj smo v juliju in avgustu uvozili 432 vagonov sladkorja za 17.6 milijona din.

Gibanje klirinških računov z inozemstvom

Najnovejši izkaz Narodne banke o stanju klirinških računov na dan 22. t. m. zaznamuje med aktivnimi klirinški nadaljnje povečanje salda naših klirinških terjatev Nemčiji za 0.14 na 14.12 milijona mark (202 milijona din). Saldo naših klirinških terjatev v češko-moravskem protektoratu, ki je sredi septembra narasel na 24.3 milijona K, pa je sedaj popustil na 24.0 milijona K (36 milijonov din). Nemčija nam skupaj s protektoratom dolguje v kliringu 238 milijonov din.

Saldo naših klirinških terjatev v Madžarski je nekoliko nazadoval, in sicer za 0.3 na 39.5 milijona din, saldo naših klirinških terjatev v Turčiji pa za 0.05 na 17.69 milijona din. V rednem kliringu z Bolgarijo se je saldo naših terjatev povečal za 0.03 na 1.28 milijona din.

Med pasivnimi klirinški zaznamuje naš klirinški dolg v Italiji v tretji četrtini septembra nadaljnje povečanje, in sicer za 1.10 na 137.2 milijona din. Saldo našega dolga Poljski se je nebitveno povečal na 28.9 milijona din, naš klirinški dolg v Rumuniji pa se je v tem tednu znatno dvignil od 3.0 na 7.1 milijona din. Saldo našega dolga v turističnem kliringu z Bolgarijo je ostal na nespremenjeni višini 1.6 milijona din. Naš dolg v likvidacijskem kliringu s Švice se je skrcil za 0.11 na 1.12 milijona švicarskih frankov, naš dolg v likvidacijskem kliringu z Belgijo pa je ostal na dosedanji višini 1.42 milijona belg.

izmed navzočih izbrana posebna deputacija, ki je banski upravi obrežlozila nujno potrebo da se pristopi k regulacijskim delom na Savinji pri Celju. Ta deputacija je imela uspeh in po preteku enega leta so se regulacijska dela pričela.

Število članstva je od prvizema Združenja trgovcev po Slovincih do danes naraslo od 199 do 350.

Prvi podpredsednik g. Jagodič je čestital g. Stermeckemu k 20letnici predsedovanja in se mu zahvalil za vse njegovo uspešno delo v prid združenja in vse trgovine, nato pa mu je v imenu uprave in nadzorstva izročil v spomin skromno darilo v obliki albuma s slikami članov uprave in nadzorstva ter reliefom stare Grofije, ki ga je izdelal akad. slikar g. prof. Albert Sirk, s priložnimi verzic učitelja g. Franja Roša.

Ličtalcje. Dne 3. oktobra bo pri ekonomski modelku gen. direktorije drž. žel. v Beogradu licitacija za dobavo kositra, cinka, svinca in cinkove pločevine; 5. oktobra za dobavo bandaž; 6. oktobra za dobavo bakrenih plošč in omotačev; 9. oktobra za dobavo kositra v zameno za stare bandaže; 10. oktobra za dobavo jeklenih ovi; 11. oktobra za dobavo regulatorjev in razvoznih tabel za vagonsko električno razsvetljavo; 12. oktobra za dobavo instalacijskega električnega materiala; 13. oktobra pa za dobavo pocinkane pločevine v zameno za stari cink. Dne 28. t. m. bo pri zavodu »Obilčevac, Kruševac-Obilčevac licitacija za dobavo aluminastih in železnih kotlov; 3. oktobra za dobavo instalacijske muflavske peči za sulfat in so'no kislino; 10. oktobra za dobavo kompletne instalacije za nitroglicerina.

Ali sem prispeval za sokolski dom v Trnovem?

Gospodarske vesti

Prvi sneg v Bosni
Sarajevo, 26. sept. o. Na planini Bje-lasnici je zapadel v pretekli noči prvi sneg, zaradi česar je nastal v Sarajevu precejšen mraz. Iz Drešnice poročajo, da so se tam pojavili v velikem številu že prvi volkovi, ki napadajo živino.

Na planino Plase je padel velik meteorit. Strokovnjaki sarajevskega muzeja so o. potovali na planino, da ga spravijo v muzej.

Prvi sneg v Bosni

Sarajevo, 26. sept. o. Na planini Bje-lasnici je zapadel v pretekli noči prvi sneg, zaradi česar je nastal v Sarajevu precejšen mraz. Iz Drešnice poročajo, da so se tam pojavili v velikem številu že prvi volkovi, ki napadajo živino.

Na planino Plase je padel velik meteorit. Strokovnjaki sarajevskega muzeja so o. potovali na planino, da ga spravijo v muzej.

Smrt starega srbskega politika
Beograd, 26. sept. p. V pretekli noči je umrl v Beogradu stari srbski politik Kosta Glavinic, ki je bil pred vojno večkrat minister, župan beogradske občine in dolga leta tudi profesor univerze v Beogradu.

Odposlanstvo skavtov pri vojnem ministru

Beograd, 26. sept. AA. Minister za vojsko in mornarico, armadni general Milan Nedić, je sprejel danes predstavnike zveze skavtov kraljevine Jugoslavije. Starešinstvo zveze skavtov je poročalo ministru o stanju skavtskega gibanja kakor tudi o potrebah in željah skavtskih enot. Minister je predstavnikom zveze skavtov obljubil svojo podporo.

Koroški drobšč

Glade novih davkov zaenkrat še ni jasna pregleda. Trenutno so povečane javne dajatve pri plačah nad 234 mark mesečno za 50%. Uveden je tudi poseben vojni davek za letnike od 1916 do 1920, ako niso bili vpoklicani k vojakom.

V vrsti novih odredb je treba omeniti tudi to, da so odgodene vse eksekucije, konkurzi in sodne obravnave pri osehah, ki so bile vpoklicane v vojno. Pristilne prodaje so izključene tudi pri onih, ki trenutno še ne služijo v vojski. Nadalje je izšla odredba, po kateri proti razsodbam v procesih do 500 mark ni priziva na višje sodišče. Končno je poenostavljeno tudi kazensko postopanje. Porotnih sodišč ni več; v prvi instanci sodijo peščini sodniki, v drugi pa tričlanski kazenski senat deželnega sodišča. Proti sodbam kazenskih sodnikov so možni samo še prizivi, proti sodbam senata pa so mogoče tudi ničnostne pritožbe. Zločinci in hudodelci bodo sojeni hitro. Za vse zločine in prestopke sme državni pravdnik zahtevati posebno sodišče, ki sodi takoj in ostro. Proti razsodbam posebnih sodišč ni pritožbe.

Deželni glavar je odredil, da se sme mleko oddajati mlekarjem in drugim odjemalcem samo v posodah, ki ne propuščajo zraka. Zbiranje večjih količin mleka in mlečnih izdelkov naj se opusti. Skladišča, kleti in prodajalnice morajo biti neprodno zaprte. Pri letalskih alarmih je treba posode tako zapreti, da ne propuščajo zraka, prav tako tudi okna in vrata shramb.

Gostilničarjem je prepovedano med 15. in 18. ter zvečer po 23. uri oddajati gostom topla jedila.

Od 12. t. m. dalje je določeno na osebo 1/2 kg mesa na teden. Samo težaki bodo mogli dobiti tudi vnaprej 1190 gramov tedensko. V ponedeljek in petek se v gostilnicah ne sme pripravljati mesna hrana.

Novi sovjetski vojaški zakon

V brzojavnem delu našega lista smo že poročali o novem ruskem vojaškem zakonu, ki ga je pred kratkim sprejel vrhovni svet sovjetov na predlog ljudske komisarija za vojsko Vorošilova. Danes navajamo po »Neue Zürcher Zeitung« nekaj podrobnosti o njem.

Novi ruski vojaški zakon zasluži z več vidikov največjo pozornost. Prejšnji zakon iz leta 1930 je izključeval iz vojaške obveznosti razne osebe, kakor »kulake in »meščanski miselnosti okužene elemente. Ker pa so bili medtem, kakor je izjavil komisar Vorošilov pred vrhovnim svetom, »odstranjeni poslednji ostanki meščanskega razreda ter tvorijo odsej delavci, kmetje in izobraženci eno samo produktivno družbeno skupnost«, ni bilo nobenega razloga več za ohranitev prejšnjih omejitev. Zato razširja novi vojaški zakon vojaško obveznost na vse sovjetske državljane brez razlike in izjeme.

Od prejšnjega pa se novi zakon razlikuje tudi po tem, da je za nabore znižana starost od dosedanjih 19 na 18 let, s čimer se bo število vojakov zvišalo, obenem pa znižalo število onih, ki imajo kot poročni pravico do posebnih podpor. Najmlajši letniki bodo že letos pozvani pod orožje. Službena doba se od dosedanjih 2 do 3 let podaljša na 3 do 4 leta, pač po panogi vojske, za službo v rezervi pa se zviša starostna meja od dosedanjega 40. do 50. leta starosti. Deset najstarejših letnikov bo v primeru vojne uporabljenih le za tako znano etapno službo. V utemeljitev k tej določbi je rečeno, da je to zelo velikega pomena za primer, da bi bila Rusija zapletena v kako vojno, kar je zelo mogoče. Končno je treba še pripomniti, da so odstranjeni poslednji ostanki teritorialnega rekrutiranja in je na splošno uveden odsej kadrski sistem.

Dr. Göbbels o cenzuri

V razgovoru z novinarji je nemški propagandni minister dr. Göbbels ostro obsodil novinski režim in Angleščem in je med drugim dejal:

«Ne želim slediti metodam britanske informativne politike, ki s svojo cenzuro otežkuje vsako novinsko delo. Moja naloga ni v tem, da oviram, temveč da vam dam možnost za novinarsko udejstvovanje. Moje postopanje morda prihaja od tega, ker sem prepričan, da bo novinarstvo propadlo, ako pride v roke oblasti in cenzuri. Smatram tudi, da mi nihče ne more očitati, da sem kdajkoli žalil političnega nasprotnika.»

Poroka. V soboto 23. t. m. se je poročil gospod dr. Hieronim Hrobat, živnozdravnik iz Dobrave na Viparskem, z gđ. Darinko Jamskovo iz Ajdovščine. Čestitamo. Srebrna poroka. Obdana od svojih ožjih prijateljev praznujeta danes v Trstu svojo srebrno poroko zakonca Ema in Josip Tomazič, ki sta si s pridnim delom svojih rok pridobila spoštovanje vseh, ki ju poznajo. Pristilne čestitke in mnogo sreče za bodočnost!

Izvoz mesa in masti v Češkomoravsko. Po vseh iz Beograda je s češkomoravskim protektoratom dosežen sporazum o izvozu 120 vagonov svinjske masti, mesa in drugih živinskih proizvodov. Gre prav za prav za efektiviranje sporazuma ki je bil sklenjen še pred pričetkom evropske vojne v višini 150 vagonov, in sicer po posredovanju Zavoda za pospeševanje zunanje trgovine. Na podlagi tega sporazuma smo že prej izvozili 130 vagonov, sedaj pa bomo po novo doseženih prodajnih pogojih izvozili še ostalih 120 vagonov. Na novo so bili določeni pogoji glede cen in plačila.

Proti zniževanju cen kmetijskim pridelkom. Zadnje dni prihajajo iz notranjosti države na ministra za kmetijstvo številne pritožbe proti nizkim cenam kmetijskih proizvodov, zlasti pšenice, sliv in živine. Ministrstvo je ugotovilo, da povzročajo nizke cene poleg drugega tudi kmetovalci sami, ker dovažajo velike količine proizvodov na trge. V zvezi s tem padanjem cen je kmetijskega ministra obiskalo več deputacij, ki so izrazile željo, da se izdajo ukrepi za njihovo zaščito. Na podlagi tega je kmetijski minister dr. Čubrilo izdal potrebne ukrepe, da Prizad poskuša onemogočiti s svojim delom potiskanje cen na spekulativni osnovi. Razen tega bo ministrstvo skušalo vplivati tudi na same proizvajalce po tisku in radiu, da brez posebne potrebe ne dovažajo velikih količin svojih proizvodov na trg iz bojazni pred nepredvidnimi dogodki kajti za to ni nobenega utemeljenega razloga. Te škodljive pojave bo bobljivo tudi ravnateljstvo za prehrano, ki bo v kratkem začelo delovati.

Blagajna Poštne hranilnice, podružnice v Ljubljani

Naši kraji in ljudje

Blanka Berličeva

Ljubljana, 26. septembra. Gospa Blanka Berličeva je umrla Njem. najdražim, ki soje ob mrtvaskem odru, in usocerim prijateljem in prijateljicam je njena prerana smrt zastavila prebridko vprašanje: zakaj je neizprosna usoda izbrala to cvetočo ženo in najzornejšo mater, da je prizadela soproga, dvoje otročičev in njene ostale sbojce z nepopisno bridko boiostjo. Se pred dobrimi tremi tedni je bila gospa Blanka vsa vdana svoji tih družinski sreči. Nenadno pa je nastopila bolezen, zaradi katere je morala brz potiskati zavetja v zdraviščišcu. Njena zdrava natura in njena najlepša življenjska doba sta odporno kljubovali navalu bolezni. Toda zaman je bila vsa skrb družine in zdravnikov. Edina rešitev se je napoved obetala z operacijo, ki je bila v ponedeljek popoldne uspešno izvršena. Žal pa je začelo slabeti srce in je zastalo danes popoldne.

Gospa Blanka Berličeva je bila ena izmed tistih naših divnih žena in mater, ki je bila res vsa vdana svoji družini in domaćini. Soprogu Feljku, daleč po Sloveniji znanemu glavnemu zastopniku zagrebškega velepodjetja »Frankas«, je darovala v zgledni zakonski sreči hčerko Tatjano, ki je letos prvič prestopila gimnazijski prag, in Vesno, ki je to jesen prvič šla v šolo. Bila je po rodu Hrvatica iz Kutjeva pri Požegi, vendar se je pred petnajstimi leti, odkar je bila stopila pred oltar, takoj uživala v ljubljanske razmere. S toplo gospodinjstvo vdanostjo je urenila svoji družini prijazno dom v Trnovem in v njenem družinskem krogu je bila mnogim ljubljancem in ljubljankam dana prilika, spoznati krasne vrline te plemenite mlade gospe. Novica o njenem trpljenju, ki ga pač ni zaslužila, še bolj pa o njeni smrti je zatorej globoko presunila vse, ki so jo poznali. Prav posebno veliko izgubo utrpe številni sirotni ljudje, ki so pri njej vedno našli pravega materinskega zavetja in tih podpore.

Z vsem svojim življenjem in značajem si je gospa Blanka zagotovila med nami trajan spomin. Ko bo v četrtek popoldne ob 16. nastopila svojo zadnjo pot izpred mrliške veže v Štajmerjevi ulici, bodo poromali za njeno krsto vsi njeni številni spoštovalci in spoštovalke, da ji ob grobu pri Sv. Križu poželijo sladk počitek in da zagotovijo soprogu, hčerkicama, staršem, bratu in sestri svoje najiskrenejše sočutje.

Smrt blage matere

Laško, 26. septembra.

Iz ljubljanske bolnice je v soboto zjutraj nepričakovano prispela vest, da je za posledicami težke operacije preminila gospa Terezija Pirtoškova, soproga g. Josipa Pirtoška, finančnega preglednika v pokouju. Gospa Terezija je izšla iz znane Čebularjeve rodbine iz Tekačeva pri Rogasčih Slatinah. Usoda jo je iztrgala iz življenja v njeni najlepši dobi, v 53. letu starosti.

Ugledno napredno Pirtoškovo družino obdaja širok krog prijateljev in znancev. V Laškem ni človeka, ki ne bi bil poznal vedno veselo gospe Terezije, ki je s svojim kristalnim značajem in dobrodušnostjo ter z vso materinsko vneto vzgajala svoje tri otroke. Bila je vzorna mati, svojemu mo-

V spomin Niku Gabrijelčiču

Dva meseca sta potekla, odkar si vstopil skozi vrata večnosti. Vse, ki smo Te poznali, je ta žalostna vest bridko zadelala in nas ranila v srce. Bil si nam vzor in ljubezni do staršev, do svojih bratov in sestric, vzor dobrega tovariša in sokolskega brata. Ze v gimnaziji vseskozi marljiv dijak, si tudi v nadaljevanju svojega študija v vojni akademiji v Dubrovniku pokazal svojo odliko in bil vedno med prvimi pri študiju in spoštovanju svojih predstojnikov.

In ravno tu, v akademiji, si postal žrtev zavratne bolezni, ki Ti je s svojo krutošjo in neizprosno uničila mladost in naposled tudi življenje. Tvoje srce je prenehalo utripati ravno v času, ko bi po dolgih letih študija in naporov začel uživati sadove tega truda. Ni Ti bilo dano, da bi užil na zemlji poleg vsega trpljenja tudi človeško srečo lastnega obstanka. Prišlo je najhujše in ločiti si se moral od sveta v času, ko si stopal iz svoje mladeniške v možko dobo. Odprla se je zemlja in sprejela v svoje okrilje kar je bilo njenega. Sam pa zreš na skruse starše, brate, sestrico, sorodnike in prijatelje. Prst je zagrnila Tvoje telo, ga za vedno ločila od nas in stvorila žalobno gomilo. Na njej pa žalostno klonejo cvetlice, prinešene od vseh, ki so Te ljubili. Dragi Niko, spavaj mirno! Truplo naj si odpočije od prestanega trpljenja! S spominom nate gremo skozi kratko življenje. Mik

žu pa skrbna žena. Pred štirimi tedni se je podala v Ljubljano na težko operacijo. Dobro jo je prestala, prav tako tudi kritične dneve po operaciji. Vsi svoji so se že veselili, da je nevarnost minila. V petek zvečer pa so nepričakovano nastopile komplikacije, ki so ugasile življenje te spoštovane žene, prav v času ko je bila najbolj potrebna svojim otrokom Mileni, Branku in Nadi, zlasti slednjima. Obiskujeta sred-

njo šolo in bi jima bila materinska nega na poti do obstanka gotovo najbolj potrebna. Žalostna vest o nenadni smrti ge. Terezije Pirtoškove se je globoko dojmila vseh, ki so gospo poznali. Iz ljubljanske bolnišnice so pokojnico prepeljali na pokopališče v Braslovcah. Naj ji bo lahka domača zemlja! Težko prizadetemu soprogu, otrokom in vsem ostalim sorodnikom izrekamo iskreno, globoko sožalje.

Usoda sezonskih delavcev v tujini Svojci, ne begajte jih s pismi pri rednem delu!

O usodi sezonskega delavstva v tujini krožijo najrazličnejše vznemirljive vesti, ki povzročajo zlasti njihovim svojem mnogo nepotrebne zaskrbljenosti pa tudi ostale begajo, da gledajo na sezono kakor da so že izgubljeni. Vse to povzroča mnogo nepotrebne in škodljivega razburjenja, in domači pisarji svojem v tujino pisma z mnogimi škodljivimi navesti, ki jih zavajajo v brezglavost. V pomirjenju svojev sezonskih delavcev pa moramo odločno in jasno povedati, da naj bodo glede svojih sorodnikov, zaposlenih v Nemčiji, brez skrbi. Vsi sezoni morejo brez vsake težave še dalje služiti svoj kruh in bodo brez zaprek ostali na svojih mestih do konca v pogodbi dogovorjenega časa. Po preteku tega roka pa se bodo mogli vrniti domov mirno in brez zaprek. Pogodba z Nemčijo o sezonskih izseljencih še vnaprej v polnem obsegu velja in se vsa določila glede zaposlitve, dela, preskrbe, pošiljanja denarja in povratka v domovino brez omejitve izvršuje. Delavcem se ni treba vračati pred potekom pogodbenega doba. Denarne zneske, določene v mednarodni konvenciji z Nemčijo, morejo delavci še nadalje pošiljati domov po uradni poti. Poslani denar nikakor ni brez vrednosti, temveč ga Narodna banka, kamor se zneski sezoncev pošiljajo iz Nemčije, še vedno zamenjuje po uradnem kurzu, ki se giblje nad 14 dinarjev. Vsak sezonski delavec more pošiljati mesečno 40 Rmk, oni pa, ki so se pogodili za eno leto ali več, po 35 Rmk. Delavci v Nemčiji pošljejo na osnovi posebnega dovoljenja, ki ga daje nemški devizni urad (Devisenstelle) delodajalcem in ti delavcem dajejo za pošiljanje denarja posebne dokumente, na Deutsche Verrechnungskasse v Berlin Ta pošlje denar Narodni banki v Beograd.

Vsaka zaskrbljenost in vznemirjenje glede vsega tega je popolnoma odveč. Svojevoljno svetovanje na vseh celo škodljivo. Delavce v tujini posebno raz-

burja pisanje domačih ljudi, ki je polno razburljivih vesti in vznemirljivih prošnja, kakor da so vsi njihovi sorodniki, ki so odšli v tujino na delo, v ne vemo kakšnih vojnih nevarnostih. Taka obvestila v današnjih časih so zelo nespametna in ljudje tu doma naj pomislijo, da s takimi neumestnimi brigami svoje v tujini brez potrebe vznemirjajo ter jim otežujejo še itak težak položaj. Med delavci v tujini je mnogo zbegavosti samo zaradi takih pisem; mnogi so zaradi pisanja domačih predčasno zapustili svoje delo v škodo sebi in njim. Kdor namreč predčasno prekine dogovorjeno delovno razmerje izgubi pravico do brezplačnega povratka v domovino, zapade mu kavcija in še svoje zaslužek lahko izgubi. Denar, ki ga pošilja po dogovorjenem načinu, na svoji vrednosti ni ničesar izgubil, pač pa so izgubili vsi zneski, ki jih hoče kdo prehitati. Poleg tega pa s takim nespametnim in neutemeljenim pisanjem povzročajo svojem težave in nerazpoloženje pri delu. Gospodar-delodajalec zahteva od delavca redno in dobro opravljeno delo. Delavce pa, ki so ga vznemirljive vesti pripravile do nepotrebne zaskrbljenosti glede svojega zaslužka povratka in svoje v domovini, pa dela ne more opravljati tako, kakor bi ga moral. Vse to zelo slabo vpliva na njegov odnos do delodajalca. Pa ne samo to. Tak način pisanja prikazuje v tujini ves naš narod po nepotrebem in neopravičeno kot slabo vzgojen in nediscipliniran.

Prav tako naj bodo mirni in brez skrbi svoji onih izseljencev, ki so se v zadnjem času vrnili v Francijo. Tja so prišli brez zaprek in neprilik. Oblastva pa so pomagala, da so se mogli znajti v novih razmerah.

Vsako vznemirjanje je popolnoma odveč in celo škodljivo. Bodite pametni in mirni, pustite svoje, da v trdem delu brez razburjanja skrbite zase in za svoje družine!

Kočevski gozdovi so oživeli Revne družine si pomagajo z nabiranjem gob in lovom na polhe

Kočevje, 26. septembra. Ni treba da bi vam pisal o tem, kako žive revne družine na Kočevskem. O tem ste že gotovo slišali ali čitali. Zlasti temke je vsakodnevno pohanje slovenskih družin. V teknu zadnjih dni sem se prepričal, da vedno teže dihamo v zaslepljeni okolici. Čemur do sedaj dostikrat nisem niti verjel in trdni ver, da se pretirava. Nenaklonjenost postaja vse prej ko znosna. Kakor da bila slovenski kmetič ali delavec kriva, da živita na Kočevskem že toliko in toliko desetletij in celo stoletij. Tudi nista onadva kriva, da socialne razmere na Kočevskem niso najboljše, saj jih na lastni koži najrajneje občutita. Zakaj potem neznosna mrznja? Zaradi hujskačev, ki potvarjajo resnico in slikajo delu prebivalstva bodočnost v zlaganih tatamorgananskih barvah. Z nevednimi pokvarjenimi tipi se postopa pri nas veliko preobzirno. Zato pa je tako.

Preprosto ljudstvo na Kočevskem si v svojih težavnih razmerah, pomaga, kakor ve in zna. Blagor mu, ki ima dovolj zemlje ali ki je stalno zaposlen. Drugi rinejo skozi življenje na vse načine. Pomagajo pri kmetih kot dinarji, nosijo v mesto, kar naberejo v gozdovih, pripravljajo drva, oglarijo in podobno. Poleti nabirajo maline, lipov cvet in borovnice, na jesen love polhe in iščejo gobe. Pa kaj bi tajil-marsikdo je tudi divji lovec.

Zares, kar oživeli so kočevski gozdovi! Drevesa polagoma rumene, dih jeseni je vsak dan močnejši. Po občutni suši so nastopili deževni dnevi, med katerimi se pojavlja za kratek čas mehka svetloba jesenskega sonca. Gozdovi okrog mesta so polni ljudi, ki stikajo za gobami. V bližnji mestni okolici jih nabirajo večinoma »materije, in »cer v glavnem nameščenci in uradniki. Navsezgodaj zjutraj se že odpravijo ali pa šele popoldne po službi. Gob se sicer ne manjka, toda za vse neštete nabiralce jih je še vedno premalo. Najbolj so

seveda zaželeni jurčki, manj lišičke, v majhni meri tudi šampijonki. Vaščani nabirajo gobe skoraj izključno za prodajo. Letos so nabirali zadovoljni, ker jih je veliko. Slovenski pričlovezni delavci iz Gornjih Ločin jih je nabral v enem dobrem dopoldnevu 30 kg. Seveda je »kapelece, dober poznavalec vseh gozdnih skrivnosti in spreten možakar. Gobe prodajajo sveže, večji del pa jih posuše. Računajo, da bodo za kg posušenih jurčkov dobili letos 23-30 din.

V drugi polovici septembra se je že pričel tudi lov na »hudičev živalec«, ki je kar mrgoli po naših košatih bukovih gozdovih. Ni je vasi, kjer ne bi bilo lovec na polhe. Mnogi imajo 40 do 50 škatel, ki jih nastavljajo ponoči. Lov ni svoboden, v knezovih gozdovih je treba imeti posebno dovoljenje. Zanj je treba odrediti dva kovalca. Polhov je letos dosti, čeprav je malo žira in se bodo živalce hitro »sešile«. Glavni naval bo šele oktobra. Spreten lovec jih ujame povprečno 20 v eni noči, včasih pa tudi 50-60, če se mu posreči da najde »glavno pošlono«, skozi katero polhi drug za drugim skačejo v past. Pa tudi izplača se jih loviti! Doma se najš sladnega mesa, kožo in mast pa prodaja. Kože bodo pa 2. mogoče 3 din, mast bo tudi nekaj vrgla, saj ima vsakovrstne čarodejne učinke. Spreten možak iz Gotenice je ujel v eni sezoni 1260 »hudičevih živalec«. Sedaj so polhi še bolj mladi in »čemerjni«. Čez kratek čas pa boste dobili debele, da bo veselje. Pet debelih polhov da včasih celo ki'o masti.

Tako so v nižinah in višavah oživeli kočevski gozdovi. Siromašne družine si bodo prislužile marsikak stotak, da bo za čevlje ali obleko sedaj na zimo. Če bi pogledali v kočevske kočje, pa bi verjeli, da gre zares, da lov na polhe in nabiranje gob nista nikak sport, temveč nujna potreba in pomoč, s katero družine leto za letom kar najresneje računajo.

Dr. D. Mušič, Celje:

Pomen novega muzeja v Krškem

Ze več let se je pripravljalo v Krškem delo okoli ustanovitve Muzejskega društva. Lokalna muzejska društva imajo, kakor je znano, do sedaj že skoraj vsa večja mesta Slovenije. Ker je v bližnji okolici Krškega, kakor tudi v vsem spodnjem Posavju, ob sotočju Krke in Save in v okoliškem hribovju prav obilo zgodovinskih in predzgodovinskih najdišč in znamenitosti, je ustanovitev društva v Krškem še posebno aktualna. S področjem okolice Krškega so se združila še okrožja: brežiško, sevniško, mokronoško, radeško, kostanjeviško in šentjerneško, torej teritorij, ki nekako odgovarja tudi območju srezov Krško in Brežice. To je bilo storišče zaradi praktičnih vidikov in pa, ker spadajo sosedna področja že v delokrog Muzejskega društva v Celju in bodočega društva v Novem mestu.

Muzejska društva imajo enotna pravila, ki so odobrena od kr. banske uprave in v katerih je točno orisan delokrog društva. Lokalna muzejska društva ustanovijo svoj lokalni domači muzej, v katerem je zbrano vse gradivo, ki je v zvezi z domačo krajevno zgodovino, narodopisjem, domačo umetnostjo, kulturo in politično zgodovino domače zemlje, s prirodopisnimi posebnostmi področja itd. Obenem pa spadajo vanj tudi vse arhivirane (listine, urbarji, korespondence znamenitih doma-

činov, rokopisi, knjige itd.), ki so zdaj raztresene in neurejene v posesti privatnikov, šol, župnišč in gradov. Vse to gradivo je stoer v vedni nevarnosti, da se porazgubi, kvari in propade, ali pa, da postane predmet brezvestne kupčije in se prej ali slej izgubi v inozemstvo. Razen tega imajo lokalna muzejska društva nalogo, da registrirajo različna najdišča in najdene predmete, da imajo v evidenci vse važno muzejsko gradivo, ki je na njihovem področju, da varujejo zgodovinske in druge kulturne in umetnostne spomenike. Lokalna muzejska društva naj bodo v stalnih stikih z banovinskimi spomeniškim referatom, z Narodnim muzejem in z znanstveniki ter naj s svoje strani pripomorejo znanstvenikom s svojim gradivom pri njih znanstvenem delu. Lokalni muzej naj si ureči tudi lastno muzejsko knjižnico, v kateri naj zbere vsa dela, ki se v njih na kakršnem koli področju obravnava teritorij dotičnega muzejskega društva — bodisi iz področja kulturne ali politične zgodovine, sociologije, narodopisja, umetnostne zgodovine ali geografije in naravoslovnih ved. Ravno tako naj bodo v muzejski knjižnici zbrana tudi vsa dela pisateljev in piscev, ki so rojeni, ali pa so kdaj delovali na teritoriju društva. — Tudi se naj vsa važnejša izkoptavanja vrše v sporazumu in pod vodstvom strokovnjaka. V ta-

Zmagovalci pri plavalnem tekmovanju naših srednješolcev

Ponedeljsko »Jutro« je obirnije poročalo o tekmovanju za plavalno prvenstvo naših srednješolcev. Najbolj so se odlikovali dijaki L. drž. realne gimnazije in dijakinje ženske realne gimnazije. Na sliki vam predstavljamo zmagovalno ekipo L. drž. realne gimnazije. V sredi sta tekmovalca, ki sta priložila svojemu zavodu obe častni nagradi: levi je Felhan, desni pa Bohinc

Nenadna smrt po bratovem pogrebu

Celje, 26. septembra.

V Mozirju je danes dopoldne nenadno umrl v starosti 78letni pošni poduradnik v pokouju Jože Deleja iz Celja. Udeležil se je v Mozirju pogreba svojega brata. Ko se je vračal s pokopališča in prispel do svoje rojstne hiše, mu je nenadno postalo slabo in se je nezavesten zgrudil. Zadelga je kap in je bil na mestu mrtev. Pogreb bo v četrtek ob 10 dopoldne v Mozirju. Pokojnik je deloval dolgo vrsto let pri celjski pošti — do svoje upokojitve. Do svoje smrti je bil mladeniško čil in poln vedrega humorja. V Celju je bil splošno znan in priljubljen. Bodi mu ohranjen časten spomin, preostali naše iskreno sožalje!

Marjan Kozina

V torkevem »Jutru« sem čital kratko notico, da bo prenašal beograjsko radio zvečer ob 20.30 Marijana Kozine orkestralno skladbo treh balad iz Krleževe zbirke Petrica Kerempuh. Tega mladega, nardarjenega našega glasbenika poznam že z mariborskih simfoničnih koncertov. Mariborčani so še danes ponosni na krasno uspehi Verdijeve »Requiem« pod taktirko Marjana Kozine. In ga poznam po njegovem delu kot ravnatelja in profesorja šole Glasbene Matic v Mariboru. Zato sem tudi ta večer hotel poslušati njegovo najnovejšo simfonično delo.

Radijski koncert je izvajal beograjski simfonični orkester pod vodstvom Marijana Kozina. Prva točka je bila Chopinovo delo, v drugem delu je prednašal vzorni orkester Kozinovo prvo balado o Petrici Kerempuhu, tretje delo tega večera pa je bila Logarjeva balada o kraljeviču Marku. Obe baladi, Kozinovo in Logarjevo, je bil naš dobi znanec N. kola Cvejič.

Vsaki radijski koncert je brezdvomna le surogat, katerega kakovost je zavisna od kakovosti sprejemnega aparata in še bolj pa od muhavosti ozračja. Slednje je bilo v terek res vse prej ko ugodno. Pri vsem tem pa je zapustil ves koncert v meni globok vtis. Zanimal me je seveda v prvi vrsti Marjan Kozina kot dirigent, — in Marjan Kozina kot skladatelj. Kot dirigent se je proslavil v klasičnem Chopinu prav tako kakor v moderni Logarjevi baladi in svoji lastni. V vseh treh točkah koncerta se je izkazal kot glasbeno globoko čuteč dirigent, ki je izdelal ves program velkopotezno in v vseh najmanjših podrobnostih skrajno natančno, skoraj bi rekel pedantno. Od treh obljubljenih Kerempuhovih balad Krleževe zbirke je bila izvajana samo prva; upam, da bomo kmalu slišali še ostali dve. Delo je pisano v baladnem tonu, ki se je skladatelju popolnoma posrečilo; instrumentacija je sijajna

in kaže veliko sposobnost in prakso. Seveda je k lepemu uspehu pa zelo veliko pripomogel g. Cvejič s svojim sijajnim glasom in nič manjšo pevsko kulturo. Vzorno je bila podana tudi Logarjeva balada o kraljeviču Marku.

Po koncertu sem premišljeval, kotiko močnejši bi še bil vtis skladb, če bi jih poslušal v koncertni dvorani. Do nedavnega so še naši odločujoči glasbeni čimtelji zhihovali, da nimajo kaj izvajati, zdaj pa imamo dobro blago, pa ga ne izvajamo.

Praznik jadralnega letalstva v Šoštanju

Šoštanj, 26. septembra.

Šoštanska jadrarno letalska skupina je v nedeljo popoldne pokazala komaj po nekaj mesečnem obstoju prve lepe uspehe svojega resnega delovanja. V zrak se je dvignilo prvo šoštansko jadrarno letalo in prvi šoštanski jadrarci.

Ko se je v marcu ustanovila skupina, so člani začeli svoje delo praznih rok; bili so brez delavcev, brez orodja in sredstev. Volja in žilava delavnost pa je premagala vse težave. Prve delo so ustvarjali po domovih in kletih. Kosi lesa pa so dobivali svoje oblike, dokler ni nastalo letalo sposobno za letanje. Skupini so priskočili na pomoč podporniki, ki so ji omogočili delavnico in sredstva. V nedeljo popoldne se je v Lajšah pri Šoštanju izvršil krst in otvoritveni let letala. Na bližnjem hribu se je okrog letala postrojilo članstvo, nakar je kum gospod Dr. Stane Medic izvršil krst z razbitim steklenice; ob tej priliki je spregovoril nekaj vzpodbudnih besed, s katerimi je izrazil zadovoljstvo, da si mladina osvaja koristni sinji sport. Spodaj na ravnini se je ob tem času že zbrala velika množica ljudi in čakala letala. Res se je takoj po govoru predsednika skupine g. Muhovca dvignil v letalom v zrak pilot g. Majcen iz Maribora. Letalo je zletelo v krasnem lo-ku in pustilo pod seboj njive in travnike, dokler ni pristalo na ravnini, kjer ga je obkrožilo občinstvo in ga z zanimanjem ogledovalo. Svečanost je zaključilo še nekaj lažjih letov.

Sedaj se vrši začetniški tečaj pod vodstvom g. Majcna, ki je skupini največ pomagal pri granji letala. Šoštanski jadrarci kažejo nemalo zanimanja in so absolvirali že nekaj letov. Novo letalo je tipa »Zögling 35« za terensko letanje. Za njegovo izgradnjo je bilo treba 1500 delovnih ur, kar pomeni sprico pomanjkanja orodja in sredstev velik uspeh. Ze prihodnji teden bo skupina začela graditi dve letali z večjimi možnostmi letanja. Agilnim jadralcem želimo največ uspehov, pa tudi naklonjenosti javnosti.

Poročna in še ena sleparija

Celje, 26. septembra.

Pred okrožnim sodiščem v Celju se je danes zgovarjal ekonom Anton Pivec iz Črta pri Celju zaradi bigamije in ponarejanja javnih listin. Nedavno se je ločil od prve žene, s katero je imel sedem otrok. Spoznal je neko drugo žensko in sklenil, da jo poroči. Zato je ponaredil samski in poročni list in se v Mariboru poročil. Druga žena ni vedela, da je bil že poročen. V ljudski posojilnici v Celju je vložil 50 din in nato vpisal v vložne knjižice 88.000 din. Vložne knjižice je pokazal ženi in dejal, da si bosta kupila hišo. Letos v aprilu je prevzel skupaj s svojo drugo ženo v upravo hišo celjskega lekarnarja Tončiča v Kazah pri Petrovcah. Med Pivcem in njegovo drugo ženo je prišlo do prepira. Med prepri je žena izvedela, da je poročen in ga naznanila okrožnemu. Okrožno sodišče v Celju ga je obsodilo na 4 mesece zapora.

predvsem iz Krškega, Brežic in Sevnice, je uredil vse formalnosti, predvsem pa si je skušal zagotoviti sredstva, da si uredi, vsaj zaslon, svoj dom — muzej in sicer v opuščeni cerkvi Sv. Duha v Krškem. Cerkev Sv. Duha je nekdanja špitalska cerkev, ki je spadala k srednjeveškemu špitalu (hospital, hiralnica, sirotišnica, azil), ki ga omenjajo zgodovinski viri v Krškem že v 16. stoletju. Posvetstvo cerkve in špitala je prešlo l. 1770. v oskrbo grofa Riharda Jožefa Auersperga, ki se je moral zavezati, da ostane kot posebna »obliško-obožna ustanova« zagotovljena oskrba in nastanitev desetim mestnim revežem. Poznejši lastniki so se te obveznosti oprostili z odkupom, ustanova pa obstoji še danes. Za časa Auerspergov je dobila cerkev menda tudi svoje današnje lično baročno lice in Auerspergov grb nad portalom.

V cerkvi so tri lepe oltarne slike slovečega kranjskega mojstra Herleina. Oltarje bi odstranili in porabili drugje, prav tako tudi cerkvene klopi; ostale bi v cerkvi omenjene Herleinovske slike, pridružile bi se jim še druge, namestil bi se v cerkvi izbrani starinski mobilijar in nekaj muzejekih vitrin z izbranim gradivom. V zakristiji bi bilo prostora za namestitve muzejske arhiva in knjižnice. Zunaj, okoli cerkve, pa bi se v majhnem parku uredili muzejski lapidarij z vsemi zanimivimi srednjeveškimi in predvsem rimskimi spomeniki, nagrobnimi ploščami in drugimi. Pripravišni odbor, ki je sestavljen iz zastopnikov oblasti in kulturnih krogov,

ko važnem področju, kakor je ravno področje novega društva, bo lokalni muzej šele prav omogočil spoznavanje, registriranje in znanstveno obdelovanje gradiva, posebno za zgodovino in predzgodovino, ki se je odigravala na njegovem ozemlju.

Lokalni muzej je tudi odraz kulturne stopnje dotičnega mesta in pokrajine, razen tega dokaz ljubezni do rodne grude. Na vse zadnje pa naj omenimo še veliko važnost lokalnih muzejev za tujski promet. Muzeji, zbirke in lokalne zanimivosti so vedno privlačne za tujece. Znano je, da si vsakdo, ki obišče kot tujec tuje mesto in ga želi spoznati, z zanimanjem ogleda vse krajevne zanimivosti, predvsem pa muzeje. Najzanimivejši za inteligentnega tujca so pač krajevni muzeji, v katerih je zbrano vse ono tipično in izbrano gradivo, ki šele pravilno predstavi razvoj pokrajine v pretekli dobi in s tem večkrat tudi lahko edino na ta način pojasni posebnosti krajevnega življenja v sedanjih dobi. Pa še nekaj! Marsikdo izmed nas mnogo bolje pozna zbirke in znamenitosti kjerkoli v tujini, kjer je v muzejskem vprašanju storjeno že mnogo več; ne vemo pa da ni v domači deželi nič manj zanimivega in znamenitega. Tudi v tem smislu naj vplivajo lokalni muzeji vzgojno in oplemenitveno in prebujajo ljubezen do domovine. Ni potreba še posebej omenjati, kako važna je poučna vrednost muzeja tudi za krajevne in okoliške šole.

Domache vesti

Obramba proti zračnim napadom v Beogradu. Doslej je Beogradu ni bilo ničesar urejenega za pasivno obrambo prebivalstva pred zračnimi napadi. Bile so sicer vsakovrstne vaje javnih uslužbenec, ter tudi predavanja za občinstvo. Zdjaj pa je občinska uprava v sporazumu z merodajnimi krogi uvedla potrebne ukrepe za zavarovanje prebivalstva v primeru vojne nevarnosti. Mestna občina je že izdelala načrte, po katerih bodo v najkrajšem času zgrajena javna zavetišča. Tudi pri tej akciji se vidi, da je prejšnja občinska uprava hotela nehoti zametavala, ali pa omalovaževala zelo koristne predloge. Najbolj značilno za vso izpremembo je tudi to, da je postal eden izmed nižjih činiteljev pri vodovodni upravi zdaj važen faktor v občinskem svetu. V dobi najhujše suše je Beogradu občutno primanjkovalo vode in so bili prebivalci strašno ogorčeni, strokovnjaki vodovodne ga zakona mestne občine pa so jim ves čas dokazovali, da oni sami pomanjkanja vode niso krivi, marveč da je krivda na občinski upravi, ki ni hotela pravočasno izvesti strokovnjaških načrtov in predlogov, ki niso niti zahtevali pomembnejših stroškov. — Potem, ko je ves Beograd že nekakih 40 dni hiral v neznosni vročini in pomanjkanju vode je občinska uprava razglasila, da so rešili vprašanje oskrbe z vodo in da je to vprašanje za ves sedanji in bodoči Beograd rešeno za pol stoletja. Beograđani in se na objavo ironično komentirali in se na njo spominjajo sedaj še bolj, ko je zavzel važno mesto v občinskem odboru strokovnjak, ki je natančno razložil, kaj vse je stvorila nekdanja občinska uprava proti upravičenim zahtevam strokovnjakov za rešitev najvažnejših problemov naše prestolnice.

Gornja Radgona — Lutz — glej dopisi!
 * Proslava 100letnice prve moške gimnazije v Beogradu. Kakor smo že poročali, se pripravila prva moška gimnazija v Beogradu na proslavo 100letnice svojega obstoja. Ta pomembna kulturna in nacionalna proslava bo 1. in 2. oktobra in bo imela za svoj uvod spominski obred za umrle profesorje in dijakke. Po spominskem obredu bo slavnostna akademija v gimnazijskem poslopiju, kjer bo urejena tudi zanimiva razstava najrazličnejših dokumentov iz čezlega veka delovanja gimnazije. Naslednji dan 2. oktobra se bo slavnost nadaljevala in bodo na njenem sporedu razna predavanja ter glasbene in pevске prireditve.

Pri ljudeh višje starosti, ki trpe na nerednem čiščenju, nudi pogosto naravnano Franz-Josefovsko grenka voda, zaužita skozi osem dni dnevno po 3-4 kozarce, zaželjeno odprtje in s tem trajno polajšanje. Zahtevajte povsod »Franz-Josefovo« vodo.

Učitelstvu škofjeloškega okraja. V cvetu mladosti je preminil naš vrli tovariš in tajnik našega učiteljskega društva, učitelj v Zeleznicah G. Zeljko Križnar. Na poslednji poti ga spremimo danes ob 16.30 izpred mrliške veže Zavetišča sv. Jožefa v Ljubljani na pokopališče k Sv. Križu. Vabim tovarišice in tovariše, da se pogreba polnoštevilno udeležijo. Predsednik.

Po veliki železniški nesreči pri Ivanjaki. Poročali smo že, da se je na progi Banjaluka—Sumja pripetila po usodnem naključju nesreča, ki je zahtevala več smrtnih žrtev. Pri trčenju osebnega vlaka s tovornim vlakom se je od osebnega vlaka razbilo 19 vagonov in v njih so našli 9 mrlincev. Ranjenih pa je bilo pri tej nesreči okrog 20 potnikov. To so bili po večini kmetje in delavci iz okolice, ki so se vozili domov. V Banjaluki, v bolnišnici so vse te žrtve prometne katastrofe v zelo skrbni negi in iz njih izjav se da sklepati, da je strojevodja Todič, ki je bil vodja usodnega vlaka, s svojo prisotnostjo duha preprečil še mnogo večjo katastrofo. On je namreč osebni vlak ustavil v trenutku, ko je bilo trčenje že neizogibno. Če bi bil samo še nekaj minut odbrzdal brzino, bi nastala strašna katastrofa, ki bi pogubila ves potniški vlak.

Vampir je preganjal pastora. V Novih Banovcih blizu Stare Pazove je nekaj dni divjal bajnoslovni vampir, ki se je s posebno strastjo in vnmemo znašal nad hišo, v kateri je stanoval s svojo družino protestantski župnik Renc. »Vampir« je sicer metal tudi na druge hiše kamenje in pesek, največ tega pa je čez dan in ponoči padlo na hišo, v kateri je prebival pastor. Že po prvih napadih so popokale vse šipe in med kamenjem so se vsipali na hišo in na dvorišče razni odpadki hrane, vmes pa tudi jajca. Ko so pozneje pregledali, kar je nametal »vampir«, so našli na jajčnih lupinah napise, ki so vsebovali vsakovrstne psovke na ime duhovnika in njegove žene. Vsa vas je bila v

velikem razburjenju, orožniki pa so z velikim vnmemo raziskovali ves okoliš, da bi vampirja razkrinkali. Pred nekaj dnevi se je pastor Renc podal na službeno potovanje in v njegovi odsotnosti je »vampir« še z večjo silo deloval. Bil je v tej svoji strastni vnmemo tako zavzet, da se je naposled sam razkrinkal in so orožniki v njem spoznali pastora ženo. Na verandici svojega bivališča je imela celo zalogo kamenja, krompirja, repe, raznih odpadkov in jajc, s katerimi je obmetavala hišo in okoliš. Ko so jo zalotili, je izpovedala, da se je poslužila vampirske bajke in igre zaradi tega, da bi svojega moža pripravila, da bi vložil prošnjo za preemestitev. V Novih Banovcih pastorijska žena ni hotela več živeti in da bi se te nepriljubljene vasi rešila, se je »povampirila«. Ker je v svoji nenavadni akciji za preemestitev povzročila poleg velikega razburjenja tudi precej škode, so jo zaprli.

Velika škoda poplav v zapadni Hercegovini in Dalmaciji. V zadnjih treh mesecih je bila v Hercegovini strašna suša, ki je uničila ves pridelek. Tudi tobačni nasadi so ostali krčjavci in niso mogli saditi pričakovani niti minimalnega dohodka, ki jim ga je doletelo za vsako leto obetala monopolna uprava. Po dolgotrajni suši je bilo več prelomov oblakov in neviht s točo. Nalivi so poplavlili dobro obdelana polja in so največ škode imele vasi v ljubuškem okraju, kjer je že prej suša uničila tobačne nasade. Še sedaj je pod vodo okrog 3400 ha. Zadnje poplave so opustošile koruzne nasade in tako vzele revnemu prebivalstvu najvažnejši pridelek.

Plaz na železniški progi. Hudourniki so nanесли na novo železniško progo Usti. praca—Foča okrog 1000 kubikov zemlje ter so na ta način pogor zaprti na razdalji kakih 40 metrov. Zaradi te nezgode je promet nekaj ur počival in so tudi pozneje vlaki zelo oprezno vozili zaradi nevarnosti novih plazov.

Enoletni učni trgovski tečaj za pisarniške moči pri Trgovskem učnem zavodu v Ljubljani. Kongresni trg 2. Vpisovanje se vrši dnevno do 3. oktobra. Tečaj pripravljamo vsem onim, ki se žele temeljito izobraziti za prvovrstno pisarniško moč v stenografiji in strojepisju ter dobiti temeljito podlago iz vseh ostalih trgovskih predmetov. Šolnina najnižja in zato dostopna vsakomur. (—)

Predavateljski odsek Zveze kulturnih društev v Ljubljani vjudno prosi vse one p. n. gospe in dame, ki bi bili v letošnji sezoni pripravljene predavati pri društvi ZKD, da sporočijo tajništvo ZKD (Kazino II. nadstropje) svoj natančni naslov ter naslove predavanj.

Opozarjam vas na priložnostni nakup pisalnih strojev »Continental«. Glej male oglase! (—)

Sokoško društvo Rogaska Slatina javlja, da je zbranje efektne loterije, ki bi se moralo vsršiti dne 1. oktobra 1939. Na radi sedanjih razmer predloženo na poznejši čas ter bo dan zbranja objavilo pravočasno v časnikih.

Iz Ljubliane

Zaprte ulice in ceste. Danes v sredo bo Trubarjeva ulica od Zvezdarske ulice do mesta sv. Jakoba za vso promet zaprta in ostane zaprta, če bo lepo vreme, samo kakih 4 dni. Cestnice bo obdelano s ojem proti prahu in bo mesto mestni tehnični oddelek napraviti poskus z ojem, ki ga je izdelala mestna pilarna. — Cankarjevo nabrežje je zaradi tlakovanja oskera dela ob Čevljarskem mostu za tranzitni promet zaprta za teden dni. Hkrati bodo tlakovani prehodi v Ključavničarski, Krojaški in Ribji ulici. Iz Stritarjeve ulice je dovoz k vsem hišam mogoč. — Gajevo ulico zapro v ponedeljek 2. oktobra za vozni promet od Tyrševce ceste do Gledališke ulice za kakih 14 dni. Napravljena bo solidna podlaga iz točencev, drugo leto pa zgornja plast, ker se zaradi mnogih prekopov za kanalizacijo, elektriko, plin in razne druge priključke v palači Slavija mora podlaga čez zimo dobro usesti. Zaradi zaprte Gajeve ulice tudi tranzitni promet po Gledališki in Beethovni ulici ne bo mogoč, kar bo na ostvu obeh ulic označeno z mednarodnimi znaki. Parkiranje in dovoz k hišam bo po obeh ulicah mogoč. Kar se pa tega tiče, koliko časa bodo vse ulice zaprte, je pač odvisno od vremena, ker slabo vreme ta dela lahko precej zavleče ali pa celo onemogoči.

SPALNE VREČE in ZLOZLJIVE POSTELJE posebno priporočljive za vojsake, lovce, turiste — v veliki izbiri v sportni trgovini **KOLB PREDALIČ, Ljubljana** KONGRESNI TRG 4 — tel. 35-61

trgovina z najdenimi rimskimi predmeti. Ti-le domači »arheolozi« je prav dobro razlikujejo na novih imena posameznih rimskih cesarjev in vedo presentiti, kateri novec je redkejši in dragocenejši.

Druga znamenita točka so ostanki velike trdnjave pri Velikih Malencih nad Krko, blizu izliva Krke v Savo. Tu je bila važna strateška postojanka Ilirov, pozneje Kelto in končno na istem mestu še Rimljanov, ki je kakor z druge strani Krškega polja, Libenska gora, zapirala pri Brežicah in Vidmu vhod v dolino Krke in Save in obratno. Na tem mestu je izkopaval v letu 1929. in 1930. ljubljanski arheolog g. univ. prof. dr. Balduin Saria. Trdnjava je imela 400 do 500 m v obsegu in je bila izredno močno zgrajena. V trdnjavi so bili tudi najdeni temelji starokrščanske cerkve iz 4. in 5. stoletja po Kristu.

Enako važne so keltske utrdbe in grobišča na Libni nad Vidmom. Mnogo muzejev, domačin in v tujini, hrani obilno gradivo, ki je bilo že tam izkopano.

Nad vasjo Vranjem pri Sevnici so na gruču, ki ga imenujejo Ajdovski Gradec, razvaline poznorimske trdnjave, približno iz 5. do 7. stoletja po Kristu, ki pa svedča daleč ne dosegajo trdnosti in obseznosti malenške postojanke, temveč je bila trdnjava (ali kastel) pri Vranju zgrajena menda le zaščitno in v naglici, za zadnjo obrambo proti prodirajočemu sovražniku, najbrž tudi še v dobi preseljevanja naroda. Tudi ta postojanka se ni do kraja raziskana.

Aktualno predavanje. Univ. prof. dr. Kasal Miroslav bo predaval česar o snovi: Teoretski principi in dimenzioniranje silovodnih in fortifikacijskih objektov proti letalskim napadom. Predavanje bo znanstveno-teoretsko ter namenjeno slušateljem tehniške fakultete. Vendar so vabljivi vsi strokovnjaki ali interesi, da kot gostje to aktualno predavanje posejijo. Predavanje bo ob pol 6. v predavalnici elektro-instituta v poslopiju tehniške fakultete, Aškerčeva 11.

U— Trgovski posebni učni tečaj za izobrazbo pisarniških moči se otvorijo v oktobru. Šolnina 50 do 100 din. Poučujejo se vsi glavni trgovsko-pisarniški predmeti ter stenografija in strojepisje. Podrobne informacije: Trgovski učnišči Christofor učni zavod, Ljubljana, Dombrovska 15. (—)

U— Tečaj za graditelje, zidarске in teatarske mojstre, ki ga privedi mestno poglavarstvo o tehnični zaščiti, se prične v četrtek 28. t. m. v predavalnici mineraloškega instituta na univerzi, mezzanin levo. K udeležbi so vabljivi vsi, ki so se v tečaj priglasiili po svojih organizacijah.

Izplača se Vam naročiti filme iz Ljubliane

in poslati iste v razvijanje, ker Vam izgotovljene slike, še isti dan ko prejmemo — odpodšimo. Poizkuste enkrat — postanete prav gotovo naš stalni odjemalec.

Imamo na zalogi filme najnovejša emulzije do 1. 1941.

Razvijamo in kopiramo priznano prvovrstno! Naš ček račun št. 13-285. Naša tel. št. 25-66 in 25-67. — Se priporoča

Foto Tourist — Lojze Šmuc LJUBLJANA — ALEKSANDROVA C. 8.

U— Na očetu je napadel. Včeraj so na kirurški oddelek prepeljali 37-letno posestnico Valentino Gostiševico iz Gorenjega Logatca. K svoji sestri je prišla v Stožice na obisk, pa jo je na cesti ustavil neznanec in jo začel vabiti, naj gre z njim. Ker Gostiševa njegovi prošnji ni ustregla, jo je na lepem napadel in ji prizadel nekaj nerodnih poškodb.

ZOBOZDRAVNIK dr. JOŽE RANT DO PREKLICA NE ORDINIRA

U— V glasbeni šoli operne pevke, profesorice Jarmile Lily Gerbičeve se prične pouk dne 1. oktobra. Poučuje se solo petje, klavir, teorija in deklamacija. Vpisovanje in tozadnja pojavnika 28. 29. in 30. septembra od 11. do pol 13. in od 16. do pol 18. ure v Čevljarski ulici št. 1/II. Nadarjeni revni učenci zamorejo po četrtletnem obisku šole dobiti popust pri šolnini. (—)

Kavarna »CENTRAL« VSAK VEČER KONCERT. Danes v sredo vse noč odprto.

U— Poutk v nemškimi se prične 1. oktobra. Hišne uslužbenke, ki se žele tečaja udeležiti, dobe pojasnila med uradnimi urami v pisarni Zveze gospodinjstkih pomočnic, Wolfova 10. (—)

U— Otvoritev Jenkove šole za družabni ples v Kazini bo v torek 3. oktobra ob 20. z nadaljevalnim plesnim tečajem za novitete. Začetniški tečaj s poukom osnove se pa prične v četrtek 5. okt. ob 20. uri. Informacije in vpisovanje proti legitimiranju za vse tečaje in posebne ure dnevno od 11. do 13. in 17. do 19. ure. Dijaki (dijakinje) imajo popust. (—)

U— Plesna šola na Taboru javlja, da se prične plesne vaje v nedeljo 1. oktobra ob 20. uri. Vabila so razposlana. Reklamacije vabil se sprejemajo med uradnimi urami (17—20) v društveni pisarni. Vstop le proti vabilu. (—)

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

Pa tudi iz zgodnejših dob je v območju novega društva obilo dokazov. V številnih kraških jamah pod Gorjanci, o hrbovju na desnem bregu Save in nad Radečami so najdišča, ki segajo v mlajšo in starejšo kameno dobo (neolitik, paleolitik). Naš znani paleontolog g. prof. Srečko Brodar je pred nekaj leti izkopaval v jami, ki so jo slučajno odkrili pri gradbi ceste, na Njivcah pri Radečah. V tej jami je bilo nebroj kosti jamskega medveda in drugih prazgodovinskih živali ter tudi kremenčevoročje, iz česar se sklepa, da je bil tam tudi pračlovek, ki je, kakor v Potočki sijački na Olševci, obdeloval v jami živalske kože.

Predčlano leto si je isti raziskovalec ogledal jama v Dolu pri Šutni, lansko leto pa še jame pri Nemški vasi pod Sv. Duhom, deloma skupno z ljubljanskim »Društvom za raziskovanje jam«. Vhod v jama pri Šutni je bil tudi dolga stoletja zasut in neznan. Predlanska povodenj je za suti vhod s silo odprla in bruhnja je jamo človeška okostja in več predmetov, po katerih se da sklepati, da so iz rimske, keltske in iz mlajše kamene dobe. — V jami pod Sv. Duhom so v zaporednih plasteh zastopane vse dobe, od srednjega veka do starejše kamene dobe. V srednjem veku so bile jame prebivališče in skrivališče v času turških vpadov in drugih vojn; v rimski in keltski dobi deloma bivališče, deloma skrivališče ali pa mesto za verske obrede in orgije. Ravno tako tudi v kamenih dobah. V vsaki plasti so najdeni v teh jamah obilni dokazi za to. V najnižji plasti jame pa so bile našle

PREMIERA PUSTOLOVCI NA RIVIJERI Izredna komedija, v kateri najboljši komik Amerike FRANK MORGAN v vlogi pustolovca nudi gledalcem najboljšo zabavo in razvedrilo. Kino Matica, tel. 21-24. Ob 16., 19., 21.

Največji ekspedicijski film vseh časov! **TRADER HORN** Afrika v vsej svoji lepoti in krutosti. Povsem nova kopija! Po istoimenskem romanu izdelal režiser W. S. van Dyke. Predvaja danes ob 16., 19. in 21. uri. **KINO SLOGA, tel. 27-30**

Roman žene, ki išče le zabave in razvedrila... **Kino Union, tel. 22-21** Krasen film po znamenitem romanu »DODSWORTH« od Sinclair Lewisa, pisatelja, ki je bil odlikovan s Nobelovo nagrado. V glavnih vlogah: Walter Huston — Ruth Chatterton — Mary Astor. Danes PREMIERA ob 16., 19. in 21. uri.

Na Krivih Potih Film iz ameriške bogate družbe. — Dejanje se vrši v Ameriki, v Parizu, na Dunaju in prekooceanskem parniku »Queen Mary«. **Kino Union, tel. 22-21** Krasen film po znamenitem romanu »DODSWORTH« od Sinclair Lewisa, pisatelja, ki je bil odlikovan s Nobelovo nagrado. V glavnih vlogah: Walter Huston — Ruth Chatterton — Mary Astor. Danes PREMIERA ob 16., 19. in 21. uri.

Iz Celja **U— Novo vodstvo celjske delavske knjižnice.** Na zahtevo na novo imenovanega upravnega odbora Delavske zbornice v Ljubljani so morale svobodne delavske strokovne organizacije v Celju v ponedeljek izročiti celjsko delavsko knjižnico v poslopiju Delavske zbornice in Celju na novo imenovanemu sosvetu Delavske zbornice. Nova knjižničarka je prispela iz Maribora. Obisk delavske knjižnice je padel sedaj na ničlo.

U— Celjska vojaška godba pod vodstvom kapelnika g. Petra Fabjanovića je priredila v soboto zvečer v mali dvorani Celjskega doma koncert v korist Rdečega križa. Vojaška godba je žela za svoje precizno in dovršeno izvajanje splošno odobravanje. Koncert, ki je nudil lep umetniški užitek, pa je bil žal le srednje obiskan. Dejstvo, da ni občinstvo pokazalo dovolj razumevanja za koncert in zlasti za važno delo Rdečega križa, je zlasti v teh časih vredno javne graje.

Dr. STJEPAN IVIĆ zopet redno ordinira

U— Upoštevajte prometne predpise. V Celju in okolici se je zopet v večjem obsegu razpasla razvada, da vozijo nekateri avtomobilisti in motociklisti s preveliko brzino in na križiščih ne dajejo predpisanih znakov. Tudi mnogi kolesarji ne upoštevajo prometnih predpisov. Ker utegne zaradi tega priti do težkih nesreč, prosimo varnostne oblasti, da bi posvetile tej zadevi vsu pozornost.

U— Tri žrtve napadalcev. Blizu Marijegrada pri Laškem so neznan moški v nedeljo napadli 25letnega posestnikovega sina Miho Oprešnika iz Laškega in 24letnega brezposelnega delavca Franca Terška iz Laškega ter ju hudo obdelali s kosami. Oprešnik je dobil poškodbe na glavi, vratu in dve poškodbi na desni roki, Teršek pa na levi strani prs in levi roki. Ko se je vračal 21letni posestnikov sin Karel Pirnat od Sv. Jurija ob Taboru v nedeljo proti večeru s kolesom proti domu, ga je blizu Lok napadel neki moški in ga z nožem večkrat zabolil v hrbet. Poškodovance so prepeljali v celjsko bolnišnico. Očetu poškodovanega Karla Pirnata je v soboto zvečer pogorel kolec. Vzrok požara ni znan. Škoda je le delno krita z zavarovalnico.

Iz Maribora

U— Letošnje poletno vreme. Kakor kaže opazovanje vremenskih prilik v letošnjem poletju, je bil letos najbolj vroč dan 22. avgust, ko je bilo 35,6 stopinj C. V splošnem ni bilo 10 let v Mariboru tako vročega poletja. Najhladnejši dan pa je bil 25. avgust, ko je bilo jutraj 6,8 stopinj C. Padavine izkazujejo v 32 deževnih dnevih 172,2 mm. Največ padavin je bilo 15. avgusta (36,8 mm).

U— Otvoritvena predstava v novi gledališki sezoni bo v soboto 30. t. m. Uprižor se Cankarjev »Hlapec Jernej in njegova pravica« v M. Skrbniškovi dramatičaciji. Predstavo nagovor predsednika Umetniškega kluba dr. Maksa Šnuderla.

U— Slana je pobelila včeraj zjutraj njeve in vrtove. Ponekod je povzročila precej škode, zlasti na ajdi.

U— Grški mornarji s potopljenimi ladje skozi Maribor. Te dni je potovalo skozi Maribor 37 grških mornarjev, ki so se vračali v Grčijo. Med njimi so bili tudi nekateri črnci. Omenjeni mornarji so služili na grški trgovski ladji, ki je bila potopljena v bližini danske obale.

U— Rotovski vest. Mestni župan dr. Juvan je odpotoval v svrhu intervencij v komunalnih zadevah v Beograd.

množine kosti prazgodovinskega jamskega medveda in tudi svizca, ki sta živeča v starejši kameni dobi.

Podobne, toda mlajše, hallstattske in keltske najdbe so bile tudi v Ajdovski jami pri Pijavškem, v steni nad banovinsko cesto Krško — Radeče. Tam je odkril lansko leto dr. Ložar, kustos Narodnega muzeja v Ljubljani, zanimivo keltsko ognjišče, ki je bilo lepo sestavljeno iz laporjevih plošč. Razen tega pa je bilo v jami najdeno tudi mnogo predmetov iz keltske in rimske dobe in človeške okostje.

Ob severnem obzidju nekdanjega samostana v Kostanjevici so našli delavci na del kosti praslova mamuta. G. prof. Brodar je pozneje s poskusnim kopom našel v diluvijalni plasti še več odlomkov mamutovih kosti in kremenčeva rezila, kar zopet pomeni, da je bil tudi tam prisoten pračlovek. Moral pa je g. profesor nadaljnje kopanje opustiti zaradi pomanjkanja sredstev.

V okolici Krškega, Sevnice, Senovega in drugod so obilna najdišča okamenin-petrifaktov, ki kažejo živa bitja (školjke, polže, korale, rastline), ki so prebivala v morjih, ki so v pradavnih geoloških dobah razvoja zemeljske površine pljusala tudi po našem Fosuvalu. Zasebna zbirka g. Otona Aumana v Krškem hrani več tisoč izbranih komadov. Tudi gre domačinu samouku priznanje, da je obhodil vsa okolična povozna istak in zapiseval vsa najdišča, naravoslovna kakor tudi zgodovinska in predzgodovinska.

U— Čiščenje. V središču mesta na periferiji je zajela policija več sumljivih žensk, ki se niso mogle izkazati, s čim se preživljajo. Odpravili so jih v dermatološki oddelek splošne bolnišnice.

U— Bil je samo na straži. Orožniki so odvledli 31letnega Franca Teichmeistera na mesto vioma v Ruprihovo trgovino v Bresternici, kamor je v noči od prejšnjega torka na sredo vplnil ustreljeni rokovanjč A. Rogan. Franc Teichmeister je priznal, da je sodeloval pri vplomu, vendar pa samo s tem, da je bil zunaj pred trgovino na straži. Orožniki skušajo izslediti ostale Roganove pomagače pri omenjenem vplomu.

U— Točne cene. V mariborski okolici, zlasti v Dravski dolini, niso imeli nekateri trgovci označenih cen v svojih izložbah in prodajalnah. Zaradi tega so bili ovadeni. V smislu znane odredbe jih čaka kazen.

U— Živa bakla. V Bistrici pri Limbušu se je pripetila grozna nesreča, ki je zahtevala življenje 5letne hlapčeve hčerke Ane Ornikove. Odprija je vratca štedilnika, pa se je revici pri tem vnela obleka. V trenutku je bila v plamenih. Stekla je na prosto. Priblihtli so sosedje in strgali z nje gorečo obleko. Dekletce so prepeljali v mariborsko splošno bolnišnico. Opekline pa so bile tako hude, da je Anica Ornikova podlegla poškodbam ter umrla. Tudi ta primer kaže, kako zelo je potrebna previdnost pri nadzorstvu otrok.

U— Krvavo vasovanje. Pri Framu se je pripetil ob priliki nekega vasovanja krvav dogodek. Zrtev fantovske ljubavne rivalitete je postal 31letni Josip Perger. Fantje so ga pobili na tla in mu prizadeli s sekirami in motikami tako hude poškodbe, da je Pergerjevo stanje zelo resno. Perger se zdravi v bolnišnici. Orožniki poizvedujejo za napadalca.

U— Krvav incident. Notico pod tem naslovom v včerajšnji številki dopolnjujemo v smislu policijske prijave, da je Egon T. najprej napadel nekogo žensko, potem Ferdinanda P. in Pavla V.

U— Ročna torbica pod državnim mostom — prazna. V zvezi s preiskavo glede roparskega napada v Mesarski ulici je policija našla pod državnim mostom ročno torbico izropane E. Kozljančeve. Ročna torbica pa je bila prazna. Arretirali so nekega 30letnega čevljarskega pomočnika Ivana H., ki pa tajni krivdo. Izročili so ga zaradi obremenilnih okoliščin v sodne zapore.

U— Afera. Policija je zajela 10 Mariborčanov in Mariborčank, ki so zapleteni v neko afero. Rezultati preiskave se držijo v najstrožji tajnosti. Policija je tudi kaznovala 7 Mariborčanov z zaporno kaznijo do 20 dni zaradi širjenja vznemirljivih vesti.

Zanimivosti

Trdijo, da je polovica užitka pri kajenju v tem, da gleda kadilec dim iz svoje cigarete, smotke ali pipe. Res je pa, da imajo tudi slepci isti užitek s kajenjem, kakor ljudje, ki dobro vidijo. To se da razlagati morda s tem, da imajo namesto vida tem občutljivejše živce za okušanje.

Na Borneu so domačini, ki morejo priklicati krokošile. Živali prihajajo na njih klace pokorno k bregu in jih je mogoče potem mirno pobijati.

V Aziji so še vedno plemena, pri katerih se otroci poroče, še preden se sploh rodijo.

Nekoč so splošno trdili, da živijo na Ognjeni zemlji ljudozrci, ki se »preživljajo« zlasti s ujetimi sovražniki. Tudi stare ženske plemena, ki niso mogle več delati, so pobijali in jih potem pojedli. Ni še točno dognano, da-li so te trditve upravičene ali ne.

Krškem nekaj časa in tam delar narodopisec Janez Vajkard Valvasor, ki je v Krškem tudi umrl. V Krškem je za časa reformacije deloval Adam Bohorič, preden je bil poklican na protestantsko šolo v Ljubljano, a v Loki pri Zidanem mostu je nekaj časa župnikoval Primož Trubar. O znamenitejših osebnostih iz zadnjega časa pa bo itak še govora ob drugih prilikah.

Končno nam naglasim še, oziroma pozovemo vse lastnike zasebnih zbirk starin, umetnin in predmetov, ki so kakorkoli v zvezi z domačo, krajevno zgodovino, domoznastvom in narodopisjem, ki je ravno na novem muzejskem ozemlju na prav poseben način izoblikovano, ker je tu nekakšen prehod med alpskim in panonskim tipom samobitnega narodnega udeleževanja, od zgradbe kmečkega doma pa vse do ljudske obrti, umetnosti, navaj in običajev — da ti zbiralci vse, kar pogrešajo, prepustijo novemu muzeju! S takšno kulturno gesto bi dotični dejansko dokazal vse svoje globoko razumevanje za stvar ter bi ustanovi koristil dejansko in idejno. Muzejske zbirke in njih vrednost bi s tem znano narasle, narasla bi kulturna stopnja in ugled domačega kraja in njega privlačnost za tujski promet. Hvalevredno je dejstvo da je že zdaj mnogo zasebnikov prepustilo ali pa vsaj še obljubilo svoje zbirke bodočemu muzeju.

Vasko naj po svojih močeh pripravi k razvoju novega muzeja in naj pristopi k novemu Muzejskemu društvu!

Naše kmetijstvo

Zakaj je koristno in potrebno nadzorstvo nad prodajo mleka in mlečnih izdelkov

Na našo prošnjo nam je gosp. dr. Sime Zibert, šef drž. veterinarskega bakteriološkega zavoda napisal vrsto člankov o živalskih boleznih, ki najbolj ogrožajo našo živinorejo in imajo deloma lahko tudi škodljive posledice za človeško hrano živalskega izvora. V naslednjem prinašamo prvega teh člankov, ki je v enaki meri važen za kmečko kakor za mestno in industrijsko prebivalstvo.

Zdrava, tečna in izdatna prehrana je danes eno najvažnejših vprašanj v življenju vsakega naroda. V deželah, kjer se pretežno na večina prebivalstva bavi s poljedelstvom in živinorejo, je to vprašanje naravno mnogo lažje kakor pa v izrazito industrijskih državah. Značilen primer za razvoj čisto kmečkega v mešano kmečko-industrijsko prebivalstvo - tudi ravno Slovenija, kjer se je posebno po svetovni vojni razvilo mnogo novih tovarniških podjetij, ki so pritegnili precejšnje število kmečkih ljudi v industrijske kraje, tako da prideluje v Sloveniji samo še dobra polovica vseh prebivalcev svoj vsakdanji kruh izključno na kmečki grudi.

Pred svetovno vojno so naša mesta zakladila okoliški okraj tako rekoč z vso potrebno prehrano, danes pa uvaža dravska banovina prav znaten del hrane posebno moke, sočiva, goved in prašičev iz savske in dunavske banovine.

Prehrana ljudi se ravna v raznih deželah po podnebnju in vrsti dela. Ostro, hladno podnebje zahteva krepka in izdatna živila živalskega izvora, za toplo in blago podnebje pa so prikladnejša živila rastlinskega izvora. Umerjenemu podnebnju Slovenije odgovarja najbolj mešana prehrana: po žimi več mesa in maščob poleti pa več sočiva in sadja.

Izdatno in krepko hrano predstavljajo predvsem živila, ki jih dobivamo od živih ali zaklanih živali. Najvažnejše je pač krmivo mleko, ki je sploh najidealnejša hrana po okusu in sestavi. Čim naprednejši so narodi, tem večja je potrošnja mleka in mlečnih proizvodov. Na Danskem, Angleskem, Nizozemskem, v Švici, Nemčiji in Severni Ameriki se poabi 4 do 8 krat več mleka po osebi kakor v Jugoslaviji. Pravilno pripravljeno mleko je sploh najbolj zdrava hrana, ker vsebuje vse one snovi, ki jih rabi človeško telo (beljakovina, maščoba, sladkor in sol). V dobrem mleku se nahaja približno 90 odstotkov vode, po 3 odstotke beljakovin, maščob in mlečnega sladkorja ter skoro en odstotek raznih soli. Sestava mleka je skoro vedno enaka in je zato mogoče z raznimi aparati in pripomočki dognati, če je mleko ponarejeno ali pokvarjeno.

Pri pregledu kakršne koli vrste živil živalskega izvora moramo imeti v vidu predvsem njihovo popolno neškodljivost za človeško zdravje. To pa lahko zanesljivo ugotovimo samo na ta način, da zasledujemo pridobivanje teh živil od izvora samega do končne predelave in sposobnosti za trg ali domačo uporabo. Pri mleku na primer moramo točno vedeti, kakšno je zdravje molznih krav: zakonski predpisi prepovedujejo v zaščito ljudskega zdravja prodajo ali uživanje mleka od krav, ki so bolne na nekatere kužnih boleznih ali boleznih vime- na. Z mlekom se namreč prenesejo kužne klice lahko na človeka ter povzročajo potem lažje ali težje obolenje ali celo smrt. Na sledeče nalezljive bolezni je treba pri molznih kravah posebno paziti: na tuberkulozo ali jetiko, posebno če je prešla že na vime, na slinavko in parkljevko, vrančni prisad, steklino, ospice, vse bolezni na vimeni, nalezljivo povzročene in sploh vse bolezni, ki povzročajo pri kravi vročico in prestanek apetita. Vsako mleko ali meso od bolnih živali je sumljivo. Pri nekaterih manj nevarnih boleznih se da po zavretju ali prekuhanju, oz. tako zvani pasterizaciji ali sterilizaciji še uporabiti za ljudsko prehrano, mleko ali meso, ki je pridobljeno od živali z močno nevarnimi boleznimi (na pr. odprta tuberkuloza in aktinomikoza, vrančni prisad, steklina, ospice in vročinske ali septične bolezni) je pa v največji meri življenju nevarno in zato sploh prepovedano za prodajo in uživanje.

V naših krajih je goveja tuberkuloza ali jetika razmeroma redko razširjena, vendar računamo lahko, da sta med sto kravami dve okuženi. Dokler so krave še dobro rejene in ne kašljajo mnogo, niti ne kažejo kajnih boleznih znakov na vimeni, je dovolj, če se mleko nalahko prekuha, da postane neopasno za človeško zdravje. Isto velja tudi za mleko krav, ki so se okužile s slinavko. V surovem, neprekuhanem stanju je nesposobno za uživanje mleko krav, pri katerih je živinodržavnik vključ navidezno zdravju potom cepjenja ali tuberkulinizacije ugotovil pozitivno okužbo s tuberkulozo, kakor tudi mleko živali, okuženih po slinavki, boleznih na vimeni,

halezljivem povzročju ali sploh kakršnemkoli vročinskem obolenju.

Prvi pogoj uporabljivosti in užitnosti mleka in mesa je torej ta, da izhaja od živali, ki so proste vsake nalezljive bolezni ali boleznih vime- na. Drugi pogoj je ta, da niso v mleko ali meso naknadno vnešene zdravju nevarne klice ali bakterije. Znano je, nešteto primerov, da se je mlekom, s katerim so rokavale ali kupčevalce osebe okužene s klicami tifusa, kolere, škriatink, difterije ali tuberkuloze, raznesla kužna bolezen v večji ali manjši meri na celo okolico. Zato se mora zahtevati, da so vse osebe, ki molzejo krave, prejejo posode za mleko, ali so zaposlene v mlekarah, proste od kužnih boleznih, posebno še trebušnega legarja, paratifusa, kolere, škriatink, davice in jetike. Tudi z okuženimi mlečnimi pridelki (z maslom, smetano ali

Pravilno napravljanje jabolčnika in hrusevca

Letošnje leto je sadje povsod obilno obrodilo. Lastniki sadovnjakov so v skrbeh, kako bi obilico sadja spravili v promet in denar. Ker je pri nas poleg namiznega sadja zelo mnogo tako imenovanega gospodarskega sadja, bi bilo zelo priporočljivo, da se čim več sadja posuši, iz ostalega pa pravilno napravi sadjevec, ki je prav dobra in zdrava pijača.

Pri nas se te vrste pijača mnogo premo- cen. Po drugih državah Srednje Evrope jo že od nekdaj cenijo, saj poleg tega, da je dobra in zdrava pijača, donosa tudi lep denar pridelovalcem. Po svetu ne pijejo sadjevca le doma, temveč se toči tudi na največjih gostilnah in hotelih. Pri nas na Slovenskem so redke gostilne na deželi, kjer se toči sadjevec. Namesto njega pa se v mnogo preveliki meri toči žganje, ki je vzrok mnogih nesreč.

Zato bi bilo zelo priporočljivo letos, ko je sadja v izobilju, da bi naša sadjarja izdelovali sadjevce, in to pravilno, da bi do- bil trpežnost in kupcijsko zmoglost.

Sadje za mošt mora imeti primerno količino sladkorja, kisline in tanina. Sladka jabolka imajo sicer precej sladkorja, toda premalo kisline in tanina. Takim jabolkom je primestati kislega sadja, ali če tega ni, tanina (česlovine), ki se dobi v lekarnah. Za sadjevce je najprimernejše jensensko in zimsko sadje, ker daje dobro pijačo, ki se dobro čisti in dolgo drži.

Sadje za mošt kar odresemo z drevesa, ko dozori. V ta namen je priporočljivo, da pod drevesom potresemo nekoliko slame, da se jabolka ali hruske tolikanj ne- obtolejo. Še ne popolnoma zrelo sadje (nim- ska jabolka) spravimo za kakih 8 do 10 dni na kupe, da popolnoma dozori. Dobro je take kupe pokriti s slamo ali ruhami. Preden pa se sadje omeha, ga moramo zmlati.

Za mošt uporabljamo vedno le zrelo sadje. Ne zrelo sadje ima premalo sladkorja in daje zato le slabo pijačo. Pred mletjem moramo sadje pregledati in prebrati, kajti gnilo in nagnito sadje se ne more uporabiti za stalen sadjevec. Nagnilo in pi- skavo sadje se z nožem izreže in očisti. Če hočemo imeti dober in stalen mošt, je zelo priporočljivo, da se pred mletjem opere, ker je mogoče, da je s prahom ali čim drugim onesnaženo.

Pred mletjem je potrebno sadje zmešati. Kakor že prej omenjeno, sladko sadje ne more dati dobrega mošta, ker nima do- volj potrebne kisline. Tudi hruske so na- vadno zelo sladke in ne dajo dobrega in trpežnega mošta. Zato je potrebno mešati kislasto in sladko sadje. Sladko sadje da moten sadjevec ali mošt, ki rad počrni in ni nikoli stalen. Sploh pa velja pravilo, da se sadjevec zelo izboljša, če mu dodaš hruske.

Pri mletju sadja moramo gledati na snago. Za mletje uporabljamo razne pri- prave. Preprosti kmečki gospodarji imajo iz okroglastega hrastovega bruna izdol- ben mlin. V vdolbino devajo sadje, ki ga drobe s težko, na vreteno pritrjeno kame- nito ploščo. To je zelo pripravna in cene- na naprava za mletje. Večji sadjarji pa imajo posebne stroje. Pri teh gre delo hit- ro izpod rok, ker se sadje dobro in hitro zmečka in ne zahteva tolikanj truda.

Sadni mlini so zelo priporočljivi, a za- htevajo mnogo snage in čiščenja. Sestoje namreč po večini iz železnih delov, in če prihaja sadjevec predolgo časa z njimi v dotiko, železo porjavi, kar je kvarno za sadjevec, ker počrni. Železni deli se mo- rajo takoj po uporabi dobro s svežo vodo

sirom) se lahko prenese ta ali ona vrsta okužbe na odjemalce.

Tretji pogoj za neškodljivost živil je ta, da niso primestane mleku, mesu ali živilom sploh kakšne škodljive snovi, posebno stru- pne kemikalije. Konserviranje živil po- tom borove kisline, boraksa, salicilne kisli- ne, formalina ali drugih kemijskih snovi ni dovoljeno, če so živila namenjena za javno prodajo.

Od živil, namenjenih za ljudsko prehra- no, se zahteva, da so brez vonja ali da za- držijo svoj prirodni vonj in barvo. Mleko ali meso, ki ima neprijeten, zaudarjač vonj in okus ali neprirodno, spreminjeno barvo in izgled, naj se zavre ali kvečjemu uporabi za hrano svinj.

Mleko in mlečni pridelki, ki se javno prodajajo ali raznašajo po hišah, ne smejo v nobenem oziru biti ponarejeni ali vse-ovati tujih primesti, ker bi se na ta na- čin varali odjemalci. V laboratorijih je ve- dno mogoče ugotoviti, če je mleko ponar- eno in je v danih slučajih tržno nad- zornost dolžno uradno nastopiti proti pro- dajalcem, ki nudijo ponarejena ali škodljiva živila na prodaj. Najpogostejša pre- vara in ponareba nekaterih prodajalcev mleka je ta, da dolivajo mleku vodo. Tu- di to se da potom kemične analize ugo- viti in zasledovati.

očistiti, obrisati in namazati z vazelinom. Zmlato sadje je najboljšje takoj sprešati. Res je sicer, da imajo nekateri navado, da spravijo drozg do 24 ur v velike so- de, kjer naj nekoliko pokipi in izvleče iz lupin aromatične snovi, vendar nastane nevar- nost, da sadjevec zaradi drozgove dovzet- nosti za oetno kislino cikna.

Stiskalnice ali prešo ima skoraj vsaka večja kmetija. Pred vsako uporabo je nu- jno potrebno prešo in vse njene dele, ki pridejo v dotik s sadjem, dobro očistiti in zbristati s svežo mrzlo vodo in nato še z vročo vodo izplakniti. Tudi po uporabi naj se stiskalnica takoj popolnoma očisti. Sad- jevec zahteva še večjo snago kakor vinski mošt, ker je sadjevec še dovzetenjši za razne bolezni kakor vino.

Izprešani mošt se takoj natoči v snažne so- de, da popolnoma in hitro povre. Sodov, v katere točimo sadni mošt, ne smemo žveplati, ker žveplanje zadržuje kipe- nje. Klet, v kateri naj mošt vre, mora imeti 16 do 20 stop. C toplote. Sod naj se ne napolnijo do vrha, temveč naj se pri vrhi pusti nekoliko praznega prostora. V veho naj se vtakne kipeleca veka, da se tako zabrani pristop zraka in škodljivi glivi. Kipeleca veka naj ostane na sodu toliko časa, da mošt popolnoma povre in se pri- čne čistiti. Če moštu manjka kvasnih gli- vnic, ne more vreti. V tem primeru si po- magamo tako, da mu prilijemo drugega mošta, ki je močnejše vre. Dobro in pripo- ročljivo je tudi dodati sadnemu moštu zdravilnih vinskih droz. Do meseca novembra navadno sadjevce še popolnoma pokipi in se tudi še prete- jo očisti. Tedaj ga je pretočiti. S pretaka- njem pa ni dobro odlašati, ker so sadne drože podvržene hitri razkrojitvi. Zato moramo gledati, da pride sadjevec kmalu proč od drož in v dotiko z zrakom. Po bi- žiču naj se sadjevec še enkrat pretóči. Ker je tedaj sadjevec še popolnoma dozorel, je dobro, če so- de, ki morajo biti čisti, nekoli- kolo poželjamo.

Pri pretakanju napolnimo so- de do vrha. Tudi sicer je potrebno, da sod od časa do časa dolijemo, da se na njem ne naredi kan. V ta namen imejmo pripravljen ve- dno majhen sod dolivke. Pri dolivanju sad- jevca upoštevajmo ista pravila, kakor ve- ljajo za vino.

Preveč žganja na Dolenjskem

Novo mesto, 26. septembra. Letošnje leto je zelo bogato na češpljah, zato ne bo mogoče vnovčiti vse množine. Ker tudi ni pri nas še v navadi, da bi v večjih množinah češplje sušili ali jih vku- haval (v kolikor se to vrši, se največ le za domačo uporabo), bodo naši sadjereji prekuhani mnogo sadja v žganje. Sicer naši gospodarji vsako leto skuha-jo gotovo mno- žino žganja za domačo potrebo in za do- mača zdravila, deloma tudi za prodajo, ali to že manj, ker naš kmet nima nič kaj rad posla z nadzorno finančno upravo. Tihotapstva, ki je prenevarno in predrago, se tudi ne poslužuje, zato bodo vso množino žganja uporabili doma. In tega bo preveč. Ze po vpraševanju za posodo, ki je naš kmet navadno nima nikoli več kakor je potrebuje, kaže, kako velike množine žgan- ja se kuhajo. Tako se je bati, da bo naše ljudstvo, ki je ponekod vse preveč vdano alkoholu, še v večji množini vživalo žgan- je, kar mu bo gotovo v škodo in utegne

v drugi pa limanice in ščetico Oster je- senski jutranjik, ki je prbril z gore ga precej ostro reže v uhlje. Toda to ptičarja ne moti. Veseli se lepega dneva, sonce, ki se vzhaja, pa mu bo tudi kmalu ogrel precej premražene ude. Vabjenec v kletki zažvrkava. Njegov sluh je še tanjši kakor ptičarjev. Vabjenec je že zasilil prve bratce, prihajajoče s planin. Ptičarju za- igra srce, po žilah mu zapolje kri, prav tako, kakor bogatemu lovcu, ki zasilši v ranem svitanju mogočno rukanje jelena. Hitro položi na tla kletko in zatakne v njo limanico. Medtem ko se hoče prikriti za bližnji grm, se že zaleskeče v vzhajajo- čem soncu drobn, srebrkasta tropa planinskih liščkov. Opazili so ptičarja. Zaokrožili so nad vabljencem, ki je za- žvrkotal tako hrepence in se zaletel v žice kletke. Res, rad bi odletel z bratci nekam daleč, v tuje kraje, proti jugu. Liščki so odleteli in se niso več zmenili za vabljencevo pesem. Ko prileti druga tropa, je že nastavljeni Liščki sedijo na drevo in obirajo seme. Ptičar jih opazuje iz zaklona. Ko pa liščki zažvrkole, takrat se bliža odločitev. Ptičarju je to znak, da bodo ali odleteli, ali pa sedli k vabljenču. Opoldne se raznesejo po vasi novice, kdo je ušel in komu so ubežniki liščki in čički. Nekdo je ušel na limanice celo si- vega roparja skobca, ki je hotel odnesti iz kletke vabljenca. Vaščani hodijo ogled-ovati male ujetnike. Maja je na baba- meni izkušeni ptičar. Ptičarji ptičar, ki je

Gorenjski ptičarji

Kamna gorica, 26. sept. V gozd je rahlo dahnila jesen. Medtem ko so bukke že zelene, je na lipah, javorih in topolih že precej svetlo-rumenega listja. Z gabrov in melenov odtrga je- senski dih tu pa tam vel list, ki se zavrtinči in se obotavlja v zraku, naposled pa le mora pasti na mokra tla. Jesen močno zaigra v dušah pravih prijateljev prirode. Kdor koli teh le utegne, pohiti v prirodo, ki jo najbolj užije, če je sam ali pa v družbi enako čutečega prijatelja. Boga- tejši ljudje, ki lahko vzdržujejo lepa lo- višča, pohite nad jelena. Jelen si je iz- bral jesen za svoje ženitovanje. Izredne užitke nudijo jesenski dnevi tudi lovcu jerebarju. Tih leze lovec skozi gozd. Vtopljen je v gozdno tišino, ki se tako zelo prilaga sanjavi duši. In v to svečano tišino zavzveni glas piščalce, tenek in zve- neč kakor oni, ki privre iz tankega črno- barvnega grca samca jereba. Kamnogoričani ves teden dvigajo težka železna klavirja, od rane zore do poznega mraka. Med kovanjem pa razmišlja Kamnogoričan, kam bo šel v nedeljo. Najljube mu je lovljenje ptič, ki ne nu- dijo človeku posebne koristi. Kamnogori- čani love le take ptičce, ki nas obiščejo jeseni in nas pomlad spet zapustijo. Lo- vijo jih zato, da imajo v skromni sobici pevca, ki jih kratkočas v dolgočasnih zimskih dnevih. Se nikoli se ni zgodilo,

da bi bil kdo izmed njih le eno ptico umoril.

V nedeljah med Velikim in Malim Smarnom gredo kamnogoriški ptičarji po ptičji lim. Sicer bi ga lahko kupili že pri- pravljenega v trgovinah, toda tega noče- jo. V razvedrilo jim je iskanje in priprav- ljanje. Nabiranje lima ni lahka stvar. Kuhajo ga iz jagodic, ki raste na hrastu. Jagodice iz omelja lip in jablan niso uporabne. Za ptičarja je vabljen- ju to, da so vrhovi močnih hrastov, ki so navadno izredno visoki in težko do- stopni, bogati na omelju. Kdor spleza na najvišji hrast, je vaški junak. Ptičarji poznajo vse visoke hraste od Radovljice tjaja gori do Gorij in vedo tudi za vse moč- ne hraste med Begunjami in Trzinem. K pripravljajanju za ptičji lov spada tudi iskanje ščetice, katerih seme posebno radi uživajo liščki. Prav tako kakor za hraste se ptičarji zanimajo tudi za ščetice. Niti najboljšim prijateljem noče izdati ptičar kraja, kjer ima lepo ščetico, ki lo pusti rasti, dokler ni primerno dozorela.

Takrat, ko dahne v dolino s planin je- sen in pové cvetju v dolini, da je slana pomorila sestre po planinah in da bo tudi po dolini cvetju kmalu usofjen konec, rle- te v dolino prvi klateži, planinski liščki in zelenorumeni čički, ki so se poleti pasli po jelševih gajih, ob planinskih pašnikih. V nedeljo zgodaj jutraj, ko žare planine, ko zvoní k prvi masli, odhaja ptičar iz vasi. V eni roki nosi kletko z vabljenčm,

biti bogata letina za marsikatero družino prava nesreča.

Vse to je treba upoštevati in misliti, kako bi se dalo sadje s pridom uporabiti. Najprimernejši način je pač sušenje sadja. Če bi imeli dobro urejene sušilnice, bi lahko velike množine češplj osušili in suhe izvažali. Cesar pa ni, je treba pač urediti. K temu naj bi pomagala naša banska uprava z nasveti in navodili ter s potrebno podporo, na drugi strani pa more mnogo storiti tudi šola. Saj ima šola zlasti v višjih razredih poseben predmet praktič-

no gospodarsko znanje, pri katerem naj kmečki otroci dobe potrebno znanje in vednosti o najpotrebnejšem, kar zadeva našega kmeta. Pri takem pouku mora biti umno izkoriščanje sadja ena najvažnejših učnih predmetov. Šola lahko v tem po- gledu mnogo stori. Ker pa je nazorni pouk največje vrednosti, bi bilo zelo umestno, če bi imela šola tudi v ta namen potrebna učila, vsaj v miniaturo, ali narčne sušilnic, k čemur naj bi pomagala banovina. S tem bi bilo storjeno mnogo koristnega v sploš- ni prid našega naroda.

SPORT

Pred jubilejnimi »Balkanskimi igrami« Letos bo ta medbalkanska prireditve v dnevih od 1. do 8. oktobra v Atenah

Balkanske igre atletov niso običajno mednarodno sportno srečanje. Njihov po- men je tem večji zaradi tega, ker so ve- lika manifestacija prijateljstva med bal- kanskimi narodi in stalna vsakoletna sportna konkurenca. Svečani medbalkan- ski kongres, ki so vsako leto v okviru teh prireditvev, dajejo Balkanskim igram še svečanejši pomen.

Grki imajo vsekakor največje zasluge za ustanovitev in izvedbo Balkanskih iger. Že deset let se ta konkurenca izvaja in to je zelo veliko. Večkrat je bila izvedba te prireditve že v nevarnosti, toda vselej so v takem trenutku Grki prevzeli organizaci- cijo nase in tako rešili situacijo.

Vpliv te konkurence na našo atletiko je nesporno zelo velik. Še zmerom so za na- še atlete Balkanske igre končni cilj in naj- večja nagrada za trud in uspehe vsakega leta. Če pogledamo razvoj naših rekordov, bomo videli, da so naši atleti leta 1930, iz- boljšali skoraj 80 odstotkov starih rekordov na enkrat. Razlog je ta, ker so bile leto dni prej vrste Balkanske igre za po- skušnjo in so atleti potem dobili novo vo- ljo za delo.

Letošnje jubilejne Balkanske igre bodo v dnevih od 1. do 8. oktobra v Atenah. Razumljivo je, da se zaradi težke mednarod- ne situacije dolgo ni vedelo, kaj bo z le- tošnjim prireditvi, toda Grki so zastavili vse sile za izvedbo. Pri tem so jim pomag- ali tudi ostali balkanski narodi in zdaj je vse pripravljeno. Letošnje igre bodo še posebno svečane, ker so desete po vrstnem redu. Na tleh stare Helade, kjer je vzkli- la

olimpijska ideja, se bodo sestali prijatelj- ski balkanski narodi, da v teh kritičnih časih spontano manifestirajo za idejo pri- jateljstva in miru. Balkanska mladina je našla svojo pot: častno in viteško borbo na zelenem polju.

Naša atletska reprezentanca, ki je tre- nutno najboljša, kolikor se je dala sestavi- ti, odpotuje drevi iz Zagreba v Grčijo. Gotovo je, da letos nismo tako močni kakor smo bili lani, kar pa ne pomeni, da bomo v Atenah imeli podrejeno vlogo, tem- več je verjetno, da bomo kljub vsem osla- bitvam ostali na enem vodilnih mest. V splošnem pa bo letošnja balkanska brez- dvoma prinesla slabše rezultate kakor lan- ska. Vzrok je pač ta, da je letošnje ne- mirno leto prizadelo vse, pa tudi atlete, ki jim ta doba ni dopustila, da bi do maksima razvili svoje sposobnosti. In tako bodo re- zultati letošnjih Balkanskih iger zaostajali tudi pred vnanjo sliko tega srečanja med najboljšimi balkanskimi atleti.

Letos je spored še razširjen na deseto- boj in tek na 3.000 m z zaprekami, tako da bodo prireditve trajale vsega pet dni, in sicer v nedeljo, torek, sredo, soboto in nedeljo.

O končnih izidih je težko govoriti v na- prep, toda zelo verjetno bodo tudi letos naj- boljši Grki, o katerih smo v teku sezone slišali mnogo odličnih rezultatov.

(Po »Ilustre-sport, novostih«.)

(Podrobno bomo o naših udeležencih in izgle- dih na letošnjih balkanskih igrah pi- sali v eni prihodnjih številki. Op. ured.)

V nekaj vrstah

Pogled v prvenstveno tabelo

Podsvezno prvenstveno tekmovanje se je zasukalo že za štiri kola, tako da pr- venstvene tabele v posameznih skupinah že dobivajo prve vidnejše obrise. Za danes nam je na razpolago tabela iz I. razreda v ljubljanski skupini, ki je znatno drugača kakor je bila lani. Lanski favoriti kakor Hermes, Reka in Bratstvo so ostali daleč zadaj ali celo prav na koncu. Temeljito preukojno so povzročili medsebojni rezultati. V Domžalah so nudo izgubili favoriti iz Je- senic, v Ljubljani pa so zmagovali še da- lje ostali na svojih mestih. Jadrani si je z zmagom nad Reko prisrkebel kotiček v zgor- nji hiši — kar na tretjem mestu. Kranj je po neodločnem rezultatu proti Svobodi postabral svojo razliko golov in mesto v tabeli. Pred vsemi pa je Mars, ki je v ne- deljo slavil zmagom nad Hermesom — že četrto po vrstnem redu — in vodi zdaj z 8 točkami in lepo razliko golov. Vsekar bo to stanje v tabeli le še dvignilo zani- manje za bodoča prvenstvena srečanja v tej skupini. Tabela pa je takale:

Mars 4 4 0 0 10: 4 8

Kranj 4 4 3 1 13: 7 7

Jadrani 4 2 1 1 11: 5 5

Bratstvo 4 2 0 2 16: 11 4

Disk 4 1 2 1 14: 14 4

Reka 4 1 2 1 7: 11 3

Svoboda 4 0 1 3 4: 18 1

Hermes 4 0 0 4 7: 12 0

V Črnomlju so igrali nogomet

Po štirih letih je bila preteklo nedeljo spet prva nogometna tekma v Črnomlju. Na zelenem polju sta se srečali enajstorici SK Bele Krajine in SK Kandije. Občinstvo, ki ga je bilo precej, je seveda pridno na- vijało za svoje. Potek igre je bil od om- dra precej mlačen, pozneje pa so se igralci razživeli. Tedaj so boljše Belokranjci pre-

vzeli prvo besedo in z lepimi akcijami do- segli visoko zmago. Moštvo Bele Krajine je zaigralo dovolj dobro in je gotovo za- služilo to zmago. Gostje niso zadovoljili občinstva, pa tudi sodnik ni bil na posebni višini.

Rezultat te igre je bil 8:3 (1:1) za Čr- nomalce.

Naši mušketirji so le ostali

Te dni se je vrnil v Zagreb predsednik teniškega saveza in vodja naše teniške re- prezentance za srečanje z Avstralijo dr. Cop. Prišla sta z ženo sama, kajti vsi štir- je mušketirji so — ne tako, kakor so ve- dele povedati prve vesti — ostali onstran luže in se odpravili na druga srečanja v Kalifornijo in morda še v lepše in mirnej- še kraje na svetu.

V poročilu beogradske »Politike« o pre- gledu, ki ga je izvršil nadzorni odbor JNS v blagajni nogometnega saveza, citamo med drugim zanimivo »podrobnost«, da ima savez trenutno največjega dolžnika v ljubljanskem nogometnem podsvezu, ki je nedavno dobil od njega posojilo v višini okoli 60.000 din. Vendar enkrat nekaj raz- vselevšega v odnosih med savezom in podrejenimi...

»Ilustrovane sportske novosti« št. 39 so izšle, vsebina: X. Balkanske igre. — Samo še Gradjanski in Sašk sta nepremagana v hrvatsko-slovenski ligi. — Frane Matošič se vrača v Hajduk. — S palico 4.65 m? — Concordia se popravlja. Prosenik je pred Grgecm prvi sportni prvak banovine Hr- vatske, itd. Vmes je še razen sportni dro- biž in pa nekaj službenega gradiva. Posa- mezne številke so po 1 din.

Ljubljanska zlimskoportna podzveza ima v petek 29. t. m. ob 20.30 sejo v damski sobi kavarne Emona. Zaradi važnosti seje prosimo polnoštevilne udeležbe.

Razbojnik Hacé je streljal in vlomil Poizkusil je tudi roparski napad v Lepenci

Ljubljana, 26. septembra. Za Antonom Hacétom, znanim razbojni- kom in vlomilcem, ki so mu govoric zadnji čas naprile tudi nekaj krivih dejanj, se zmerom ni prave sledi. Ljudje so ga zadnji čas opazili nekajkrat po raznih krajih na

Gorenjskem, drugič na Dolenjskem ali na Notranjskem, in kakor sodbijo so mu tudi orožniki že nekajkrat prišli bliž, a vendar se jim je zmerom ob pravem času umakel. Pred dnevi se je potikal okoli Kranja, kjer ga je zalotila orožniška patrulja. Hacé je bežal najprej iz vasi proti gozdu, a se je iznenada obrnil in dal nekaj strelcov iz re- volverja proti zasledovalcem, a zaradi pre- velike razdalje nikogar ni zadel. Tudi orož- niki so streljali nanj in ena krogla ga je očitno zadela, ker je Hacé bolestno zakri- čal, nato pa pobegnil v gozd. Nekaj časa je še kazala za njim krvava sled, nato pa je spet izginil brez duha in sluha.

Ves dan se vrtil pogovor o lepih ptičih, zvečer pa nadaljujejo pogovor v gostilni pri čaši vina. Spominjajo se starih ptičar-jev, posebno ptičarja Toneta, ki je umrl že pred več kakor tridesetimi leti. Tone je doživel pri ptičarju, kar se ni pripelo še nobenemu ptičarju. Mož je bil navdušen ptičar. Liščke je hotel lovit celo k blejskemu mostu. Ker je bil pa prepri- čan, da bo srečen lov le, če bo v nedeljo tudi pri maši, je odšel z doma zelo zgo- daj in je med potjo krenil k službi božji v radovljiško cerkev. Stal je sredi cerkve. Pod pelerino je imel pritrjeno kletko z vabljenčm, kakor tornistor. Med pridigo je bil ptič miren. Ko pa so zabučale orglje, so se okoli Toneta stojič ljudje spogledali. Kaj takega še niso slišali v cerkvi. Med bučanjem orgelj je pričel To- netov vabljenec žvrkoleti veselo jutranjo- co. Vse oko so bile obrnjene v Toneta, ki ni vedel, kako bi se izmuznil iz cerkve. Ptič na je žvrkolel pod pelerino dalje, ne menč se za Tonetovo zadrego. Nekaj časa se je Tone omiklal iz cerkve korakoma, ko se je pa bližal vratom, jo je hitrih korak pobral iz cerkve.

Pred dnevi je bilo vlomilje v župnišče v Gozdu nad Kamnikom in župniku Matiji Selanu je tat odnesel 2.500 din, nekaj sta- rih zlatnikov in srebrnikov, zlato uro ter zlato verižico z obeskom v obliki zvezde. Orožniki sumijo, da je tudi ta vlom zagre- šil Hacé, ker se popis neznanca, ki so ga vaščani videli prejšnji dan postopati okrog hiš, povsem ujema z njim. Med drugim se je pojavil tudi v okolici Tržiča, kjer je bi- lo izvršenih več vlomov v kmečke hiše. V Lepenci v golniški občini je poizkušal celo roparski napad v hiši posestnika Josipa Logarja, a ga je prepolil domači sin. Pri Logarjevih je Hacé, ki nosi zmerom po dva revolverja s seboj, tudi streljal proti go- spodarju in sinu.

Stekleni čevlji

Neki ameriški tovarnar za čevlje je te dni v Londonu uvedel razne vrste damskih čevljev, ki so izdelani iz pletenega stekla. Dobiti jih je v vseh mogočih barvah in zbuja jo v krogih, ki se zanimajo za modo, veliko pozornost.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

Francoski tanki na zapadnem bojišču

Francoski tanki na poti čez reko na zapadnem bojišču

Učinki bomb in granat

Peklo na Westerplatte pri Gdansk

Na povabilo tiskovnega oddelka nemške vlade in vrhovnega poveljstva si je skupina dopisnikov tujih listov iz Berlina lahko gledala učinke moderne vojne na prosluli Westerplatti, kjer je imela poljska posadka v Gdansk svojemu municijsko skladišča in utrdbe. Ta čas pospravljajo poljski vojni ujetniki razdiralne posledice bojev na tej točki, trajalo pa bo še precej dolgo, preden bodo pokrili vse granatne lijakе v tleh, med katerimi so poedini tako veliki, da bi v njih bilo prostora za majhno hišo.

Bolj nego 28centimetrskе granate z nemške šolske ladje »Schleswig-Holsteina« pa so vplivale na poljsko posadko, ki se je žilavo branila, težke bombe iz nemških letal. Ena izmed bomb je zadelo betonsko zaklonišče in ga dobesedno zmečkalo. Njegova posadka je bila položena v množestveni grob v bližini. V celoti je poljska posadka izgubila 60 mož. Poljaki so štiri dni in noči preživljali pravo pekel, končno so se morali vdati, ko jim je že zmanjkalo hrane, vode in streliva.

Drevo, ki neti pogum

Pri izdelovanju pijače ne sme biti navzoča nobena ženska

Južnoameriški domačini poznajo skrivnostno drevo, iz katerega pridobivajo pijačo, ki jim daje pred bojem pogum. To dražilo, ki je izredno učinkovito, imenujejo domačini kaapi ali ajavaško. Pridobivajo ga iz korenja in skorje rastline ajavaško, ki rase na drugih drevesih in doseže višino 6 do 9 m.

Pijačo izdelujejo s svečanimi ceremonijami, pri katerih ne sme biti navzoča nobena ženska. Če se kakšna ženska udeleži teh ceremonij, jo morajo takoj ubiti. Napoj za pogum deli bojevnikom kratko pred bitko poseben »točaj«. Pijača povzroči najprvo krčevito drhtenje, obraz postane blede. Po nekoliko trenutkih pa ti znaki minejo in pojavi se silen pogum, v katerem se človek ne boji smrti. Pozneje ljudje, ki so se tako opili, zaspijo. Trajalo je dolgo, preden je znanstvenikom uspelo, da so zvedeli podrobnosti o tej pijači, kaj

ti domačini menijo, da je v skorji, ki jo daje, nadnaravna moč in da bogovi zasledujejo tistega, ki pijačo izda.

Varšavljanke kopljejo jarke

V Varšavi sodeluje pri obrambi mesta vse prebivalstvo. Še pred dnevi so mlade študentke pomagale kopati jarke

Življenje v Parizu

Signalne naprave za primer nevarnosti — Maska mora biti vedno pri roki — Korespondenca vojakov Nezaupljivost in molk

P. N. — Pariz, 16. septembra

Francoska prestolnica se je že popolnoma privadila novemu življenju. Ljudje hodijo mirno po svojem poslu in si z enako mirnostjo poiščejo najbližji zaklon, kadar zatulijo sirene. Izkazalo se je, da 80 orjaških siren, ki vse zaženejo svarilni žvižg naenkrat, le ne zadostuje za vse ogromno prostranstvo pariškega pomeirja. Varnostna oblast je zato uvedla nov način obveščanja javnosti o preteči nevarnosti. Poleg siren in policijskih signalnih naprav, bodo odslej pri alarmu sodelovali posebni avtomobili z močnimi zvočniki. Ti bodo vozili po ulicah in zvočniki bodo gromoglasno pozivali prebivalstvo k opreznosti: »Ugasnite luči! Zaprite plinske, električne in vodovodne števec! Hitite v zaklonišča!« Ti avtomobili so že stopili v akcijo in jih je javnost odobrila kot zelo primerne in koristno uvedbo.

K splošnemu pomirjenju je mnogo doprineslo odločno zagotovilo oblasti, da so vražnik doslej še ni vrgl niti ene bombe na Pariz. Pri dosedanjih poletih sovražnika nad francosko prestolnico, so bili kraji na severu prepričani, da so bombe padle na južni strani mesta in obratno. Sireni so se najrazličnejši glasovi, ki so seveda nahajali lahkoverna ušesa, kajti v Parizu je zaradi velikih razdalj navadnemu meščanu skoraj nemogoče kontrolirati vesti o bombah v drugih delih mesta. Osebito v današnjih prilikah je ta možnost zelo omejena. Toda časa je bilo dovolj, da je pariško prebivalstvo spoznalo neresničnost vesti o strahotah bombardiranja. Vendar pa je kljub vsemu zelo oprezno in ni človeka brez plinske maske. V garderobah kavarn, gostiln, kinematografov itd. lahko vse odložiš, samo masko moraš imeti vedno pri roki.

Premikanje čet se v središču mesta ne opazi. Osrednji del mesta je na prihod angleških čet v Francijo reagiral s tem, da je postala zelo priljubljena angleška pop-evka »Dolga je pot do Tipperaryja«. Kdor ima priliko, da potuje le malo iz mesta, poroča o neprestanih transportih črnih in rumenih čet od juga in zapada Francije proti vzhodu. Mobiliziranci že pišejo s fronte in Parižani kažejo drug drugemu ta pisma, ki so nekaki tajinstveni teksti, iz katerih ni mogoče razbrati, kje je pisec in s čim se bavi. Vendar se pretihava vsaka beseda, ki bi morda imela skrit pomen. Enostavnejša so pisma vpoklicancev pri mornarici. To so navadne dopisnice, kjer je določena vrstica za ime in priimek pisca z izrednim opozorilom, da se kraj ne sme navesti. Za vesti o zdravstvenem stanju je dovoljenih par besed. V vrstici »pošljite mi« je opazka: samo tri besede. Za čustva do domačih pa samo ena. Tako da pisec napiše razen imena in priimka le devet besed, vse drugo je že tiskano. Tako pismo iz mornarice ima tole podobo: Jean Girard. Zdravje: Zdrav, vesel, pogumen. Pošljite mi: zelo dolgo pismo (3 besede). Čustva domačim: Poljub.

Zelo zanima Parižane vojna v radiu. Od predvčerajšnjega dne vemo, da se postaji Luxemburg ne sme nič verjeti in da moramo biti zelo previdni pri poslušanju Toulousea: sovražnik zlorablja luksembur-

ški in tuluški val. Obširno svarilo v tem pogledu je naslovil na francosko javnost generalni komisar za obveščanje Girardoux. »Čuvajte se«, pravi to svarilo, »sovražnik je postavil k svojim oddajnim postajam ženske z najlepšim glasom in moške z zelo prepričevalnim naglaskom. Vedite, da tega ne dela zaradi blaginje Francije, marveč da bi omajal vojski zaledje in ji s tem škodoval. Vedite da je ginljivi proglas francoskim materam sestavljen v isti pisarni, ki bi sestavila zmagonosno poročilo, ako bi bilo pobitih par sto sinov francoskih mater. Vlada bi lahko zaplenila vse sprejemne aparate, toda to bi ne bilo v duhu francoskega svobodoljubja in francoskega pravnega pojmovanja. Lahko bi z raznimi šumi motila tuje oddaje, pa tega ne smatra za dostojno ter prepušča to drugim. Vlada noče, da bi se na ta način Francija pogreznila v molk. Bodite obveščeni, poslušajte, kar hočete, toda ne dajte si vplivati, primerjajte vesti drugi dan z vestmi v naših časopisih, v katerih stolpce ne more prodreti sovražna propaganda. Najbolje pa je, da tuje ne poslušate. Pomislite, zakaj si neki sovražnik toliko prizadeva, da bi ga poslušali. Zato, da vas obvešča? Zato, da bi vas zmešal. Svojim na fronti smo dolžni vsak obzir. Baš vojak si ne zna misliti: dočim se jaz borim, moji doma željno usrkavajo sovražne besede, ki brizgajo strup v srca našega zaledja. Bodite nezaupljivi, naučite se razločevati način govora, ki ga ima tujec, od našega načina. Tenor naših je vedno francosko domoljubje, kjer tega ni, govori tujec. Pazite se!«

Dve toni kave zaplenjeni

Angleško ministrstvo za propagando poroča, da se nahaja med zaplenjenimi tihotapskim blagom za Nemčijo tudi pošiljka dveh ton kave, ki so jo Angleži našli med tovorom ladje »Adenc«. Pošiljatev je bila naslovljena osebno na nemškega državnega kancelarja Hitlerja.

Windsorski vojvoda ni več maršal

Angleški kralj je pozval svojega brata, vojvodo Windsorskega, naj odloži čin feldmaršala, ki ga je imel še kot bivši kralj Edvard VIII. Namesto tega naj bi sprejel čin generala britske vojske, s katero misli oditi na fronto. Vojvoda je temu pozivu ugodil.

Paradižniki in ribje olje zoper nočno slepoto

Tako zvana nočna slepota, z znanstvenim izrazom »hemeralopija« je lahko prirojena, povzroča pa jo tudi nedostajanje vitamina A. Purpurno barvilo v očeh, ki omogoča gledanje v temi, potrebuje, kakor so pokazala novejša raziskovanja, za pravilno delovanje brezpogojno te važne snovi.

Stanje nočne slepote se da popraviti, če dobiva pacient hrano, ki vsebuje dovolj vitamina A. Tega je posebno dosti v paradižnikih, spinaci, korenju, ribjem olju l. t. d. Iz tega razloga zapisujejo zdravniki zoper nočno slepoto dandanes poleg drugih pripomočkov tudi primerno dieto iz teh živil in ribjega olja.

Zaščita živali pred napadi iz zraka

Nemške odredbe za zaščito prebivalstva pred zračnimi napadi svetujejo ljudem, naj v primeru zračnega alarma takoj izprežejo konje in jih postavijo v najbližjo vežo. Hišni lastniki se temu ne smejo upirati, konje pa je privezati.

Pse in mačke ljudje ne smejo jemati v zaklonišča, pač pa jih je postaviti v zaboj, ki vanje strupeni plini ne morejo vdreti in ki so opremljeni s filtrom zoper te pline. Če je kdo med zračnim napadom na cesti s svojim psom, mora stopiti ž njim v najbližjo hišo in ga tam varno privezati. V zaklonišča se lahko z dovoljenjem zakloniščnega čuvaja vzamejo manjše ptice, kakor kanarčki, papigice itd.

Ruski lahki tanki

Ruska pehota je vkorakala na Poljsko pod zaščito lahkih tankov, ki so jih po dovršenem pohodu razvrstili kakor kaže pričujoča slika

Volovska vprega vleče mrtvaški voz

Kakor je določil pokojni ministrski predsednik rumunske vlade v svoji oporoki, tako se je zgodilo: njegovo krsto so vlekli na pokopališče vola na preprostem kmečkem vozu. Vojaki so držali puške s cevmi uprte v tla

Kuhinjska sol proti mačku

Vsak prevneti pivcu piva ve, da so močno soljene redkve in dobre slane preste neobhodno potreben dodatek k pivu, če hoče po njem ohraniti kolikor toliko jasno glavo. Sedaj so zdravniki tudi znanstveno preizkusili učinke kuhinjske soli v zvezi z »mačkomo«. Ob vsakem močnem dovanju tekočine v telo se iz njega preko obisti in znojnice izloči mnogo soli. V skoraj obupnih primerih zastrupitve z alkoholom so dosegli z vbrizgavanjem raztopine soli stajne uspehe. Navadnemu »zmernemu« pivcu pa zadostujejo slane preste ali slaniki.

Norveška vojna moka

Državni žitni urad na Norveškem je uvedel novo mešanico moke pod imenom »splošna moka za kruh«. Moka sestoji po polovici iz pšenice in rži, ki nista popolnoma zmleti. Kruh iz te moke je malo temnejši nego dosedanj, pravijo pa, da je tečen in redilen.

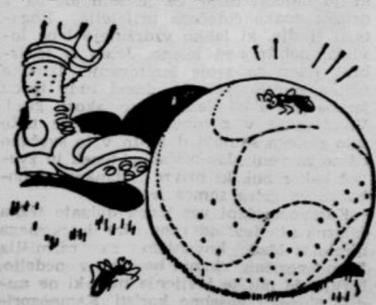
Prystor živi

Neka vest iz Rige pravi, da ne drži obvestilo, ki je poročalo, da je bivši poljski ministrski predsednik Prystor izvršil samomor. Prystor je živ in je pred nekaj dnevi prispel v Kovno.

A NEKDOTA

Berlinski matematik Gustav Lejeune-Dirichlet, ki si je pridobil slavo po svojih raziskavah integralov in drugih težjih matematičnih problemov, je bil za pisanje izredno len. Celo njegovi najbližji sorodniki niso prejeli njegovih pisem. Ko se mu je nekega dne rodil sin, je brzojavil svoji tački, ki je bila baš v Londonu: »2 plus 1 je tric.«

VSAK DAN ENA

Hroč (svojemu tovarišu): »Le urno, le urno sem! Obeta se nama hitra vožnja po zraku.«

Šest zlatih angelov

M. BRAND

Roman 38

»Uboha mrha je — ne on, temveč denar, ki stoji za njim, mi streže po življenju«, je rekel Charles. »Zlekните se, Tony, in ko vam izginava izpred oči, zakličite nekajkrat, da pridejo ljudje in vas pobere. Recite jim, da ste spodrsnili in si zlomili nogo.«

Tony mu je široko zastrmel v oči.

»Ali to pomeni, da me ne mislite ovaditi?« je vprašal.

»Seveda ne«, je Ryder odvrnil. »Okrevajte kmalu in poboljšajte se. — Pojdiva, Martin!«

»Stojta, počakajta!« je zaklical Tony, ko sta mu obrnila hrbet. »Ta ničvredni lopov mi vas je opisal povsem drugače, lažnivec umazani! — A zato vam tudi povem njegovo ime — Gonelli se piše.«

»A, prijatelj Gonelli vas je naročil?« je začudeno rekel Ryder. »Da me opazujete, ka-li?«

»Rekel je, naj grem za vami, dokler ne stopite v hišo, kjer stanuje Porter Brant«, je Tony odvrnil.

»In ko bi bil stopil vanjo?«

»Tedadaj bi vas bil ustrelil.«

Ryder je zmajal z glavo.

»Da se pripravljaja umor, kadar ima Gonelli prste vmes, že razumem«, je zamišljeno dejal, »toda Porter Brant?«

»Za Boga, gospod — če ljudje ugamejo, da sem kaj povedal, je po meni«, je zaječal Tony.

»Od mene ne zvedo ničesar«, ga je potolažil Ryder; »toda odkod ima Gonelli denar, ki ga je vendarle treba za takšno naročilo?«

»Gonelli je samo posrednik — za njim je čisto druga oseba.«

»In kdo je ta?«

Tony je zamahnil z roko, češ da za nič ne zine nadaljnje besede.

»Nu prav — pojdiva, Martin«, je velel Ryder.

Komorni sluga pa je hotel še enkrat poizkusiti, da bi izvabil ranjencu resnico, in je znova počenil k njemu.

»Ali je to hvaležnost za to, da ti hoče moj gospod priznati ječo, človek?« ga je nahlulil. »Če mu priznaš resnico, bo storil zate celo še več. Pokrbel bo, da si ozdraviš nogo kakor je treba in ti ne bo treba šepati — torej na dan z besedo: kdo stoji za Gonellijem?«

Namesto da bi odgovoril, se je Tony plosko zleknil po tleh.

»Strašno me boli«, je mukoma zastokal, »spravita se že. — Ko naštejemo do sto, začnem klicati.«

Ryder je potegnil Martina s seboj — komaj sta prišla na cesto, se je za njima že razleglo Tonyjevo vpitje na pomoč. Mimogreduči so obstajali, vlekli na uho in se spuščali v tek — to je pomenilo, da bo ranjenec vsak čas v zdravnikovih rokah.

»Kar v glavo mi ne gre, da bi bil Brant zapleten v to istorijo«, je menil Ryder, ko sta hitela dalje.

»Jaz se prav za prav ne čudim«, je odvrnil Martin, »kajti gospod Brant je pač menda najsebičnejše bitje, ki sem ga kdaj srečal. Vs drugi ljudje so mu samo golazen, ki hladnokrvno stopa preko nje, kadar terja njegova korist.«

»Ali me je klical po telefonu?«

»Ne, gospod, dokler sem bil doma, vas ni klical.«

»Najbrže je telefonalni potem«, je menil Ryder.

»Za tisti udarec se vam moram še zahvaliti, ki ste ga v zadnjem trenutku zadali Tonyju — pol sekunde pozneje, pa bi bil rešen vsega zla. — Sicer je pa dobrodušen dečko in gotovo spodoben človek, če ga puste drugi ljudje pri miru.«

»Potem bi nas bila najbrže večina spodobnih ljudi«, je Martin odvrnil, »a kdo nam je dal kedaj — meni na primer — v miru živeti? Živa duša ne razen vas in vašega strica!«

— — —

Ko sta prišla domov, je bil Porter Brant res telefonalni. Ryder je šel k telefonu. Neznosno ošabni, hinavski glas filmskega junaka je odgovoril:

»A, vi ste, Ryder? ... Že nekajkrat sem vas poziknil dobiti ... Bi lahko govoril z vami?«

»Seveda — zakaj pa ne?«

»Bi prišli k meni?«

»To bo že težje.«

Brant je mahoma ubral drugo, skoraj naravno struno.

»Sam nikakor ne morem z doma«, je dejal, »pre- nevarno bi bilo.«

»Zakaj?«

»Ne morem vam razložiti po telefonu. — Prosim, pridite!«

»To zveni, kakor da bi šlo za življenje in smrt.«

»Saj tudi gre — in še za milijone povrh!« je vneto vzkliznil Porter Brant. »Ali pridete?«

»Glede na to pridem seveda takoj«, je odvrnil Ryder — toda naprej je pozvonil pri Franku Woodlyju.

Poročilo zasebnega detektiva je bilo kratko, a je segalo prav do tega trenutka: grofica Lalo je bila doma, Claussenova sta sedela v Francesovem gledališču za drobno umetnost, kamor sta se bila namenila tudi Ravenna in Eliza Durante, Porter Brant je bil doma, Jimmy Hickey pa v uredništvu svojega lista.

Novica o gospodični Carton vas utegne malce presenetiti, je Woodley nadaljeval. »Z Elijo Gonellijem sta se v avtomobilu nekam peljala.«

»Kam?« je zavpil Ryder.

»Parčku smo tik za petami, ne more se odtegniti našemu zasledovanju — vsak trenutek pričakujem natančnejši poročil.«

Kar slabo je postalo Ryderju, ko je v mislih zagledal Gonellijev surovo se muzajoči obraz — da ne bi pokazal razburjenja, je vprašal kar moči ravnodušno:

»In kaj je z Marleno Sutherland?«

»Oh, to bi vam bil moral najprej povedati — izginila je!«

MALI OGLASI

CENE MALIM OGLASOM

Po 50 par za besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 3.— za šifro ali dajanje naslovov plačajo oni, ki iščejo službo. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 12.—. Dopisil in ženitve se zaračunajo po Din 2.— za vsako besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 5.— za šifro ali dajanje naslovov. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 20.—. Vsi ostali oglasi se zaračunajo po Din 1.— za besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 5.— za šifro ali dajanje naslovov. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 17.—.

Službo dobi

Modistko
sprejemn. takoj. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 26431-1

Šivilje za odeje
v fini izpeljavi dobe takoj delo pri Sterecki. Celje. 26387-1

Tesarje
večje število, sprejme Emil Tomazič, strubenik, Ljubljana, Kersnikova ul. 8. V delo sprejeti ne bodo kli- ceni na orožne vaje. 26415-1

Izurjeno šiviljo
sprejme pletilnica F. M. Rozman, Gosposka ul. 4, I. nadst. 26418-1

Strojepisni pouk

Večerni tečaj, oddelki od 2/27. do 8. in od 2/28. do 9. zvečer. Novi tečaj se prič- no 3. oktobra. Šolnina zelo nizka. Moderna in največja strojepisnica s 50 pisalnimi stroji raznih sistemov. Vpi- sovanje dnevno do 8. ure zvečer. — Christofor učni zavod, Ljubljana, Domo- branska cesta 15, tel. št. 48-43. 26405-4

Slasličarskega pomočnika

popolnoma večšega v svoji stroki, sprejemn. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Samostojen 407«. 26407-1

Službe išče

Marljiv mizarški pomočnik
išče zaposlitve v večjem mizarškem podjetju v Ljubljani ali St. Vidu vsled nadaljnje izobrazbe. Dela za branje in stanovanje. Ponud- be na podružnico Jutra Mar- ribor pod »Marljivo«. 26380-2

Dragocenost

Vsakovrstno zlato
drage kamne, srebro, vsa kovinske antikvitete kupuje po najvišji ceni.

A. Božič
Ljubljana, Franciškanska 3, 294-36

Perfektno kuharico

z večletno prakso in naj- boljšimi izpovedmi sprejme uradniška menza z 12—15 oseb. Resne ponudbe z na- vedbo dosedanjih služb in zahtevki plače pod »Odlit- ene okuse na ogl. oddelku Jutra. 26391-1

Prodaj

Nov praktičen izum
prodaj. Potreben v vsakem gospodinjstvu. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Takoj denar«. 26411-6

Enosob. stanovanje

tik tramvajske postaje samo za dve do tri osebe, od- dam za 230 din. Pajk Ru- dolf, Tržaška c. 60. 26429-21

Dobro šiviljo

sprejemn. takoj za stalno. Modni salona »Mila, Stožice 152. Naslov v vseh poslo- valnicah Jutra. 26419-1

Samostojna korespondentka

in dobra knjigovodkinja, želi službe za takoj. Perfektna v slovenščini in nem- ščini deloma tudi v srbohr- vaščini. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Najrajši izven Ljubljane«. 26408-2

Usnje

znamke »INDUS« po iz- redno nizkih tovarniških cenah prodajamo trgov- cem in deviljarjem samo v Ljubljani Pignerjeva ulica 3. — prej 23666 €

Slasličarski pomočnik

samostojen, dober delavec, dobi takoj službo. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 26422-1

Kolesa

Žensko kolo
kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Žensko kolo«. 26430-11

Prijazno sobico

solčno in opremljeno, od- dam takoj ali 1. oktobra. Napoleonov trg 6-III. 26400-23

Slasličarski pomočnik

samostojen, dober delavec, dobi takoj službo. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 26422-1

Lokali

Trgovina
z mešanim blagom, priklju- čeno stanovanje, se odda v našem s koncesijo. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 26414-19

Posest

Trgovsko hišo
na delu, s posestvom ali brez kupim proti gotovini. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Gotovina 1896«. 26389-20

Kuharico

perfektno, čisto, ne čez 40 let staro, z dobrimi spričevili, iščem za Beograd. Ponudbe na podružnico Jutra Maribor pod »Perfektna kuharica«. 26424-1

Vajenci (ke)

Šiviljsko učenko
takoj sprejemn. in trgovsko učenko za manufakturno. — Slomškova 9, Resljev hram, 26433-44

Hiša z vrtom

na Rakeku št. 35
bo na prodaj na sodni dražbi v Cerknici, dne 2. oktobra 1939 ob pol 9. uri. Posestvo je sodno cenjeno din 70.000. Najmanjši po- nušek znaša din 40.000. Hiša ima lepo lego in je v dobrem stanju. Kupec lahko prevzame hipoteko po dogovoru z ljudsko posojilnico v Ljubljani. 26417-20

Žagovodjo

popolnoma veziranega, v mehkem lesu, sprejemno, takoj. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Eksport«. 26427-1

Pouk

Francoščino, nemščino, klavir
in teorijo temeljito pouču- jem dijake, dijakinje in odrasle. Cena zmerna. Uspeš- ni na praksa. Grem tudi na dom. Aneta Potočnik, drž. strok. dipl. Tržaška cesta 1-1, križišče Blewaisove, Groharjeve in Aškerčeve ce- ste. 26393-4

Dve prazni sobi

primerne za pisarno v sre- dini mesta, oddam. Ponud- be na ogl. odd. Jutra pod »Za takoj 28-52«. 26404-23

Gospodinja

srednjih let, ki zna dobro in štedljivo kuhati, išče boljše osamljen obrtnik. — Poroka izključna. Ponudbe s podatki preteklosti in zahtev na ogl. odd. Jutra pod »Harašoe«. 26368-1

Kupim vilo

z vrtom, dvostanovanjsko, v ceni do 300.000 v Ljubljani. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Štev. 428«. 26428-20

Prehrana

Abonente
sprejemn. na dobro domačo hrano. Rožna ulica 13-III. 26392-14

Slasličarskega pomočnika

popolnoma večšega v svoji stroki, sprejemn. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Samostojen 407«. 26407-1

Službe išče

Marljiv mizarški pomočnik
išče zaposlitve v večjem mizarškem podjetju v Ljubljani ali St. Vidu vsled nadaljnje izobrazbe. Dela za branje in stanovanje. Ponud- be na podružnico Jutra Mar- ribor pod »Marljivo«. 26380-2

Enosob. stanovanje

tik tramvajske postaje samo za dve do tri osebe, od- dam za 230 din. Pajk Ru- dolf, Tržaška c. 60. 26429-21

Perfektno kuharico

z večletno prakso in naj- boljšimi izpovedmi sprejme uradniška menza z 12—15 oseb. Resne ponudbe z na- vedbo dosedanjih služb in zahtevki plače pod »Odlit- ene okuse na ogl. oddelku Jutra. 26391-1

Prodaj

Nov praktičen izum
prodaj. Potreben v vsakem gospodinjstvu. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Takoj denar«. 26411-6

Prijazno sobico

solčno in opremljeno, od- dam takoj ali 1. oktobra. Napoleonov trg 6-III. 26400-23

Slasličarski pomočnik

samostojen, dober delavec, dobi takoj službo. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 26422-1

Lokali

Trgovina
z mešanim blagom, priklju- čeno stanovanje, se odda v našem s koncesijo. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 26414-19

Posest

Trgovsko hišo
na delu, s posestvom ali brez kupim proti gotovini. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Gotovina 1896«. 26389-20

Žagovodjo

popolnoma veziranega, v mehkem lesu, sprejemno, takoj. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Eksport«. 26427-1

Pouk

Francoščino, nemščino, klavir
in teorijo temeljito pouču- jem dijake, dijakinje in odrasle. Cena zmerna. Uspeš- ni na praksa. Grem tudi na dom. Aneta Potočnik, drž. strok. dipl. Tržaška cesta 1-1, križišče Blewaisove, Groharjeve in Aškerčeve ce- ste. 26393-4

Dve prazni sobi

primerne za pisarno v sre- dini mesta, oddam. Ponud- be na ogl. odd. Jutra pod »Za takoj 28-52«. 26404-23

Gospodinja

srednjih let, ki zna dobro in štedljivo kuhati, išče boljše osamljen obrtnik. — Poroka izključna. Ponudbe s podatki preteklosti in zahtev na ogl. odd. Jutra pod »Harašoe«. 26368-1

Kupim vilo

z vrtom, dvostanovanjsko, v ceni do 300.000 v Ljubljani. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Štev. 428«. 26428-20

Prehrana

Abonente
sprejemn. na dobro domačo hrano. Rožna ulica 13-III. 26392-14

V Celju

v strogem centru me- sta naprodaj za 280.000 din hiša z gostilno in vrtom. Od tega je 47 tisoč din hipoteka. Nasl. v vseh posl. Jutra. 25325-20

Lepo sobo

veliko, svetlo, primerno tu- di za pisarno, oddam. Tav- čarjeva ul. 4-II., desno. 26410-23

Stanovanje

odda

Stirisobno stanovanje

s kopalnico, poselsko sobo, ogrevano s toplovodno cen- tralno kurjavo, v odličnem stanju, je na razpolago za takoj ali za pozneje v palači Grafike, Maturova cesta 14. — Istantum tudi obse- njeji pisarniški prostori. Po- izve se v upravi palače, IV. nadstropje. 26403-21

Sobe išče

Opremljeno sobo
išče gospodična za 1. ok- tober. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Na- vesti cenoe«. 26394-23a

Dve svetli sobi

s kuhinjo ter lokalom, pri- pravno za pletilstvo, izven mitnice, bližina tramvajev, oddam. Naslov v vseh po- slovalnicah Jutra. 26413-21

Enosob. stanovanje

tik tramvajske postaje samo za dve do tri osebe, od- dam za 230 din. Pajk Ru- dolf, Tržaška c. 60. 26429-21

Stanovanja

išče

Dvosob. stanovanje

cv. s kabineto, iščem za 1. november. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Solčno 385«. 26385-21a

Sobo odda

Prijazno sobico
solčno in opremljeno, od- dam takoj ali 1. oktobra. Napoleonov trg 6-III. 26400-23

Opremljeno sobo

za dve osebi, z vso oskr- bo, oddam zakoncema ali dvema visokošolcem. Na- slov v vseh poslovalnicah Jutra. 26398-23

Gospodični

oddam sobo v bližini Zve- zde. Naslov v vseh poslo- valnicah Jutra. 26397-23

Sobo

lepo opremljeno, souporaba kopalnice, blizu bežigrske gimnazije, oddam takoj so- lidni osebi. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 26395-23

Dve prazni sobi

primerne za pisarno v sre- dini mesta, oddam. Ponud- be na ogl. odd. Jutra pod »Za takoj 28-52«. 26404-23

Gornja Radgona

- Lutz
V petek popoldan bo v Gornji Radgoni zastopnik tovarne Lutz peči interesen- to na razpolgo. Informa- cije Peter Rozmanič. 26432-24

Dalmatinska čepica

gospodična javite se na »Jutro« važno, prijatelj pod šifro »Modri dežni plašč«. 26421-24

Razno

Po priznanih nizkih cenah si nabavite najboljšo moško o- bleke, perilo in vsa praktična oblačila pri

Preskerju LJUBLJANA

Sv. Petra cesta 14

CONTINENTAL

Sobo

z ali brez štedilnika, ali enosobno stanovanje po ni- žji ceni, išče državni name- šteneec za dve osebi 1. no- vembra. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Ne kletno«. 26181-23a

Sobo

s klavirjem ali tudi brez, separirano, iščem. Takoišče ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Bizus«. 26426-23a

Dopisi

Sedmica 24. 9.
ob ca pol 6 popoldne. — Dama v beli bluzi, prva soba desno, nasproti okna pri vzhodu v kuhinjo. Če svidenje mogoče, prosim dopis na ogl. odd. Jutra pod »40«. 26355-24

Klišeje

ENO- IN VEČBARVNE
JUGOGRAFIKA
Prošnja: vsaj 23

Naše gledališče

DRAMA

Sreda 27.: Hudičev učenec. Premierski abonma.

Četrtek 28.: Kacijanar. Red Četrtek. Petek, 29.: zaprt.

Sobota, 30.: Hudičev učenec. Izven.

Dravi bo premiera Shawove melodrame »Hudičev učenec« z Janom v naslovni vlogi. V tem delu je pokazal Shaw potomca puritanske rodbine, v kateri je vzbudila v sebične svrhe izmalicična vera njegov odpor, da je postal hudičev učenec, preganjanec in izobčenec. Njegov, v trdo zu- nanjo lupino zaviti značaj se pokaže v sili v pravi luči in končno najde pod vešalmi svoj pravi poklic. Glavno žensko vlogo bo igrala Saričeva, pastorja Andersona Jer- man Dudgeonova Marija Vera, Kristofa Sever, strica Viljama in Titusa Pult in Brezigar, Essie Levarjeva, odvetnika Haw- kinsina Sancin, majorja Swindona Drenovec, seržanta Bratina, generala Burgoy- nea Skribinsek. Režiser dr. Bratko Kreft, inscenator inž. arh. Franz. Premiera bo za premierski abonma. — Abonenti reda Četrtek bodo imeli jutri v četrtek predstavo lepo uspele Medvedove tragedije »Kacijanar« z Levarjem v naslovni vlogi. — Na slednja premiera v drami bo Langerjeva igra »Številka 72« z go. Miro Danilovo v glavni ženski vlogi. Igra je sodobna, de- janje se dogaja v ženski jetnišnici. Delo bo zrežiral prof. Šest.

KOLESA

kupite dobro in pe- cenl tudi na obroke

H. SUTTNER, Ljubljana
Brezobvezna ogled! Aleksandrova 6.

ZAHVALA

Vsem, ki so nam ob bridki izgubi naše ljubljene soproge, mamice, stare matere oz. tašče, gospe

Terezije Lapuševe

stali kakorkoli ob strani, izražamo tem potom našo globoko zahvalo. Predvsem se zahvaljujemo gosp. dr. J. Volavšku za požrtvovalno zdravniško pomoč, gg. pevcem, članom opernega zboru in Glasbene Matice za lepo petje, ter vsem, ki so z venci, cvetjem in spremstvom na zadnji poti počastili spomin blage pokojnice.

Žalujoči rodbini: LAPUŠA, POLIČ

Blanka Berlič

roj. FRANKL

Na njeni zadnji poti jo spremimo v četrtek, dne 28. t. m. ob 4. uri popoldne, izpred mrliške veže, šlažmerjeva ul. 2 (Stara pot), na pokopališče k Sv. Križu.

LJUBLJANA, dne 26. septembra 1939.

Globoko žalujoči:
Feljko Berlič, soproga s hčerkama Tatjano in Vesno; Štefan in Ivana Frankl, stariši in ostalo sorodstvo

Jože Deleja

POŠTNI PODURADNIK V POK.

v starosti 78 let.
Pogreb dragega pokojnika bo v četrtek ob 11. uri v Mozirju.

Mozirje, Celje, Ljubljana, Ptuj, Caprag, dne 26. septembra 1939.

Žalujoči ostali

O P E R A

Sobota, 30.: Sabska kraljica. Otvoritvena predstava. Premierski abonma. Go- stovanje Josipa Gostiča.

Vprizoritev Goldmarkove opere »Sabska kraljica«, ki bo ob enem otvoritvena predstava operne sezone, obeta postati izredno zanimiv dogodek. Na našem odru bomo slišali in videli veliko delo, ki zahteva velike in skrbne priprave ter ima učinkovito dejanje in melodično glasbo. Pomnoženi zbor in orkester, z našimi najboljšimi močmi zasledene partije in velika prizadevnost celokupnega ansambla nam jam- čijo za dostojno vprizoritve. — Priglasje novih abonmentov sprejemajo v dramski pi- sarni (blagajni) še vedno vsak dan dopol- dne in popoldne. Eventualno zamujene predstave se novim abonmentom nadokna- dijo.

Oglasi v „Jutru“ imajo vedno največji uspeh!

KOZMETIČNI RECEPT

proslavljen že 30 let

BREZHIKNO POLT

EVO dokazano sredstvo, s katerim boste tudi najtemnejšo in najbolj hrapavo kožo na- pravili mehko, belo in gladko, se rešili za- jedalcev in razširjenih znojnic ter dobili divno polt. Neka slavna gledališka umetnica se je posluževala tega recepta, da si je ohrani- la videz mladosti, in je še v starosti 70 let igrala uloge mladih žena. Eden del čiste smetane od mleka, digerirane s pankreatinom, se zmeša s enim delom digeriranega oljčnega olja, potem pa se zmeša z dvema deloma najboljših kreme. To vam lahko pripravi Vaš lekarnar, a pripravljane teke male količine je zelo drago. Bela krema Tokalon (ki ni mastna) vsebuje smetano mleka, digerirano in specialno pripravljeno z oljčnim oljem, da redi Vašo kožo. To je prava hrana za kožo. Kožo redi in v presenetljivi meri ji vrača mladostno svežino. Zgoraj nasilkana mlada dama nam piše: »Komaj sem mogla verjeti svojim očem. Po tridnevni uporabi kreme Tokalon mi je koža postala jaena, sveža in lepa«. Poizkusite kremo Tokalon (ki ni mast- na) — znameniti preizkušeni in dokazani re- cept za lepoto poti! Zda jo že uporabljajo vsako jutro milijoni žena v vseh državah sveta. S kremami Tokalon so uspešni rezul- tati zamčeni, ali pa se denar vrne.

Nemci o potopitvi nevtralnih parnikov

Nemška uradna izjava o vzrokih, zakaj je bilo potopljenih več finskih, norveških in švedskih parnikov

Berlin, 26. septembra. Br. V zvezi s potopitvijo več finskih in švedskih parnikov s strani nemških podmornic je bil izdan danes naslednji komuniké:

Glede potopitve švedskih, finskih in drugih parnikov nevtralnih držav, ki so bili namenjeni v Anglijo, ugotavljamo sledeče:

1. Ker je Anglija takoj v začetku vojne objavila listo tihotapskega blaga, ki gre daleč preko mednarodnih določb, je Nemčija v samobrambi pogleda na potrebnih obrambnih ukrepih. 2. V zakonu z dne 12. septembra objavljena lista tihotapskega blaga je bila dostavljena vsem nevtralnimi državam. 3. V zvezi s točko 12 tega zakona je smatrati vsako blago odoasno snov, ki lahko služi za izdelavo smodnika za tihotapsko blago. 5. Celuloza je snov, ki služi za izdelavo eksplozivov. 5. Mnenje inozemskih listov, da celuloza ni tihotapsko blago, je treba razumeti samo tako, da jim manjka potrebno poznavanje tehnične kemije. Vsak strokovnjak ve, čemu služi celuloza. V ostalem pa je tudi v tem pogledu sledila Nemčija samo zgledu Anglije, ki je 15. septembra zaplenila parnik s tovorom papirja, namenjenim za Nemčijo. 6. Poveljniki nemških podmornic so torjé potopitvijo teh parnikov izvršili samo svojo dolžnost, ker so s tem preprečili izvoz celuloze v Anglijo, od koder bi se bila vrnila v obliki razstreliv, ki bi se uporabljala proti nemškemu narodu. V skladu z viteško tradicijo nem-

ške vojne mornarice, so bile posadke potopljenih ladij pravočasno opozorjene in tudi vse rešene. 7. Za tihotapsko blago se tra tudi les, ker lahko služi vojnim namenom. 8. Vsaka nevtralna država, ki smatra, da je bila s potopitvijo svojih za namenjenih parnikov oškodovana, se lahko pritoži na nemško tihotapsko sodišče v Hamburgu. 9. Če od Anglije izzvana vojna ovira in škoduje trgovini nevtralnih držav v Nemčijo, morajo nevtralne države dobro vedeti, kje so vojni hujškalci, ki iz zelenih miz naglašajo, da hočejo kljub miroljubnosti Nemčije voditi proti njej vojno. Nemčija ne želi vojne in nima nikakih vojnih ciljev ter se samo brani proti artilerijskim napadom ter s preprečenjem uvoza vojnih potrebščin v Anglijo samo ideji miru.

Sklicanje konference severnih nevtralnih držav

Stockholm, 26. sept. br. Zaradi torpediranja parnikov nevtralnih držav s strani nemških podmornic je imela švedska vlada danes sejo, po kateri je bil izdan uradni komuniké, da je vlada sklenila predlagati sklicanje konference severno-evropskih nevtralnih držav, na kateri bodo razpravljali o skupni akciji za zaščito svojih pravic in interesov, ki jih bodo branile do skrajnosti.

Naša poročila po polnoči

Važni razgovori v Berlinu

Hitler se je včeraj takoj po svojem povratku v Berlin posvetoval s svojimi vojaškimi in diplomatskimi svetovalci — Posvetovanja se bodo danes nadaljevala

Berlin, 26. sept. br. Kancelar Hitler, ki se je popoldne ob 17. s posebnim vlakom vrnil v Berlin, se je takoj po prihodu odpravil v kancelarsko palačo, kjer je imel že pred večerom več razgovorov s svojimi bližnjimi svetovalci in diplomatskimi sodrujniki.

Berlin, 26. sept. s. Kancelar Hitler je imel danes važne razgovore z maršalom Göringom in drugimi najvišjimi svojimi sodrujniki. Jutri se bodo konference nadaljevale.

Berlin, 26. sept. p. Hitler je prišel v Berlin le za kratek čas, toliko da se informira o mednarodnem političnem položaju, ter namerava že v najkrajšem času odpotovati na zapadno fronto. V Berlinu se je razvila zelo živahna diplomatska akcija. Deloma je v zvezi z zadnjim Mussolinijevim govorom, deloma z dokončno ureditvijo odnosov med Berlinom in Moskvo. V kratkem prideva v Berlin Voršilov in Bržkonevski. Glede teh obiskov so v Berlinu sicer zelo rezervirani, vendar se je zvedelo, da se bodo razgovori, ki jih bo že jutri pričel Ribbentrop v Moskvi, nanašali na dokončno ureditev vseh aktualnih političnih in vojaških vprašanj, ki so v odnošjih med obema novima velikima sosedama na dnevnem redu. Zankrat se ni znano, ali bo rezultat teh razgovorov kakšna nova pogodba.

Vojaška zveza z Rusijo?

Tokio, 26. sept. s. »Asahi Šimbun« piše, da bo ob priliki obiska zunanjega ministra Ribbentropa v Moskvi sklenjena vojaška zveza med Nemčijo in Rusijo. Nemški in ruski vojaški krogi so se baje glede večine točk že zedinili.

Pogajanja Estonske z Rusijo

Talin, 26. sept. s. Estonska uradna agencija javlja, da se razgovori estonskega zunanjega ministra Selterja v Moskvi nanašajo na sklenitev nove trgovinske pogodbe med Rusijo in Estonsko. Agencija zanika vesti, da bi Rusija zbirala vojaštvo na estonski meji.

Kovno, 26. sept. s. V litovskih političnih krogih z velikim zanimanjem spremljajo pogajanja med Rusijo in Estonsko in mislijo, da bo rezultat velike važnosti za vse baltске države.

London, 26. sept. s. Trgovinska pogodba med Rusijo in Estonsko bo najbrž že jutri podpisana v Moskvi. Pogodba bo dala posebne pravice ruski trgovini ter ruskim vojnim ladjam v estonskih pristaniščih.

Nenadni nemški napad ob reki Lauter

Pariz, 26. sept. br. Vrhovno poveljstvo je nocoj objavilo naslednje 46. vojno poročilo: Sovražno toponištvo je razvilo južno od Zweibrückna in Firmasena živahno delovanje. Davi je bil nenadni nemški napad na področju ob reki Lauter obidit.

Pariz, 26. sept. br. Zadnje dni se je pojavilo med širšimi sloji francoskega prebivalstva neke vrste razočaranje sprico dejstva, da sta Velika Britanija in Francija mobilizirali vse svoje sile, a doslej na bojišču še nista ukrenili ničesar, kar bi jim zagotovilo kakršenkoli večji uspeh. Tudi francoska in angleška letala doslej, niti razen nekaj nemških obmorskih točk, niso izvršila nikakega napadalnega poleta, nego so širila po Nemčiji in Evropi in na to razpoloženje so danes listi očitno in na iniciativo pristojnih oblasti pričeli objavljati komentarje, v katerih pravijo, da nameravata Anglija in Francija vojno povbe razviti tako, da bo predstavljala prav za prav ogromno blokado Nemčije. Na ta način bo potrošen najmanj zavezniški sil, a uspeh bo končno isti. Vodja socialistov Leon Blum je danes v zvezi s tem kritiziral francosko nezaupljivost do Anglije. Francozi bi končno vendar že ne

Beleške

Sreska seja JNS za mesto Ljubljano

Včeraj je bila seja razširjenega sreskega odbora Jugoslovenske nacionalne stranke za Ljubljano. Vodil jo je predsednik podpredsednik g. Rudolf Žitnik. Seja je bila izredno dobro obiskana ter so bili polnoštevilno navzoči funkcionarji JNS iz vsega ljubljanskega območja. Poročilo o zunanjem in notranjem političnem položaju je podal dr. Albert Kramer, ki je posebno obravnaval sporazum s Hrvati in njegove posledice za celokupni notranje-politični razvoj. Njegova izjava, da je sporazum velik dogodek, ki bo, ako se bo lojalno izvajal in mu bo sledila modra državna politika, mogočno utrdil zavest usodne povezanosti Slovencev, Hrvatov in Srbov, so bila živahno odobravana. Dr. Kramer je poudaril, da bo mogoče rešiti problem preureditve države z ozirom na Slovence le ob sodelovanju vseh političnih faktorjev, ki skupno predstavljajo voljo naroda. Nobena enostranska akcija ne more voditi do pozitivnih uspehov, in nihče ne more izključiti, da rečejo napredni Slovenci, ki verujejo v jugoslovensko idejo, svojo soodločujočo besedo.

Na koncu svojega poldrugurnega poročila je dr. Kramer v učinkovitih besedah podčrtaval dolžnosti jugoslovenskih rodoljubov v sedanjem težkem času: utrditi v narodu samozavest, odločno pobijati vse poskuse defetistične propagande, dvigati vero v obrambno silo, življenjsko voljo in v bodočnost Jugoslavije, doprinositi vse, da se utrjuje narodna vzajemnost. To naj bodo danes glavne naloge ne samo posameznika, temveč tudi vseh narodnih organizacij in ne v zadnji vrsti tudi politične organizacije JNS.

Referat g. dr. Kramerja je bil sprejet z burnim odobravanjem.

Dr. Andjelinović pri Ljubi Davidoviču

Drugi predsednik Jugoslovenske nacionalne stranke dr. Grga Andjelinović je obiskal v soboto dopoldne šefa demokratske stranke Ljubo Davidoviča ter z njim dolgo konferiral o političnem položaju. Dr. Andjelinović je podrobno informiral predsednika Davidoviča o stališču JNS na podlagi resolucije poslednje seje njenega glavnega odbora.

Demokrati o položaju

V Velikem Gradšču v požarevskem okrožju je bila v nedeljo okrožna konferenca zaupnikov Davidovičeve demokratske stranke. Glavni govornik je bil znani demokratski prvak dr. Božidar Marković. V dnevrem govoru je razložil zunanji in notranji politični položaj. Dejal je, da je bila demokratska stranka ustanoviteljica bloka združene opozicije ter prva in najbolj odločna pobornica ideje sporazuma med Srbi in Hrvatji. Stala je vedno na stališču, da je treba istočasno s rešitvijo hrvatskega vprašanja izvesti tudi obnovo demokracije in političnih svobod. Demokratska stranka ni v načelu proti sporazumu, ki sta ga sklenila dr. Maček in Cvetković, pač pa se ne strinja z načinom, kako je prišlo do sporazuma. Končno je razpravljal dr. Marković tudi o demokratskih levičarjih okoli dr. Ribarja, ki vodijo sedaj neko akcijo na svojo pest. Rekel je, da ti ljudje ne bodo nikdar več sprejeti v vrste demokratske stranke.

„Hrvatski Sokol“ ne bo več obnovljen

Zastopniki bivšega Hrvatskega Sokola so objavili v snošnjih zagrebških listih izjavo, da hrvatsko narodno vodstvo še ni odločilo, komu bo poverilo moralno in telesno vzgojo hrvatske mladine, Junaku ali Bratstvu. Iz te izjave izhaja, da bivši Hrvatski Sokol vsekakor ne bo več obnovljen, kar se je dalo sklepati že po svojevisti izjavi dr. Mačka, ki smo jo zabeležili tudi v »Jutru«.

Odstavitev vodstev OUZD na Hrvaškem

Kakor nam poročajo iz Zagreba, so bili po odloku hrvatskega bana, k: opravlja po sporazumu tudi vse posle ministrstva socijalne politike, na podlagi pooblastila v finančnem zakonu razrešeni svoje dolžnosti člani ravnateljstev in nadzornih odborov okrožnih uradov za zavarovanje delavcev v Zagrebu, Splitu, Osijeku, Karlovcu, Dubrovniku in Sušaku. Komisarji bodo imenovani te dni.

„Nova riječ“ o potrebi reparacij pri policiji

Zagrebska Vilderjeka »Nova riječ« objavlja v svoji rubriki o pobujanju korupcije dopis iz Beograda, ki pravi:

Nešteti so prestopki, ki so jih storili policijski organi za zaščito raznih bivših režimov. Mislimo, da je čas za ukrepe, ki bodo pokazali vse naše javnosti, da smo na novem potu. Takoj naj se odpuste iz državne službe brez pravice na pokojnino vsi policijski organi, ki so vedoma kršili in gazili zakon ali se posluževali pri preiskavah nedovoljenih sredstev: Odpustiti je treba ne samo tiste, ki so neposredno sodelovali pri takih dejanjih, nego tudi vse tiste, ki so ta način delirali ali celo pripravali. Objaviti je treba nemudoma proglas vsem policijskim uslužbenecem, da se pri svojem delu strogo držijo določil zakona. Za ugotovitev krivice treba stvarnih dokazov, ne pa z nasiljem izsiljenih priznanj. V policijski službi naj bodo zaposleni samo kvalificirani in res sposobni ljudje. Aretirani in zapreti se sme v bodoče državljani samo v primerih, ki jih zakon izrecno določa. Za vsako neopravičeno pridržanje v zaporu odgovarja osebno tisti, ki to postopanje odredi.

Samozvani tolmači

Za starino »Obzorom« se je oglašila še »Hrvatska straža« in obsodila resolucijo glavnega odbora Jugoslovenske nacionalne stranke. Glasilo msgr. Šimraka zatrjuje, da se je JNS samo »pritajila«, ker je ostala zvesta jugoslovenski misli in da bo pričela s politiko rušenja sporazuma, čim bo nastopila za to primerna prilika. Ne zdi se nam vredno polemizirati s »Hrvatsko stražo«, katere neresnost smo že ponovno pribili. Njeno brundanje in spletke še manj pomenijo kakor one starine »Obzorov«, ki

Nemški uradni pregled o poteku vojnih operacij na Poljskem

Nemško vrhovno poveljstvo je izdalo v soboto zvečer pregled o poteku vojnih operacij na poljskem bojišču. Pregled pravi najprej, da se je začela nemška vojska pripravljati na borbo s Poljaki že spomladi, ko so se množili znaki, da Poljaki resno računajo z vojno z Nemčijo. Nato objava nadaljuje:

»Pričeli smo temeljito proučevati verjetne operacijske načrte poljskega vrhovnega vojnega vodstva na podlagi poljske strojne vojaške literature, raznih novinskih člankov ter že storjenih vojaških ukrepov. Bila je cela vrsta posvetovanj med kancelarjem Hitlerjem in vrhovnimi poveljniki nemške suhozemske, pomorske in zračne vojske. Na osnovi teh posvetovanj, ki so se jih udeležili tudi šefi generalnih štabov teh vojev, je bil izdelan končno operacijski načrt za nastop nemške oborožene sile.

Po studiju poljskih virov se je prepričal nemško vrhovno poveljstvo, da poljsko vrhovno vojno vodstvo podcenjuje nemško vojsko. Poljsko vrhovno vodstvo je bilo v svojih operacijskih načrtih prepričano, da bo večina nemških sil vezanih na zapadno fronto in da bo imelo zaradi tega celo priliko preiti v ofenzivo. Vodilna njegova misel je bila takojšnja osvojitve Gdanska ter napad na Vzhodno Prusijo od treh strani. V ta namen je razporedilo svoje sile takole:

Prvo poljsko armado je postavilo severno od Varšave, kjer naj bi odbila morebitni nemški napad, pozneje pa sama vpadla na ozemlje Vzhodne Prusije. Na levem krilu te varšavske armade je bila koncentrirana močna poljska armada v koridoru, ki naj bi krila bok varšavske vojske ter izvedla po zasedbi Gdanska vpad v

Vzhodno Prusijo z zapada. Za zaščito operacij teh dveh armad je bila postavljena na Poznanjskem tretja, najmočnejša poljska armada, ki bi imela z boka napasti nemško vojsko prodirajočo v koridor. Njena naloga pa je bila tudi ogražati prodiranje nemške vojske z juga v Slezijo. Četrto poljsko armado je postavilo vrhovno poveljstvo na ozemlju med Krakovom in Lvovom. Njena glavna naloga je bila braniti poljska industrijska središča v Sleziji in v trikutu med Kielcami, Sandomirom in Radomom.

Cilj nemške vrhovne komande je bil obkoliti in uničiti veliko poljsko vojsko v loku reke Visle. V ta namen je bila celotna nemška vojska razdeljena v dve veliki vojski, v južno in severno. Južna vojska je bila sestavljena iz treh armad, severna pa iz dveh. Naloga južne vojske je bila prodrati do Visle, zasedeti Slezijo, vreti poljsko vojsko na prostoru med Krakovom in Lvovom nazaj proti Sanu ter preprečiti poznanjski poljski vojski možnost udarca za boka na proti Varšavi prodirajoče nemške kolone. Severna vojska je imela nalogo zasedeti koridor, prekorati Vislo, potem skupno s divizijami iz Vzhodne Prusije kreniti proti vzhodu ter poiskati stika z levim krilom južne vojske na njenem prodiranju proti Varšavi. Levo krilo severne vojske je imelo nalogo prodrati iz Vzhodne Prusije prek rek Nareva in Buza za hrbet Varšave ter se tam združiti s kolonami južne vojske, prodirajočimi preko Visle in Sana za hrbtom poljske vojske proti črti Lublin-Breast-Litovsk. Potek operacij, ki so zdaj končne dokazuje, da je nemška vojska v celoti izpolnila postavljene j naloge.

predstavlja vsaj gotovo tradicijo, četudi nima nikogar za seboj in govori samo v imenu svojega direktorja. »Hrvatska straža« pa je brez vsake tradicije in njen direktor se toliko ne pomeni v hrvatskem javnem življenju kakor »Obzorov«.

Nam je seveda razumljivo, čemu se zaganja »Hrvatska straža« v JNS. Pozablja samo, da so njene intrige kakor pleve v vetru. Kakor so ostale brez najmanjšega uspeha njene spletke proti enotnosti in slogi v vrstah Kmetско-demokratske koalicije, tako bodo ostali brez rezultata tudi vsi njeni poskusi zanesti nezaupanje v odnošaje med Jugoslovensko nacionalno stranko in KDK, katere vodstvo zna samo pravilno komentirati resolucije JNS brez samozvanih tolmačev »Obzorov« in Šimrakovih sorte.

Reorganizacija invalidskega udruženja

V začetku prihodnjega meseca bo v Zagrebu glavna skupščina jugoslovenskega invalidskega udruženja. Predsednik osrednjega odbora Nedić je izjavil novinarjem, da bo osrednji odbor zahteval od glavnega skupščine pooblastilo za popolno reorganizacijo udruženja v skladu z novo upravno razdelitvijo države. Za enkrat se še ne ve, ali se bo udruženje razdelilo na tri samostojne sekcije, ali pa bodo ustanovljena tri ločena udruženja, ki bi stvorila potem med seboj nekako zvezo.

Dr. Stojadinović in radikalna stranka

Beograski listi obirno popisujejo, kako si je hotel izposlovati bivši šef JRZ dr. Milan Stojadinović po svojem padcu ponovno sprejem v staroradikalno stranko Ace Stanojevića. Poslal je kmalu po zlomu svojega režima svojega brata Dragomira Stojadinovića k Aci Stanojeviću, ki pa je odločno odklonil vsak razgovor. Pozneje se je oglašil Dragomir Stojadinović pri tajniku glavnega odbora radikalne stranke Petroviću ter mu sporočil željo svojega brata, da bi se vrnil v okrilje staroradikalne skupine, h kateri se je bil štel, dokler ni postal predsednik vlade. Petrović je sporočil vsebino razgovora z Dragomirrom Stojadinovićem Aci Stanojeviću, ki je nato osebno sprejel dr. Stojadinovičevega brata. V kratkem razgovoru mu je povedal, da ne more biti govora o povratku dr. Milana Stojadinovića in njegovih prijateljev v vrste starih radikalov. Po tej odločni izjavi Ace Stanojevića se je dr. Milan Stojadinović odločil nastopiti s samostojno akcijo ter je sestavil svojo znano izjelo. Po informacijah beograskih listov je po

skušal dr. Milan Stojadinović še enkrat doseči spravo z glavnim odborom in sicer po objavi sporazuma med Cvetkovićem in dr. Mačkom. Poslal je nekemu članu Glavnega odbora dolgo spomenico, katero so podpisali tudi številni njegovi politični prijatelji. V spomenici razlaga svojo politiko in dokazuje, da se med svojim režimom ni pregrešil proti načelom programa Narodno radikalne stranke in da bi bila njegova največja želja vrniti se nazaj v okrilje glavnega odbora. Naletel pa je, kakor zatrjujejo beograski listi, tudi tokrat na gluha ušesa.

Nemške vesti o aretacijah angleških fašistov

Nemški listi poročajo, da je bil v Londonu aretiran voditelj angleških fašistov Mosley, ki je vse do zadnjega govoril po shodih proti angleškemu vstopu v vojno. Dejal je baje še 1. septembra: »Ako želi Nemčija napraviti red na vzhodu ter zagotoviti tam tako potrebni mir, potem ji moramo želiti Angleži pri tem poslu samo vse najboljše. Angleži sploh nimamo nobenega interesa na tem, kaj se dogaja na vzhodu. Bojim se za angleški narod, če pojdemo sedaj v vojno. Angleški fašisti smo proti vsaki vojni in se borimo za mir z vsemi.«

Skupaj z Mosleyem je bilo — po poročilih nemških listov — aretiranih še nekaj njegovih najvišjih sodelavcev, ki bodo prideljeni sedaj oddelkom za utrjevanje in graditev zaklonišč proti letalskim napadom. Angleški in francoski listi o vsem tem doslej še nič ne poročajo.

Tisoči milijard za vojno

V zvezi z ugotovitvijo kancelarja Hitlerja v njegovem gdanskem govoru, da je Nemčija v zadnjih šestih letih porabila za oboroževanje 90 milijard mark, objavlja »Der deutsche Volkswirt« sedaj še podatke o oborožitvenih izdatkih Anglije, Francije in Poljske. Po teh podatkih so imenovane tri države v istem razdobju, torej v zadnjih šestih letih porabile za svojo oborožitev: Anglija 40, Francija 26 in Poljska 5 milijard mark, vse tri skupaj torej 71 milijard mark ali v našem denarju preko tisoč milijard dinarjev. Nemčija je po teh podatkih porabila več, kakor vse tri njene nasprotnice skupaj. To je razumljivo, ako se pomisli, da si je morala Nemčija v zadnjih šestih letih svojo oboroženo silo skoro na novo zgraditi, dočim so se one tri države postopno oboroževale že vso povojno dobo. Anglija za suhozemno vojsko do lanskega leta res ni mnogo zrtvovala, zato pa je tem več izdala za vojno mornarico.

Gospodarstvo

Naša zunanja trgovina v zadnjem mesecu pred pričetkom vojne v Evropi

Carinski oddelek finančnega ministrstva objavlja podatke o naši zunanji trgovini v mesecu avgustu. Podatki o izvozu in uvozu se nanašajo na zadnji mesec pred pričetkom vojne v Evropi, ki nam je prinesla v prvi polovici septembra skoro popoln zastoj pri izvozu, kakor tudi pri uvozu. Šele v drugi polovici septembra je pričela znova oživljati naša trgovina z inozemstvom, seveda v mnogo manjšem obsegu.

Velik izvoz v avgustu

V avgustu se normalno prične naša izvozna sezona, letos pa so pričakovani vojni dogodki še po svoji strani vplivali na našo zunanjo trgovino. Tako smo v tem mesecu zabeležili izredno velik izvoz, ki je po količini dosegel 382.990 ton (lani 348.168), po vrednosti pa 594,7 milijona din nasproti 461,9 milijona din v istem mesecu lanskega leta. Po količini se je letos v avgustu naš izvoz nasproti lanskemu avgustu povečal za 10%, po vrednosti pa celo za 28,8%.

V nasprotju z izvozom pa se uvoz v avgustu ni povečal, temveč je bil celo nekoliko manjši nego lani. V avgustu smo uvozili 111.104 tone blaga (lani 110.167) v vrednosti 415,9 milijona din nasproti 407,1 milijona din v lanskem avgustu. Naš uvoz se je torej nasproti lanskemu avgustu zmanjšal za 0,9%, po vrednosti pa za 2,2%.

Predvsem zaradi povečanega izvoza zaznamuje naša trgovinska bilanca za avgust prav znatno aktivnost, in sicer v višini 178,8 milijona din, medtem ko je znašala lani v avgustu aktivnost trgovinske bilance le 54,8 milijona din. Gibanje naše zunanje trgovine je bilo letos v prvih osemih mesecih naslednje (v milijonih din):

	izvoz	uvoz	saldo
januar 1939	319,1	378,3	- 59,2
februar 1939	339,5	402,1	- 62,6
mar	423,0	476,3	- 53,3
apr	433,3	418,8	+ 14,5
maj 1939	466,5	424,1	+ 42,4
junij 1939	432,5	428,3	+ 4,2
julij 1939	408,0	433,8	- 25,8
avgust 1939	594,7	415,9	+ 178,8

	izvoz	uvoz	saldo
jan.-avg. 1939	3416,5	3377,7	+ 39,8
< < 1938	3132,2	3456,0	- 323,8
< < 1937	3960,0	3294,0	+ 666,0
< < 1936	2333,7	2587,7	- 254,0
< < 1935	2391,2	2323,4	+ 67,8
< < 1934	1760,8	1822,8	- 62,0

V prvem letošnjem četrtletju je naš izvoz po vrednosti zaostajal za izvozom v istem razdobju lanskega leta za 92 milijonov din. V maju se je naš izvoz prvokrat zopet dvignil preko lanske višine. Tako je v prvih osemih mesecih dosegel vrednost 3416,5 milijona din, to je za 284,3 milijona din ali za 9,1% več nego lani v istem razdobju.

Naš uvoz pa je znašal v prvih osemih mesecih 3377,7 milijona din, to je za 78,3 milijona din ali za 2,3% manj nego lani. Naša celotna trgovinska bilanca je za razdobje prvih osem mesecev postala aktivna in znaša za to razdobje izvoznih presežek 39,8 milijona din; lani je bila naša trgovinska bilanca v istem razdobju pasivna za 323,8 milijona din, predlanskim pa je bila aktivna za 666 milijonov din.

Kakor je zboljšanje naše trgovinske bilance v zadnjih mesecih razveseljevalo, tako se moramo na drugi strani zavedati, da se je ta ugodni razvoj s pričetkom vojne v Evropi ustavil in moramo za bodoče računati z znatno skrčenim izvozom.

Podrobnosti o izvozu v avgustu

Povečanje skupne vrednosti izvoza v avgustu je deloma pripisati večjemu izvozu pšenice. V preteklem mesecu smo izvozili 6495 vagonov pšenice (lani v avgustu 4305) v vrednosti 110,3 milijona din (80,9). Izvoz kornice pa je bil manjši nego lani in je dosegel le 382 vagonov (911) v vrednosti 4,6 milijona din (10,6). Precej je nasproti lanskemu avgustu nazadoval tudi izvoz otrobov, in sicer od 3,4 na 0,9 milijona din.

Izvoz fižola se je povečal na 80 vagonov (63) v vrednosti 2,6 milijona din (1,3). Znatno se je nasproti lanskemu letu povečal izvoz svežega sadja, ki se je povzpelo na 27,9 milijona din (16,8) in izvoz vina, ki je dosegel 74 vagonov (24) v vrednosti 2,2 milijona din (0,9). Izvoz zdravilnih zelišč se je povzpelo na 6,4 milijona din (3,8) in izvoz konoplje na 16,9 milijona din (11,4). V avgustu smo prvokrat letos izvozili tudi nekaj tobaka, in sicer za 36,9 milijona din.

Izvoz živine

Medtem ko se je izvoz konj zmanjšal na 1116 glav (lani 4325) v vrednosti 2,3 milijona din (15,1) in izvoz goveje živine na 2203 glave (2717) v vrednosti 7,0 milijona din (9,8), se je izvoz svinj tudi v avgustu precej povečal, in sicer na 31.604 glave (27.448) v vrednosti 50,6 milijona din (36,8). In izvoz drobnice na 8,6 milijona din (7,0). Izvoz žive perutnine se je zmanjšal na 4,1 milijona din (7,0). Izvoz svežega mesa in zaklane perutnine na 10,0 milijona din (11,6). Izvoz mesnih izdelkov na 4,9 milijona din (5,2). Izvoz svinjske masti pa se je dvignil na 10,2 milijona din (5,3). Izvoz jaje je bil manjši nego lani in se je skrčil na 9,9 milijona din (15,9), izvoz perja in puha pa na 0,7 milijona din (1,7). Znatno je nazadoval v primeru z lanskim letom izvoz surovih kož, in sicer od lanskih 23,9 na 6,4 milijona din.

Večji izvoz lesa

Izvoz gradbenega lesa v avgustu sicer ni dosegel enakega obsega kakor v juliju, ko je prekoračil 10.000 vagonov, vendar je bil večji nego lani v istem mesecu. V avgustu smo izvozili 9212 vagonov gradbenega lesa (lani 7515) v vrednosti 79,3 milijona din (68,1). Drv smo izvozili v avgustu 296 vagonov (397), oglja 259 vagonov (127) nadalje 102.700 železniških pragov (81.395) v vrednosti 6,7 milijona din (3,8), lesnih izdelkov pa 3,4 milijona din (2,8). Ekstraktov za strojenje smo v avgustu izvozili za 5,5 milijona din (5,3).

Celotni naš izvoz lesa in gozdnih proizvodov je znašal v avgustu 11.383.000 ton v vrednosti 107,1 milijona din. Primerjava z izvozom v avgustu lanskega in predlanskega leta nam nudi naslednjo sliko:

	vagonov	mlj. din
avgust 1939	8150	83,1
avgust 1938	9578	90,8
avgust 1937	11383	113,8

Po vrednosti znana povečanje izvoza lesa in gozdnih proizvodov nasproti lanskemu letu 18%, nasproti predlanskemu letu pa 37%. Kakor v prejšnjih mesecih nam kaže tudi statistika za avgust predvsem povečanje izvoza lesa v Italijo, in Madžarsko. V Italijo smo v avgustu izvozili 3097 vagonov lesa (lani v avgustu 2582) v vrednosti 23,5 milijona din (18,2), v Madžarsko pa se je naš izvoz v avgustu povečal na 1536 vagonov (436) v vrednosti 11,4 milijona din (3,4). To povečanje izvoza v Italijo in Madžarsko je posledica ustavitve izvoza avstrijskega lesa na italijansko in madžarsko tržišče.

Izvoz je že v juliju nazadoval in v avgustu dosegel le 1060 vagonov (lani 2587) v vrednosti 12,8 milijona din (28,2). Izvoz v Nemčijo je padel torej pod polovico lanskega izvoza. Znova pa se je dvignil v avgustu izvoz v Anglijo, ki se je v prvem polletju v splošnem slabo razvijal. V avgustu smo izvozili v Anglijo 1190 vagonov lesa (1197) v vrednosti 14,9 milijona din (13,1).

Precej se je povečal izvoz lesa v Egipt, in sicer na 770 vagonov (274) odnosno na 6,4 milijona din (2,4) ter izvoz v Belgijo na 740 vagonov (29) odnosno na 6,9 milijona din (0,3). V Grčijo smo izvozili 585 vagonov (608) v vrednosti 4,9 milijona din (4,4). Na podlagi nove trgovinske pogodbe izvažamo letos nekaj več lesa v Francijo. Ta izvoz je znašal v avgustu 216 vagonov (88) v vrednosti 3,9 milijona din (1,4). Enaki razlozi, kakor pri Italiji in Madžarski so bili merodajni za povečanje izvoza v Švicco, kamor smo v avgustu izvozili 249 vagonov (85) v vrednosti 2,5 milijona din (1,2). Znova je pričel oživljati tudi izvoz v Nizozemsko, ki je v avgustu narasel na 160 vagonov (136) v vrednosti 2,2 milijona din (13,1).

Naš obtok bankovcev se ni več znatno dvignil

Najnovejši izkaz Narodne banke od 22. septembra zaznamuje le še razmeroma majhno povečanje obtoka bankovcev. Vse kaže, da je naš obtok dosegel najvišje stanje in da se bo pričel zopet krčiti, ko bo pričel denar zopet v večji meri pritekati v denarne zavode in ga ljudje ne bodo več držali doma. Medtem ko se je naš obtok bankovcev v prejšnjih treh tednih povečal za 1344 milijonov din, zaznamuje najnovejši izkaz le še nadaljnje povečanje za 63,8 milijona din. Obtok je dosegel 22. t. m. višino 8754,1 milijona din (lani 6452,3). Za zboljšanje situacije na našem denarnem trgu pa je značilno nadaljnje povečanje naložb na žirovni račun pri Narodni banki za 68,9 na 974,4 milijona din. V zadnjih štirih tednih je bilo gibanje obtoka bankovcev in privatnih žirovni naložb naslednje (v milijonih din):

	bankovcev	naložbe
22. avg. 1939.	7346,1	822,7
31. avg. 1939.	7986,2	605,5
8. sept. 1939.	8486,5	639,0
15. sept. 1939.	8690,3	905,5
22. sept. 1939.	8754,1	974,4

Posojila so se v tretji četrtini septembra povečala le še za 34,1 milijona din, tako da so dosegla 2427,8 milijona din (lani 1694,7). V zadnjih štirih tednih, ko je Narodna banka dajala denarnim zavodom na razpolago večja denarna sredstva za izplačevanje vlog, se je celotno stanje posojil pri Narodni banki povečalo za 598 milijonov din.

Med aktivami se je v najnovejšem izkazu pojavila nova postavka, in sicer na osnovi uredbe o specialnih blagajniških zapisih za narodno obrambo. Teh blagajniških zapisov je dosegel Narodna banka eskontirala za 153 milij. din. Zlata podlaga se v tem tednu ni spremenila, pač pa so nekotno

Dvajset let slovenskega Združenja trgovcev v Celju

Celje 26. septembra. V nedeljo 24. t. m. je poteklo 20 let, odkar je prešlo Združenje trgovcev za mesto Celje (prej Gremij trgovcev v Celju) v slovenske roke in je bil izvoljen za predsednika veletrgovca g. Rudolfa Stermečka, ki sedaj že 20 let predseduje tej agniji go. sporski korporaciji. Ob priliki jubileja je bila v nedeljo v prostorih združenja slavnostna seja uprave in nadzorstva združenja. V slavnostnem govoru je predsednik g. Stermeček med drugim omenil, da so bile 24. septembra 1919 prvokrat po vojni volitve na obnem zboru Gremija trgovcev v Celju. Ta dan se je celjsko slovensko trgovstvo prvokrat povelilo z nemškimi. Gremij je imel takrat 199 članov. Od tak se je udeležilo volitev 122 za g. Stermečka kot predsednika je glasovalo 71, za g. Ivana Ravnikarja kot podpredsednika pa 80 članov. Nasprotna nemška skupina je oddala 42 glasov za g. Werna kot predsednika in 42 glasov za g. Fabjana kot podpredsednika. Zmaga je bila torej na slovenski strani. Voilna borba je bila zanimiva zlasti tudi zato, ker je bilo nekaj Slovencev za kompromis z Nemci. Pokojni nemški trgovec g. Stiger je potem pri volitvah predlagal kompromis trgovcev g. Leskovešek pa je izjavil naj se voli po listkih, kakor so volili takrat ko so Slovenci želeli kompromis.

Takoj po prevzemu po Slovincih se je Gremij trgovcev preselil iz Mestne hranilnice v Narodni dom, kjer je opravljal svoje prvega slovenskega tajnika ravnatelj g. Drago Kralj. Združenje trgovcev za mesto Celje ni pokazalo svojih sposobnosti samo na gospodarskem področju, marveč se je v vseh 20 letih borilo tudi na raznih drugih področjih. Zelo srečno roko je imelo združenje v vprašanju regulacije Savinje. Sklicalo je namreč vse župane občin ob Savinji ter narodne poslane in banke svetnike na sestanku zaradi akcije za regulacijo Savinje. Na predlog tedanjega narodnega poslanca za celjski srez g. Ivana Prekorška je bila

(1,6) Nadalje smo izvozili v Argentine za 2,8 milijona din lesa (4,2), v Alžir za 1,9 milijona din (1,3) in v Albanijo za 1,8 milijona din (0,6).

V prvih osemih mesecih letošnjega leta je dosegel naš izvoz lesa in gozdnih proizvodov 85.095 vagonov (lani 63.904), predl. 79.879), vrednost izvoza pa je narasla na 736,8 milijona din, to je za 168,9 milijona din več nego lani, toda za 13,3 milijona din manj nego v istem razdobju predlanskega leta.

Velik izvoz kovin in rud

Kakor v juliju, je bil tudi v avgustu naš izvoz bakra izredno velik. V preteklem mesecu smo izvozili 391 vagonov bakra (lani 157) v vrednosti 63,7 milijona din (18,8). Surovega svinca smo izvozili za 2,3 milijona din (0,7), izkoprov in rud pa za 38,2 milijona din (30,6).

Izvoz cementa je nazadoval od lanskih 6,2 na 5,3 milijona din. Znatno je bil izvoz kalcijevega karbida in cianamida, ki je dosegel vrednost 8,2 milijona din (8,0).

Naš uvoz surovin

Uvoz bombaža je bil v avgustu sicer manjši nego lani in je dosegel le 94 vagonov (lani 147), povečal pa se je uvoz bombažne preje na 143 vagonov (128). Uvoz volne in volnene preje se je povečal na 52 vagonov (46), uvoz umetne svile pa na 22 vagonov (18).

Kakor je znano, je že prejšnje mesece uvoz surovin kož zaradi uvoznih omejitev padel na minimum. V avgustu se je uvoz surovin kož nekoliko povečal na 26 vagonov, vendar je še vedno hudo zaostajal za lanskim letom, ko smo v avgustu uvozili 107 vagonov surovin kož. Premoga smo v preteklem mesecu uvozili 4567 ton (lani 4795), oljnih plodov in oljnega semenja pa 39 vagonov (36).

Tudi v avgustu smo uvažali zgolj oluščeni riž in sicer 141 vagonov (147) v vrednosti 4,1 milijona din (4,5). Surove kave smo uvozili 66 vagonov (47) v vrednosti 4,8 milijona din (1,6).

Tudi statistika za avgust zaznamuje uvoz sladkorja, in sicer 224 vagonov v vrednosti 8,5 milijona din. Skupaj smo v juliju in avgustu uvozili 482 vagonov sladkorja za 17,6 milijona din.

Gibanje klirinških računov z inozemstvom

Najnovejši izkaz Narodne banke o stanju klirinških računov na dan 22. t. m. zaznamuje med aktivnimi klirirgi nadaljnje povečanje salda naših klirinških terjatev za 63,8 milijona din. Obtok je dosegel 22. t. m. višino 8754,1 milijona din (lani 6452,3). Za zboljšanje situacije na našem denarnem trgu pa je značilno nadaljnje povečanje naložb na žirovni račun pri Narodni banki za 68,9 na 974,4 milijona din. V zadnjih štirih tednih je bilo gibanje obtoka bankovcev in privatnih žirovni naložb naslednje (v milijonih din):

	bankovcev	naložbe
22. avg. 1939.	7346,1	822,7
31. avg. 1939.	7986,2	605,5
8. sept. 1939.	8486,5	639,0
15. sept. 1939.	8690,3	905,5
22. sept. 1939.	8754,1	974,4

Saldo naših klirinških terjatev v Madžarski je nekoliko nazadoval, in sicer za 0,3 na 39,5 milijona din, saldo naših klirinških terjatev v Turčiji pa za 0,05 na 17,69 milijona din. V rednem kliringu z Bolgarijo se je saldo naših terjatev povečal za 0,03 na 1,28 milijona din. Med pasivnimi klirirgi zaznamuje naš klirinški dolg v Italiji v tretji četrtini septembra nadaljnje povečanje, in sicer za 1,10 na 137,2 milijona din. Saldo našega dolga Poljski se je nebitno povečal na 26,9 milijona din, naš klirinški dolg v Rumuniji pa se je v tem tednu znatno dvignil od 3,0 na 7,1 milijona din. Saldo našega dolga v turističnem kliringu z Bolgarijo je ostal na nespremenjeni višini 1,6 milijona din. Naš dolg v likvidacijskem kliringu s Švicco se je skrčil za 0,11 na 1,12 milijona švicarskih frankov, naš dolg v likvidacijskem kliringu z Belgijo pa je ostal na dosedanji višini 1,42 milijona belg.

izmed navzočih izbrana posebna deputacija, ki je banki upravi obrezala nujno potrebo da se pristopi k regulacijskim delom na Savinji pri Celju. Ta deputacija je imela uspeh in po preteku enega leta so se regulacijska dela pričela.

Število članstva je od prevzema Združenja trgovcev po Slovincih do danes naraslo od 199 do 350.

Prvi podpredsednik g. Jagodič je čestital g. Stermeckemu k 20letnici predsedovanja in se mu zahvalil za vse njegovo uspešno delo v prid združenja in vse trgovine, na to pa mu je v imenu uprave in nadzorstva izročil v spomin skromno darilo v obliki albuma s slikami članov uprave in nadzorstva ter reliefom stare Grofice, ki ga je izdelal akad slikar g. prof. Albert Sirk s prigodnimi verzij učitelja g. Franja Roša.

Licitacije. Dne 3. oktobra bo pri ekonomski modelku gen. direkcije drž. žel. v Beogradu licitacija za dobavo kosira, cinka, svinca in cinkove pločevine; 5. oktobra za dobavo bandaž; 6. oktobra za dobavo bakrenih plošč in omočave; 9. oktobra za dobavo kosira v zameno za stare bandaže; 10. oktobra za dobavo jeklenih cevi; 11. oktobra za dobavo regulatorjev in razvojnih tabel za vagonsko električno razsvetljavo; 12. oktobra za dobavo instalacijskega električnega materiala; 13. oktobra pa za dobavo pocinkane pločevine v zameno za stari cink. Dne 28. t. m. bo pri zavodu »Obilježev« Kruševac-Obilježev licitacija za dobavo aluminijastih in železnih kotlov; 3. oktobra za dobavo instalacijske muflinske peč za sulfat in so no kislino; 10. oktobra za dobavo kompletne instalacije za nitroglicerini.

Alli sem prispeval za sokolski dom v Trnovem?

Gospodarske vesti

— Pred trgovinskimi pogajanjmi z Nemčijo. V zvezi z bližnjim sestankom jugoslovensko-nemškega koordinacijskega odbora je bila včeraj seja naših članov tega odbora. Minister za trgovino in industrijo Andrej je sprejel predsednika nemške trgovske zbornice v Berlinu Müllerja in nemškega delegata v nacionalnem komiteju jugoslovensko-nemške trgovinske bornice v Beogradu Frencha. Zastopnika nemške trgovine sta imela z ministrom daljši razgovor o vprašanih trgovskih stivov med Nemčijo in Jugoslavijo v zvezi bližnjimi trgovinskimi razgovori, ki se bodo pričeli 28. t. m. v Beogradu.

— Izvoz mesa in masti v Češkomoravsko. Po vesteh iz Beograda je s češkomoravskim protektoratom dosežen sporazum o izvozu 120 vagonov svinjske masti, mesa in drugih živinskih proizvodov Gre prav za prav za efektuiranje sporazuma ki je bil sklenjen še pred pričetkom evropske vojne v višini 150 vagonov, in sicer po posredovanju Zavoda za pospeševanje zunanje trgovine. Na podlagi tega sporazuma smo že prej izvozili 130 vagonov, sedaj pa bomo po novo doseženih prodajnih pogojih izvozili še ostalih 120 vagonov. Na novo so bili določeni pogoji glede cen in plačila.

— Proti zniževanju cen kmetijskim pridelkom. Zadnje dni prihajajo iz notranjosti države na ministra za kmetijstvo številne pritožbe proti nizkim cenam kmetijskih proizvodov, zlasti pšenice, sliv in živine. Ministrstvo je ugotovilo, da povzročajo nizke cene poleg drugega tudi kmetovalci sami, ker dovažajo velike količine proizvodov na trge. V zvezi s tem padanjem cen je kmetijskega ministra obiskalo več deputacij, ki so izrazile željo, da se izdajo ukrepi za njihovo zaščito. Na podlagi tega je kmetijski minister dr. Cubrilović izdal potrebne ukrepe, da Prizad poskuša onemogočiti s svojim delom potiskanje cen na spekulativni osnovi. Razen tega bo ministrstvo skušalo vplivati tudi na same proizvajalce po tisku in radiu, da brez posebne potrebe ne dovažajo velikih količin svojih proizvodov na trg iz bojazni pred nepredvidenimi dogodki kajti za to ni nobenega utemeljenega razloga. Te škodljive pojave bo nobiljalo tudi ravnateljstvo za prehrano, ki bo v kratkem začelo delovati.

— Blagajna Poštne hranilnice, podružnice v Ljubljani posluje za stranke od 1. oktobra 1939 dalje od 8. do 13. ure.

— Dobave. Stab mornarice kr. Jugoslavije v Zemunu sprejema do 28. t. m. ponudbe za dobavo transformatorskega olja, žice in izolacijskega materiala; do 29. t. m. za dobavo mornarskega sukna, polvolnene tkanine, lanenega platna modrega amerikan, platna, usnja in podplatov; do 30. t. m. za dobavo elektro-tehničnega materiala, zakovic, bakelitiziranega papirja, laka za žarnice, porcelanskega kita, bakelit-laka, tlačene lepenke, transformatorjev, električnih zvoncev, nikelin-žice in dr. — Godzna uprava na Bledu prodaja na osnovi pismenih pogodb dne 30. t. m. v primeru neuspelosti pa 10. oktobra t. l. večjo množino izdelane lubja s področja gozdne uprave na Bledu.

— Licitacije. Dne 29. t. m. bo v pisarni referenta inženjerje staba dravske divizijske oblasti v Ljubljani licitacija za oddajo popravila želebov na vojaških objektih v vojašnici »Kralja Petra I.« v Ljubljani.

— Dobave. Direkcija državnega rudnika v Kaknju sprejema do 4. oktobra ponudbe za dobavo medenastih cevi, jeklene vrvi, obrobov za parne kotle, vodokaznih stekel ter raznih svetilnih teles.

Borze

26. septembra

Na jugoslovenskih borzah notirajo nemški klirinški čeki nespremenjeno 14,30. Grški boni so se trgovali v Ljubljani po 31, v Zagrebu po 32,95 in v Beogradu po 32,25. Tečaj na svobodnem trgu se ravna v avgustu po tečaju 55 din za dolar. Na inozemskih borzah sta se devizi London in Pariz obrtali na dosedanji višini. Na zagrebškem efektnem tržišču Volna škoda pri mlačni tendenci danes ni notirala (v Beogradu je bil promet po 394 — 396,75). Tudi v ostalih državnih vrednotah ni bilo zaključkov.

DEVIZE

Ljubljana. Oficialni tečaj: London 175,40 — 178,60, Pariz 99,10 — 101,40, New York 4383 — 4443, Ženeva 995 — 1005, Amsterdam 2332,25 — 2370,25, Bruselj 746,50 — 758,50. Tečaj na svobodnem trgu: London 217,90 — 221,10, Pariz 123,17 — 125,47, New York 5480 — 5520, Ženeva 1235,13 — 1245,13, Amsterdam 2896,85 — 2934,85, Bruselj 927,19 — 939,19.

Curih. Pariz 10,0250 London 17,70. New York 443,25 Bruselj 75,25, Milan 22,40, Amsterdam 235,50, Berlin 174,50, Stockholm 105,50, Oslo 100,50, København 85,55.

EFEKTI

Zagreb. Državne vrednote: Volna škoda 4% severne agrarne 51 bl. 7% invest. 93 bl., 7% Blair 85 bl.; delnice: PAB 175 bl., Trboveljska 165 bl., Gutmann 51 bl., Sečerača Oslječek 85 den., Oustješka ljevalnica 150 den.

Beograd. Volna škoda 394 — 394,50 (394 — 396,75), 4% agrarne — (54) 4% severne agrarne — (50), 6% begunjske 70 bl. (70), 6% dalm. agrarne 67,50 — 68,50 (68 — 69), 6% šumeke 67 — 68 (68,25), 7% invest. 91,50 — 93 (92) 7% Blair — (84), 8% Blair 88,50 bl., Narodna banka 6850 bl., PAB — (182).

Blagovna tržišča

1939

+ Chicago. 26. septembra. Začetni tečaj: pšenica: za dec. 85, za maj 86; kornica: za dec. 54,375, za maj 57,25.

+ Winnipeg, 26. septembra. Začetni tečaj: pšenica: za okt. 71,75, za dec. 73,50.

+ Novosadska blagovna borza (26. t. m.). Tendenci nespren. Pšenica: baška, okol Novi Sad in Sombor 157; gornjebaška 159; šlep Tisa I. 165; rž: baška 127 — 135. Oves: baški srmski in slavonski 132,50 — 132,50. Jecmen: baški in srmski 64/65 kg 140 — 142,50. Kornica: baška 117 — 119; banatska 114 — 116; pariteta Indija 117 — 119. Moka: baška in banatska — 0g. u. u. 230 — 240, *2. 210 — 220 *5. 190 — 200, *6. 170 do 180; *7. 145 — 155 *8. 117 do 122 do 122,50. *9. baški, srmski baški brez vreč novi 310 — 320. Otrobi: baški v jutastih vrečah 105 — 107; srmski 102 — 104;